

ROČNÝ PLÁN PRÁCE S RODINOU

PODPORA VZDELÁVANIA
A VÝCHOVY V RANOM DETSTVE

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu
a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje

Tento projekt sa realizuje vďaka
podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci
Operačného programu Ľudské zdroje.

ROČNÝ PLÁN PRÁCE S RODINOU

Podpora vzdelávania
a výchovy v ranom detstve

Zostavili:

PhDr. Eva Ďuríková
PhDr. Eva Wágnerová

Rok vydania:

2020

ISBN 978 - 80 - 89051 - 66 - 3

EAN 9788089051663

Metodická pomôcka pre koordinátorov práce s rodinou

Ročný plán práce s rodinou obsahuje 40 stretnutí a ďalších námetov na prácu s rodinou, ktorá je súčasťou hlavnej aktivity Národného projektu „Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít I.“ (NP PRIM – Projekt inklúzie v materských školách).

NP PRIM

Národný projekt „Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít“ – (NP PRIM - PROjekt Inklúzie v Materských školách) realizuje Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky/Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

NP PRIM sa realizuje v dvoch fázach (2017 – 2020 a 2020 – 2023) na vybranom území Slovenska, v 150 obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít (MRK), ktoré sú určené ako oprávnení užívateľa, a to vo všetkých krajoch, okrem Bratislavského.

Jeho zámerom je zvýšiť počet detí z MRK, ktoré navštevujú materské školy (MŠ), vytvárať inkluzívne prostredie v MŠ a podporovať deti z MRK a ich rodičov prostredníctvom práce s rodinou, pričom zvyšovanie vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK je jedným z nástrojov sociálnej inklúzie. Sústreďuje sa na sociálnu inklúziu v jej širšom kontexte - NP PRIM pracuje s rómskymi rodinami a deťmi ako v MŠ, tak v ich prirodzenom prostredí, kooperuje s terénnymi sociálnymi pracovníkmi a zamestnancami komunitných centier pri riešení rôznych situácií rodín, zabezpečuje prevenciu a zmiernovanie dopadov sociálnej vylúčenosti, ktoré majú vplyv na vzdelávanie detí z MRK.

Cieľom NP PRIM je vytváraním inkluzívneho prostredia v MŠ a podpornými opatreniami zameranými na zlepšenie spolupráce s rodinou zvýšiť počet detí z MRK, ktoré absolvujú predprimárne vzdelávanie. NP PRIM zvyšuje pripravenosť aktérov na povinné predprimárne vzdelávanie a napomáha stabilizácii pomáhajúcich profesií v systéme školstva, zvyšuje zamestnanosť Rómov a Rómok v týchto profesiách.

Viac informácií o NP PRIM: <https://www.minv.sk/?narodny-projekt-prim-projekt-inkluzie-v-materskych-skolach>

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (Úrad) vznikol v roku 1998 v štruktúre Úradu vlády SR, pričom jeho dnešná podoba vznikla v roku 2001. Jeho postavenie vymedzuje článok 1 Štatútu splnomocnenca vlády pre riešenie problémov rómskej národnostnej menšiny. Splnomocnenec navrhuje, koordinuje a kontroluje činnosti smerujúce k riešeniu problémov rómskej menšiny a po odsúhlasení vládou SR realizuje systémové riešenia na dosiahnutie rovnoprávneho postavenia občanov patriacich k rómskej menšine v spoločnosti. Dbá na dodržiavanie základných práv a slobôd zaručených ústavou a zákonmi SR, ako aj medzinárodnými zmluvami o ľudských právach. Od roku 2012 je Úrad začlenený v štruktúre Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Úrad sa organizačne člení na kanceláriu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, odbor koncepcii a analýz, odbor implementácie projektov a odbor regionálnej koordinácie. Úrad zabezpečuje svoje činnosti prostredníctvom desiatich regionálnych kancelárií v lokalitách: Banská Bystrica, Humenné, Kežmarok, Košice, Michalovce, Nitra, Prešov, Rimavská Sobota, Spišská Nová Ves a Svidník.

V 9 regionálnych kanceláriách (mimo Banskej Bystrice) pracujú aj regionálni koordinátori NP PRIM, ktorí koordinujú a metodicky usmerňujú obce a MŠ zapojené do projektu. NP PRIM je riadený hlavnou projektovou manažérkou, 5 projektovými manažermi a metodičkou.

Viac informácií o Úrade: https://www.minv.sk/?ulohy_usvrk

¹ ITMS+ 312051Q354

² ITMS+ 312051ARK3

OBSAH

Úvod	7
Témy stretnutí	11
Plán stretnutí	15
Doplnkové aktivity	97
Použitá literatúra	104
Prílohy	107
Inšpiromat	129

ÚVOD

Predškolský vek je kľúčovým a neopakovateľným obdobím vo vývoji človeka. Má určujúci význam v rozvoji psychických a fyzických predpokladov, ktorých zanedbanie môže nepriaznivo ovplyvniť jeho život. V tomto období dieťa potrebuje primerané podnety, ktoré priaznivo ovplyvňujú jeho kognitívny, sociálno-emocionálny a psychomotorický vývin. V období raného detstva sú deti vo veľkej miere závislé od svojich rodičov. Rodina im poskytuje pocit bezpečia a stará sa o ich všeobecné blaho. Základom pre ďalšie vzdelávanie je to, čo sa dieťa naučí doma, vo svojej rodine. Rodičia ovplyvňujú hodnoty detí, ich postoje, správanie, zdravie, sebaúctu, pripravenosť na školu a celkovú úspešnosť v živote. Priestor pre spontánnu hru, ale najmä mnohostranné činnosti pomáhajú utvárať základ orientácie dieťaťa vo svete, nadobúdanie nových skúseností a zručností a jeho sebadôveru. Ak sa členovia rodiny, hoci aj zriedkavo alebo nepravidelne, pozitívnym spôsobom podieľajú na vzdelávaní svojho dieťaťa (a neskôr sa zúčastňujú na živote školy, ktorú dieťa navštevuje), zvyšuje sa sebaúcta dieťaťa, vysielala to dieťaťu signál, že rodina prijíma i svet, v ktorom sa dieťa venuje vzdelávaniu a ktorý sa zvyčajne úplne odlišuje od sveta jeho rodiny. Účasť rodiča na vzdelávaní zvyšuje aspirácie detí a samotné vzdelávanie sa môže stať pozitívnou skúsenosťou pre celú rodinu, môže sa stať cestou pre zlepšenie postojov ku škole a vzdelávaniu. Stretnutia poskytujú možnosť komunikácie rodiča s rodičom, napomáhajú skvalitňovaniu integrácie záujmov a schopností rodičov do aktivít stretnutí. Rodičia môžu pozorovať svoje deti vo vzťahu k iným deťom, ich rovesníkom, čo im umožňuje lepšie pochopiť zákonitosti detského vývinu a voliť veku primeraný prístup aj v domácom prostredí – rodičia napomáhajú upevňovaniu vedomostí pomocou domácich aktivít. Rodičia sa tiež učia väčšmi oceniť vynaložené úsilie detí a ich dosiahnuté úspechy, povzbudzovať ich vytrvalosť.

Ročný plán práce s rodinou je zostavený podľa princípov programu rozvoja sociálnej a finančnej gramotnosti Aflatoun™, vyvinutého v roku 2005 Jeroo Billimoria, ktorý prostredníctvom svojich

partnerských organizácií po celom svete šíri Stichting Aflatoun International, so sídlom v Holandsku. Cenným zdrojom práce s rodinou bola Metodika AFLATOT – pre učiteľov materských škôl, pedagógov, profesionálov a paraprofesionálov z roku 2018, na ktorej preklade a úpravách z českej verzie, realizovanej o.s. AISIS sa podieľala Škola dokorán, Nadácia otvorenej spoločnosti a množstvo partnerov z českých a slovenských materských škôl.

SPOLUPRÁCA S RÓMSKOU RODINOU

Tak ako v celej spoločnosti, aj v rómskych komunitách existuje veľká rozdielnosť v úrovni života, sociálneho a kultúrneho kapitálu. Rozdiely nie sú len v ekonomickej situácii a bývaní, ale aj na úrovni vzdelania a predovšetkým v postojoch k nerómskemu obyvateľstvu, ale i k sebe navzájom.

Poznanie situácie v konkrétnej rómskej komunite nám pomôže nájsť vhodné spôsoby ich zapojenia do výchovy a vzdelávania vlastných detí a cesty na prekonanie vzájomnej nedôvery.

Je nevyhnutné opierať sa o tých členov komunity, ktorí sú ochotní spolupracovať a pomôcť. Rómske rodiny nemôžeme nútiť, aby vodili svoje deti do komunitného či iného centra a pracovali v skupine. Cesta vedie cez presvedčovanie a motivovanie.

Hneď pri ich príchode im dajte najavo radosť z ich návštevy, poukazujte im priestory, odpovedajte na ich otázky. Dieťa sa nechajte pohrať. Ak sa rodičia rozhodnú vodiť dieťa na prácu so skupinou, dohodnite sa s nimi na pevných pravidlách jeho dochádzky, ktorých dodržanie sledujte a vyžadujte.

Aj napriek tomu, nech vás neprekvapí veľká fluktuácia detí. Zníženie počtu rómskych detí môže mať rôzne príčiny. Dôvody, prečo rodičia nedoviedli deti na skupinovú prácu s rodinou, sú často veľmi objektívne, napr. deti musia doma pomáhať, starajú sa o súrodencov a pod., prípadne rodičia nevidia prínos vo vedomostiach a zručnostiach, ktoré si tam osvojili. Pre pravidelnú dochádzku na skupinovú prácu s rodinou je dôležité, aby deti prežívali úspech, aby cítili, že sa o nich niekto zaujíma.

Je dôležité získať si pre spoluprácu najdominantnejšiu osobu z radov rodičov, lebo je bežné, že rozhodnutia tohto rodiča majú veľký vplyv na správanie sa ostatných rodičov. Aj napriek týmto úskaliam je spolupráca s rodičmi možná na základe partnerstva, ústretovosti a porozumenia, vzájomnej dôvery a rešpektovania. Rodičia musia cítiť, že sú v skupine vítaní a že sa môžu podľa vlastného záujmu zapojiť do aktivít a života skupiny práce s rodinou.

Zapojenie rodičov do aktivít projektu nie je dôležité

len z hľadiska dieťaťa, ale má veľký význam aj pre rodičov samotných. Mnohí rómski rodičia sú veľmi mladí, niekedy nemajú správne sociálne a pracovné návyky a zručnosti, nedokážu najlepšie plniť svoje rodičovské povinnosti. Často žijú v zlých sociálno-ekonomických podmienkach, niektorí nemajú ukončenú základnú školu – to všetko sa odráža v ich vzťahu k dieťaťu a k jeho predškolskej príprave.

Preto je našou snahou popri starostlivosti o rozvoj detí, pôsobiť aj na ich rodičov. Rómski rodičia potrebujú značnú pomoc a podporu, aby mohli aj doma uspokojovať vývinové potreby vlastných detí.

Najprirodzenejšie možno pôsobiť na rodičov i deti súčasne prostredníctvom ich spoločnej činnosti, či už v priestoroch komunitného alebo iného centra, alebo vonku, kde im v prípade potreby ukážeme čo a ako robiť, eventuálne pracujeme spolu s nimi, aby sme im pomohli. Takýmto jednoduchým spôsobom majú možnosť spoznať a vyskúšať si, že ich deti sa vlastne učia pre neprimeraným veciam pri hrách a činnostiach v podnetnom prostredí.

DIEŤA VYRASTAJÚCE V RÓMSKEJ KOMUNITE

Každé dieťa, bez rozdielu rasy či národnosti, sa na svet narodí so svojím telom a jeho životnými funkciami; s predpokladmi psychických funkcií, prostredníctvom ktorých spoznáva a emocionálne prežíva svet, vytvára si vedomie a svoje ja. K svojmu vývinu potrebuje kontakt s dospelými osobami, najmä matkou. Od matky a ostatných rodinných príslušníkov, od komunity, v ktorej žije sa dieťa učí kultúre, spoložitosti s ostatnými ľuďmi, pravidlám a hodnotám. Nadobúda skúsenosti a osvojuje si potrebné schopnosti a zručnosti, aby sa mohlo podieľať na živote komunity.

Dieťa sa postupne začleňuje do komunity svojimi postojmi, aktivitami a správaním, ale aj niekoľkými konkrétnymi rolami – ako dieťa, súrodenc, kamarát atď. Každé dieťa je schopné v prirodzených podmienkach sa rozvíjať a spontánne sa učiť. V bežnom rodinnom prostredí to spravdla tak aj je, najmä ak rodina poskytuje dieťaťu celú škálu podnetov na jeho rozvoj. Platí to aj v kontexte rómskej rodiny, ale rómska rodina je aj kultúrne špecifická.

Výchova v rómskej rodine je veľmi rozmanitá. Vo výchove rodiny sa objavujú rôznorodé hodnoty a normy správania, a z toho vyplývajúce preferenčné spôsoby riešenia určitých životných situácií, rôznorodý štýl komunikácie i charakter medziľudských vzťahov. Prístup k deťom v rómskej rodine sa často prejavuje výraznou emocionalitou a súčasne zameranostou rodičov učiť deti hlavne to, čo je nevyhnutné pre život v rodine a komunite. Zároveň sú deti už od útleho veku vedené k samostatnosti. Rodičia skoro začínajú jednať s deťmi ako s dospelými, rovnocennými partnermi. Najmä prvorozené deti, keď trochu vyrastú, majú na starosti mladších súrodencov a podieľajú sa na chode celej domácnosti.

Tak ako všetkým rodičom, rómskym matkám a otcom záleží na tom, aby ich deti boli zdravé, veselé a aby boli sýte. Avšak často sa stáva, že vplyvom nepriaznivých sociálno-ekonomických podmienok v rodine neexistuje priestor na spoločné hry, čítanie rozprávok, rozhovory o okolitých javoch a ich súvislostiach a pod. Deti z málo pod

netného prostredia majú iba zriedkakedy doma k dispozícii hračky alebo knihy, vyhradený svoj kútik, kde by sa mohli nerušene hrať a z vlastnej vôle sa realizovať. V predškolskom veku väčšina detí v rómskej komunite vyrastá slobodne a často je ich výchova ponechaná na samých seba. Sú veľmi vnímavé a učia sa tým, že pozorujú a napodobňujú to, čo robia iní. Chýba tu pravidelná stimulácia, učia sa akosi samovoľne. Deti zo segregovaných rómskych komunit vyrastajú v izolovanom prostredí, bez možnosti spoznávania iných vzorov správania a konania.

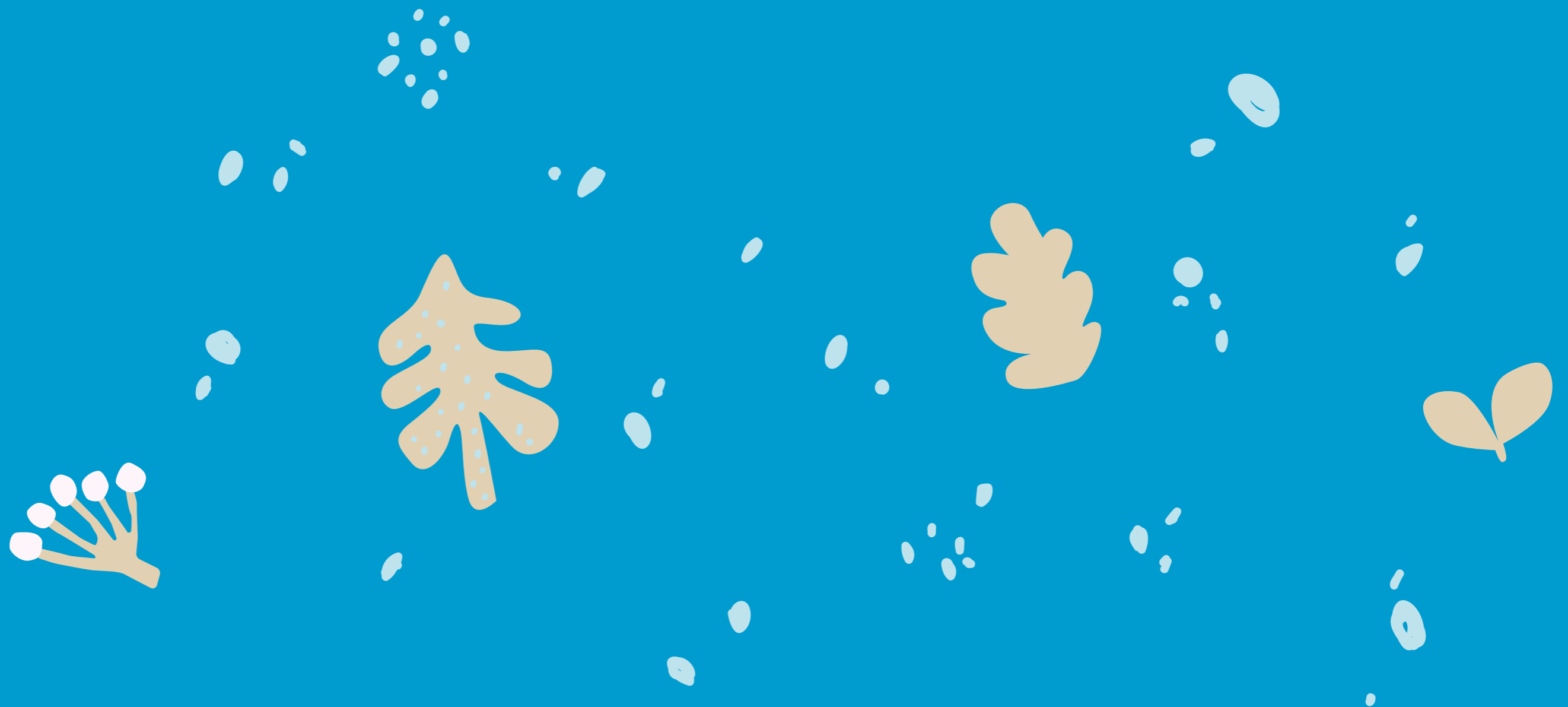
To má za následok, že rómske deti môžu zostávať za bežnou populáciou detí daného veku o jeden i viac rokov. Najmä u detí, ktoré nemajú možnosť navštevovať materskú školu, sa táto zostalosť prejavuje najmä v nasledujúcich oblastiach:

- (ne)ovládanie slovenského jazyka;
- obmedzená pozornosť, trpezlivosť, vytrvalosť a sebaovládanie;
- slabo rozvinutá jemná motorika a s tým spojená grafomotorika;
- odlišné skúsenosti, zážitky a vedomosti o svete;
- ináč nasmerované intelektuálne potreby a záujmy;
- absencia zručností a návykov potrebných pre ich vstup do 1. ročníka ZŠ

Rómske deti však vnášajú do nového prostredia veľmi veľa podnetného, ako je hravosť, spontánnosť, srdečnosť, úprimnosť, veselosť a v neposlednom rade vďačnosť, prejavovaná tým, ktorí sa o nich starajú a pomáhajú im. Významná je aj ich dobrá orientácia v praktickom živote, samozrejme v intencióch prostredia, v ktorom žije.

U všetkých detí sa vývin osobnosti riadi rovnakými vývinovými zákonitostami, ale rómske dieťa je v rodine ináč stimulované, jeho skúsenosti a zážitky sa líšia od detí z bežnej populácie. Túto skutočnosť musíme rešpektovať, pri práci s rómskymi deťmi z nej vychádzať, čo znamená prijímať ich také, aké sú, bez predsudkov a rozvíjať ich existujúci potenciál.

TÉMY STRETNUTÍ

Spoznávame sa navzájom

Prelomenie bariér a podpora interakcií medzi účastníkmi. Deti sa oboznámia s menami ostatných detí a rodičov, s grafickým tvarom svojho mena, naučia sa pomenovať niektoré farby, rytmizovať svoje meno.

Som jedinečná živá bytosť

Deti sa naučia rozlišovať medzi živým a neživým, naučia sa pomenovať vlastnosti, podľa ktorých môžu spoznať živý organizmus, naučia sa poznávať a pomenovať svoje individuálne charakteristiky, triediť predmety a precvičovať si jemnú motoriku.

Poznám a ovládam svoje telo

Deti sa naučia vnímať vlastnú telesnú schému, spoznávať účel a funkcie jednotlivých častí svojho tela, poznať ich názvy, ovládať pohyby rúk, nôh, prstov. Učia sa pomenovať a osvojiť si rôzne pohyby a postoje (skákanie, behanie).

Poznávam svoje zmysly – zrak a sluch

Rozvíjať zmyslové vnímanie u detí prostredníctvom sluchu a zraku. Pri tejto činnosti sa deti zoznámia s farbami a vecami, ktoré vidia a počujú okolo seba, naučia sa tieto veci rozoznávať a pomenovať, naučia sa pomenovať farby.

Rozvoj zmyslového vnímania – čo vidím a počujem

Deti pokračujú v oboznamovaní sa s farbami a vecami, ktoré vidia okolo seba, pomenúvajú ich. Deti sa naučia rozlišovať zdroj a smer zvuku, precvičujú si sluchovú pozornosť

Poznám svoje zmysly – čuch, chuť a hmat

Deti rozvíjajú svoje zmysly a zmyslové vnímanie – čuch, chuť a hmat. Naučia sa čuchom rozoznávať, čo vonia a čo nie, rozoznať a pomenovať chute a vône.

Poznávam svoje pocity a emócie

Deti sa učia pomenovať a vyjadrovať vlastné pocity a emócie, rozoznávať ich prejavy u seba aj iných ľudí, pomenovať ich. Budú precvičovať jemnú motoriku a prstový úchop.

Rozumiem pocitom a náladám

Deti pokračujú v rozpoznávaní a pomenovaní bežných prejavov emócií, precvičia si jemnú motoriku, grafomotoriku, poznávanie farieb.

Ja a moja rodina

Dieťa sa naučí pomenovať jednotlivých členov rodiny, určiť príbuzenský vzťah k nim (dedko, strýko, brat a pod.), naučí sa, že každý v rodine i v škole má svoju rolu a každý v rodine je dôležitý. Deti si precvičia hrubú aj jemnú motoriku.

V rodine si pomáhame

Dieťa sa naučí, aké sú jeho úlohy v rámci rodiny, prečo je dôležité pomáhať svojej rodine, aj iným.

Starostlivosť o iných

Pokračovanie v téme o dôležitosti starostlivosti o iných. Deti počujú príbeh o vtáčikovi Sinte a reagujú naň. Spájajú čítanie textu s vlastnými skúsenosťami, rozširujú si slovnú zásobu. Precvičujú si hrubú aj jemnú motoriku.

Ja a moji kamaráti

Deti sa naučia opísať výzor a vlastnosti svojich priateľov. Aktivity umožnia rozvíjať u detí jemnú motoriku, slovnú zásobu, jazyk a komunikáciu, deti sa učia vyjadriť hodnotiace postoje.

Priateľstvo je vzácné

Deti sa učia porozumieť tomu, že v priateľstve je dôležitá dôvera, priatelia sú dôležití a vzácní, čo dobrí priatelia pre seba robia a ako si navzájom pomáhajú. Aktivity napomáhajú rozvoju jemnej motoriky a rozšíreniu slovnej zásoby.

Rozprávkoví hrdinovia

Zámerom aktivít je podporiť u detí rozvoj slovnej zásoby, komunikáciu, súvislé vyjadrovanie, rozvoj hrubej aj jemnej motoriky, učia sa porozumieť časovému sledu udalostí.

Sme rozdielni, a predsa rovnakí

Prostredníctvom aktivít sa deti učia rozoznávať, čím sú si podobné a čím sa odlišujú; pohybové a výtvarné aktivity pomáhajú deťom koordinovať jemné a hrubé motorické zručnosti.

Oslavy a sviatky

Deti sa naučia pomenovať mesiac a ročné obdobie, v ktorom sa narodili, dokážu spočítať v danom mesiaci ročné obdobia a počet narodených detí (u detí sa rozvíjajú matematické predstavy), osvojujú si grafickú podobu písma vo svojom mene, poznávajú farby, učia sa časovej postupnosti a súvislostiam.

Vianoce

Deti sa oboznámia s niektorými vianočnými zvyklosťami – zdobenie stromčeka, dávanie darčiekov, spievanie kolied a učia sa pomenovať pocity súvisiace s týmito činnosťami.

Máme odlišné nadania a záujmy

Pri tejto aktivite sa deti naučia pomenovať svoje silné stránky, hovoriť o svojich schopnostiach, vlastnostiach a talente, ale aj o schopnostiach iných.

Príprava besiedky

Toto a nasledujúce stretnutie (jedno, prípadne aj dve stretnutia) nadväzujú na tému záujmov a talentu. Aktuálne stretnutie je venované príprave na vianočnú besiedku. V tejto časti prípravy sa deti spolu s rodičmi rozhodujú, ktoré aktivity si pripraví na besiedku.

Besiedka

Deti budú mať možnosť prejavíť svoj talent pred divákmi, naučia sa spoločne rozhodovať (o programe

besiedky), urobia vlastný výber svojho vystúpenia.

Nástroje a náradia okolo nás

Naučiť deti pracovať podľa jednoduchého návodu. Vhodne používať jednoduché náradia a nástroje. Vieť deti k efektívnemu a bezpečnému spôsobu používania primeraného náradia a nástrojov. Upevňovať spoluprácu medzi rodičom a dieťaťom.

Predstavy o povolaniach

Rozšíriť vedomosti a skúsenosti detí o rôznych povolaniach a remeslách, umožniť im vyskúšať si prácu s pracovnými nástrojmi potrebnými pre danú činnosť. Porozumejú povolaniu svojich rodičov.

Príroda – dôležitý zdroj

Naučiť deti vážiť si prírodu a prírodné prostredie. Zoznámiť sa s prírodnými zdrojmi a pomôcť deťom ich chrániť. Objaviť, prečo sú pre nás prírodné zdroje dôležité.

Náš svet, naše zdroje

Vedieť povedať, ktoré z vecí, ktoré používame v našom každodennom živote sú z dreva, kameňa a pod. Naučiť sa, ako využívať prírodniny v domácnosti. Poznať aj iné prírodné zdroje a ich použitie.

Voda je dôležitá pre život

V priebehu aktivity deti získajú povedomie o význame životného prostredia. Uvedomia si, že svojim vlastným správaním môžu prispieť k ochrane prírodných zdrojov. Spoznajú niekoľko spôsobov ako šetriť vodu.

Znižujeme spotrebu a recyklujeme

Učiť deti ako je možné šetriť zdroje a starať sa o prírodu a ako rodičia môžu podporovať svoje deti, aby boli zodpovedné a starali sa o životné prostredie.

Práva dieťaťa

Upozorniť rodičov detí, že deti majú svoje práva, ale aj povinnosti/zodpovednosť.

Medziludské vzťahy a tolerancia

Uvedomiť si, že vzdelávanie k ľudským právam je viesť deti k tolerancii a kultúre ľudských vzťahov, k predchádzaniu konfliktov, násilia a pre riešenie vzniknutých sporov pokojným spôsobom, ale i pre osvojenie všeobecne uznávaných etických hodnôt každým jednotlivcom. Ľudské práva sú prirodzenými právami každého jednotlivca, sú univerzálne, neodňateľné, nedeliteľné a každý má zodpovednosť rešpektovať ľudské práva druhých. Práva detí upravuje Deklarácia detských práv.

Rešpektujeme pravidlá

Zapojiť deti i rodičov do priebežnej tvorby pravidiel správania sa a ich rešpektovania. Uvedomiť si, že dané pravidlá musia platiť pre všetkých rovnako, vytvárať pocit bezpečia a poriadku, poskytovať slobodu v rámci určitých hraníc, podporovať pozitívne správanie, vytvárať prevenciu proti konfliktom.

Príbeh peňazí

Deti lepšie porozumejú peniazom a ich používaniu. Porozumejú čo znamená, že peniaze sú obeživom.

Učíme sa šetriť

Naučiť deti rozpoznať rozdiely medzi šetrením, míňaním a zdieľaním sa a o tom, prečo sú dôležité. Prakticky si precvičovať tieto zručnosti, naučia sa plánovať a robiť rozpočet - primerane veku. Spoznávať, že peniaze sú obmedzený zdroj. Pomáhať deťom myslieť na ostatných, vedieť pomáhať druhým, mať starosť o niekoho a niečo.

Potreby a želania

Rozlišovať medzi tým, “čo potrebuje” a “čo chcem”, pochopiť dôležitosť rozdielu medzi nimi, aby sme vedeli prijímať dobré rozhodnutia týkajúce sa našich zdrojov. Pomôcť deťom oboznámiť sa s potrebami a prániami.

Čo naozaj potrebujeme

Učiť deti pochopiť, čo je tovar a ako uspokojuje ľudské potreby. Porozumieť rozdielu medzi tým, čo potrebujeme a č chceme, pomenujú štyri základné potreby: jedlo, pitie, oblečenie, bývanie.

Pripravme si trhovisko

Zoznámiť deti so základmi trhu a osvojiť si slovnú zásobu týkajúcu sa nákupu a predaja. Budú sa učiť vymieňať tovar za peniaze.

Kupujeme a predávame

Prakticky si vyskúšať čo znamená predávať a kupovať. Deti si vyskúšajú rolu predavača i kupujúceho.

Naše peniaze

Deti sa naučia poznávať rôzne druhy peňazí, rozlišovať mince. Porozprávajú sa o dôležitosti peňazí a zoznámia sa s ich hodnotou.

Ideme nakupovať

Deti sa budú snažiť pochopiť, že si za peniaze môžu kúpiť to, čo potrebujú, ale aj to, čo chcú. Poučia sa o tom, že peniaze sú zdroj, ktorý by sme mali zodpovedne používať.

Vytvorme si vlastný trh

Pripraviť trh, výstavu alebo aukciu, kde budú vystavovať svoje diela a predávať svoje výrobky. Musia si premyslieť organizáciu a pripraviť potrebné doplnky na predaj výrobkov.

Na našom trhovisku

Vedieť sa dohodnúť na roliach jednotlivých detí pri predávaní, sústrediť sa na predaj a pokúsiť sa využiť všetky svoje skúsenosti a zručnosti pri predaji svojich výrobkov.

Spoločná vychádzka s deťmi z MŠ

Vytvárať priateľské vzťahy medzi deťmi, ktoré ešte nie sú zatažené predsudkami. Získavať vedomosti a zručnosti pri hrách s deťmi z MŠ.

PLÁN STRETNUTÍ

Spoznávame sa navzájom

S1

ZÁMER

Prelomenie bariér a podpora interakcií medzi účastníkmi. Deti sa oboznámia s menami ostatných detí a rodičov, s grafickým tvarom svojho mena, naučia sa pomenovať niektoré farby, rytmizovať svoje meno.

POMÔCKY

Loptička, papierové tanieriky pre každé dieťa (s dierkou na prevlečenie šnúrky), šnúrka/kúsok špagátu pre každé dieťa, výtvarný materiál

AKTIVITY

Na začiatku úvodného stretnutia programu Spolupráca s rodinami privítajte každého účastníka, rodiča aj dieťa (privítanie môže sprevádzať reprodukovaná hudba). Potom stručne oboznámte rodičov a deti s obsahom programu, so spôsobmi práce a plánovanými aktivitami stretnutia.

A1 – Hra na mená – úvodná aktivita

Deti sa s rodičmi posadia do kruhu. Predstavte sa deťom aj rodičom – povedzte svoje meno, akej farby je vaše oblečenie (napr. tričko). Požiadajte deti aj rodičov, aby tak isto ako vy povedali svoje meno, farbu svojho oblečenia, a prípadne pomenovali svoju obľúbenú filmovú postavu. Tým deťom, ktoré sa hanbia alebo nechcú odpovedať, pomáha rodič. Moderujte priebeh aktivity, opakujte otázky, ak deti zabudnú, na čo majú odpovedať, zapájajte do aktivity rodičov.

Poznámka: Podľa zloženia skupiny detí môžete zvážiť výber iných alebo doplnujúcich otázok, na ktoré dieťa má odpovedať, prípadne použite iné, pre dieťa ľahšie kritériá (napr. len meno a obľúbená hra).

Inštrukcia: *Volám sa Lukáš, mám rád modrú farbu, aj moje tričko je modré. Najradšej sa hrám s loptou (alebo na počítači) a páči sa mi Krtko. Teraz každému z vás postupne pošlem loptu. Keď ju chytiš, povieš*

ako sa voláš, potom povieš, akej farby je tvoje oblečenie, potom nám povieš, ako sa najradšej hráš a ktorá je tvoja najobľúbenejšia filmová postava. Potom podáš loptu svojmu rodičovi, ktorý nám tiež o sebe povie, ako sa volá, akej farby je jeho oblečenie, čo rád robí a ktorá je jeho obľúbená filmová postava. Potom mi rodič pošle loptu späť.“ Posuňte loptu k ľubovoľnému dieťaťu, dieťa odpovie podľa inštrukcie (prípadne s pomocou rodiča), potom podľa inštrukcie odpovie rodič a posunie loptičku ďalej. Takto sa vystriedajú všetci členovia skupiny, deti aj rodičia.

A2 – Aktivita pre rodičov

Pred pohybovou aktivitou detí (Slniečko sa zobudilo) rozdelte rodičov do malých skupín (3 – 5 členov), ktorí pracujú na nasledujúcom zadaní podľa inštrukcie: „*Spoločne porozmýšľajte a porozprávajte sa o tom, akými spôsobmi by ste chceli doma s deťmi skúšať také činnosti, ktoré sa naučili na stretnutí, kedy si môžete nájsť čas na to, aby ste sa s nimi porozprávali o tom, čo sa nové dozvedeli a čo by ste potrebovali, aby sa vám ľahšie pracovalo v domácej príprave detí.*“ Počas aktivity detí Slniečko sa zobudilo majú rodičia čas hľadať odpovede na tieto otázky. V priebehu stretnutia, pokým deti kreslia alebo v priebehu reflexie, sa pýtajte rodičov, ako odpovedali na zadané otázky, diskutujte s nimi.

A3 – Pohybová aktivita na pieseň

Slniečko sa zobudilo

Predvedzte deťom pohyby, znázorňujúce slová riekanky Slniečko sa zobudilo, deti pohyby aj riekanku opakujú: *Slniečko sa zobudilo, popreťahovalo kosti, cez mrak hlávku vystrčilo, zasmialo sa od radosti.*

Webový odkaz na pieseň:

<https://hudba.zoznam.sk/akordy/piesen/slniecko-sa-zobudilo/>

Slniečko sa zobudilo

*Slniečko sa zobudilo,
popretáhalo kosti,
cez mraky hlávku vystrčilo,
zasmialo sa od radosti.
Vyleteli včielky vrtké,
motýle zas šantia v tráve,
lienka ponáhla sa kdesi,
mravce slamku našli práve.
Obzerá sa slnko zlaté,
čo sa robí, čo sa deje?
Všade radosť z práce majú
a slniečko len sa smeje.*

A4 – Slniečko

Každé dieťa dostane papierový tanier, na ktorý samo alebo s pomocou rodiča ceruzou obkreslí svoju ruku na okraj taniera. Mladšie deti si môžu otláčiť svoju ruku žltou farbou na papier. Rodičia deťom pomáhajú, môžu nakresliť alebo otláčiť aj svoju ruku. Staršie deti nakreslené ruky následne vyfarbia žltou farbou. V aktivite všetci pokračujú, pokiaľ nie sú „žlté“ ruky okolo celého okraja taniera. Počas práce sa pýtajte sa detí: *Čo vám pripomína? Vyzerá to ako strom? Plameň? Lúče slnka? Vyzerá to ako ruka, ktorú ste práve obkreslili? Nakreslíme mu ústa? Oči? Nos?* Nechajte deti, nech slniečku domalujú veľký úsmev, oči a nos a s pomocou rodiča vytvorené slniečko podpíšu. Slniečka detí vystavte v miestnosti.

A5 – Vytlieskam si meno

Deti aj rodičia si môžu spoločne zahrať rytmickú hru na mená. Napríklad: *Hanka zdraví Miška* (dvakrát tleskne pri vyslovení mena Miš - ko), *Miško zdraví Helenku* (3x tleskne pri vyslovení mena Helen - ka), *Helenka zdraví tetu Betku* (2x tleskne pri vyslovení mena Bet - ka) atď. Deti aj rodičia pokračujú v posielaní pozdravov, sprevádzaných tlesknutím dlaní podľa počtu slabík v mene toho, koho pozdravujeme.

A6 – Zaspievame pesničku na záver (po reflexii)

Nechajte deti a rodičov rozhodnúť sa, akú pesničku na záver by si chceli zaspievať (nech vyberú takú, ktorú poznajú všetci účastníci).

REFLEXIA

Pýtajte sa detí: *Ako sa vám páčia vaše mená? Kto by sa chcel volať inak? Ako? Páči sa vám meno brata, sestry alebo meno kamaráta? Prečo? Akou farbou ste vyfarbili svoju medailu/slniečko so svojim menom? Ako sa povie slniečko a žltý po rómsky?*

Opýtajte sa **rodičov**: *Ako by ste doma mohli využiť a skúšať to, čo sa naučili? Kedy by ste si na to našli čas? Čo by vám pomohlo, aby ste to mohli uskutočniť?*

ZADANIE NA DOMA

Doma sa s deťmi môžete rozprávať o pôvode ich mena, prečo ste preň vybrali práve toto meno, alebo im povedzte niečo zaujímavé o svojom mene alebo o menách iných blízkych ľudí. Nechajte ich hľadať a pomenovávať farby predmetov v domácom prostredí, pýtajte sa napríklad, kde okolo seba vidia napr. žltú farbu, nechajte ich žlté predmety pomenovať, dbajte na správnu výslovnosť. Spievajte spolu s deťmi pesničku Slniečko sa zobudilo, nechajte ich, aby spolu so súrodencami predvádzali pohyby podľa pesničky.

Som jedinečná živá bytosť**ZÁMER**

Deti sa naučia rozlišovať medzi živým a neživým, naučia sa pomenovať vlastnosti, podľa ktorých môžu spoznať živý organizmus, naučia sa poznávať a pomenovať svoje individuálne charakteristiky, triediť predmety a precvičovať si jemnú motoriku.

POMÔCKY

Rozmanité predmety – kameň, plastová fľaša, kvet, vetvička stromu, list, tráva a iné; lepiaca páska, zrkadielko, obrázky živého a neživého z časopisov, obrázky rodín rôznej rasy, veľký hárok papiera, staré časopisy, papierové tanieri, farby.

AKTIVITY**A1 – Čo je živé a čo neživé**

Pred aktivitou poskrývajte po triede rôzne predmety. Zaspievajte si spolu s deťmi a rodičmi pieseň „Kde je“ a uveďte hľadaný predmet: napr. *Kde je kameň, kde je?*, a postupne takto uveďte všetky schované predmety. Nechajte deti spolu s rodičmi hľadať ukryté predmety dovtedy, kým nenájdu všetky ukryté veci. Následne na jednom konci miestnosti urobte na podlahe lepiacou páskou čiaru. Na jednu stranu čiary umiestnite veselého smajlíka a na druhú smutného, pričom vysvetlite, že veselý smajlík znamená „živé“ a smutný „neživé“. Potom postupne ukazujte jednotlivé predmety, a pri každom položte otázku: *Je to živé alebo neživé? Čo znamená živé? Ako zistíme, že je niečo živé?* Potom popíšte deťom vlastnosti, podľa ktorých poznáme živý organizmus: *pohyb* (požiadajte deti, aby pohybovali jednou rukou), *potreba vzduchu alebo kyslíka* (požiadajte deti, aby chvíľu nedýchali), *rast* (opýtajte sa, či boli stále rovnako veľkí), *prijem potravy a energie, vylučovanie*. Rodičia sa môžu zapájať a pomáhať svojim deťom určovať, čo je a čo nie je živé. Postupne podávajú predmety jednotlivým deťom, ktoré ich za povzbudzovania rodičov a ostatných detí uložia na správnu stranu.

Tento postup opakujte so všetkými predmetmi. Poznámka: *Pretože živých organizmov je k dispozícii málo a budete používať aj obrázky „živého“, vysvetlite deťom, že obrázok síce nie je živý, ale to, čo je na ňom, v skutočnosti živé môže byť, alebo je.* Pripomeňte vlastnosti, podľa ktorých poznáme živý organizmus a zdôraznite, že ľudia sú živí.

A2 – Koláž Čo je živé/neživé

Nechajte deti, aby povystrihovali obrázky živých a neživých organizmov z časopisov. Každá dvojica (rodič – dieťa) dostane veľký papier s nakreslenými dvomi farebnými kruhmi, v zelenom je „živé“, v modrom „neživé“. Nechajte deti rozhodnúť, či je predmet na obrázku živý alebo neživý a podľa toho ho dieťa nalepí do daného kruhu. V prípade potreby rodičia pomáhajú deťom strihať, rozhodovať sa a lepiť obrázky do pripravených kruhov.

A3 – Som jedinečná živá bytosť

Všetci účastníci – rodičia aj deti – sa postavia do kruhu. Postupne vyslovte určité charakteristiky, a tí účastníci (deti aj rodičia), ktorí sa s tou charakteristikou identifikujú, urobia krok smerom do kruhu. Pred vyslovením ďalšej charakteristiky sa vrátia na pôvodné miesto. Príklad charakteristik: *som chlapec, som žena, som dieťa, som matka, som muž, som dievča, som mladý/á, som futbalista, som bežec, som cyklista...* Okrem rolí môžete použiť osobné charakteristiky, napr. *mám dlhé vlasy, mám hnedé oči a pod.* Vysvetlite účastníkom, že sme živé bytosti, každý z nás má svoje meno a je niečím charakteristický, čím sa líši od iných ľudí – je jedinečný. Ak aj majú dvaja ľudia rovnaké meno, rovnaký vek, prípadne iné spoločné charakteristiky Rovnakú farbu vlasov, očí a pod.), predsa je každý z nich jedinečný a nie sú si podobní vo všetkých charakteristikách. Ľudia sa v mnohom podobajú, ale aj v mnohom odlišujú.

A4 – Podobné a odlišné

Prineste deťom obrázky matiek a detí z rodín

Afričanov, Ázijcov a Európanov. Nechajte deti, aby k dieťaťu našli jeho mamu. Deti s pomocou rodičov môžu dvojice matiek a detí usporiadať podľa rôznych kľúčov, napr. striedať blond rodiny s čiernovlasými, zoradiť podľa farby očí od najtmavších po najsvetlejšie a pod. Použite triedenie podľa rôznych charakteristík.

A5 – Pesnička alebo riekanka na záver

Využite pesničku alebo riekanku, ktorej slová deti môžu znázorniť pohybom.

RODIČIA

Rodičia robia všetky aktivity spoločne s deťmi. Povzbudzujte ich, aby deťom nechali dostatok času na rozhodovanie a prácu a pomáhali im len v prípade, ak dieťa nevie nejakú požadovanú činnosť zvládnuť.

REFLEXIA

Čo vás prekvapilo v dnešných aktivitách? Bolo ťažké rozhodnúť sa, čo je živé a čo neživé? Podľa čoho ste zistili, že je niečo živé? V čom sú si ľudia podobní? V čom sa líšia?

ZADANIE NA DOMA

Rozprávajte sa s deťmi o tom, podľa čoho spoznajú živé a neživé veci okolo seba, nech ich pomenujú. Opravujte ich, ak sa mýlia a zopakujte im charakteristiky živých vecí. Nechajte deti pomenovať, v čom sú si podobné, napr. so súrodencami a v čom sa líšia (podobné napr. oči, nos a odlišné napr. vek, výška).

Poznám a ovládam svoje telo

ZÁMER

Deti sa naučia vnímať vlastnú telesnú schému, spoznávať účel a funkcie jednotlivých častí svojho tela, poznať ich názvy, ovládať pohyby rúk, nôh, prstov. Učia sa pomenovať a osvojiť si rôzne pohyby a postoje (skákanie, behanie).

POMÔCKY

Veľké háčky baliaceho papiera (pre každé dieťa), hrubé fixky; rôznorodý výtvarný materiál, staré noviny, časopisy, štipce na bielizeň, krabica, krepový papier (nastrihaný na prúžky).

AKTIVITY

A1 – Postava

Spoločná činnosť rodičov a detí. Požiadajte rodičov, aby obkreslili postavu svojho dieťaťa na veľký baliaci papier, pričom deti ležia na papieri na chrbte, alebo v nejakej póze. V prípade nedostatku priestoru vopred pripravte a rozdajte každej dvojici rodič/dieťa hárok s nakresleným obrysom postavy dieťaťa. Pomocou rôznorodého výtvarného materiálu si deti, s pomocou rodiča, vyfarbia a dotvoria postavu. Hovorte s deťmi o tom, že telo je zložené z mnohých častí, a pýtajte sa detí, čo jednotlivé časti tela robia, ako fungujú. Ukazujte deťom jednotlivé časti tela (ruka, noha, oko, prsty, krk...) a dbajte, aby ich deti správne pomenovali. Deti spolu s rodičmi môžu urobiť porovnanie, aké rozdiely sú v telách dospelých a detí, v čom sa podobajú (malý, veľký, nízky, vysoký atď.).

A2 – Pružina

Deti stoja po triede bez pohnutia, každé má svoj priestor. Určené dieťa sa stane „pružinou“, na pokyn doskáče znožmo (jeho nohy sú pružina) k ďalšiemu dieťaťu a dotkne sa ho. V tú chvíľu sa ďalšie dieťa stáva pružinou. Pôvodné dieťa sa postaví na jeho miesto, ale stále hýbe niektorou časťou tela. Hýbať môže čímkol'vek okrem nôh, tie už stoja pevne na zemi. Hra končí vo chví-

li, keď sa hýbe celá skupina detí (aktivita môže byť sprevádzaná pesničkou). Všetci deti stoja na mieste, ale hýbu niektorou časťou tela. Môžete ich vyzvať, aby postupne pomenovali časť tela, ktorou hýbu (rodič pomôže dieťaťu, ak nevie pomenovať niektorú časť tela). Po skončení hry oboznámte deti, že každý živý organizmus sa prejavuje pohybom, presne tak, ako sa pohybuje naše telo, tak, ako sa pohybovali oni pri hre. Pohyb môže byť pomalý alebo rýchly (deti znázornia rýchly aj pomalý pohyb – napr. chôdzu, kývanie rukami, tlieskanie). Pohyby, ktoré deti robia, vždy pomenuje koordinátor, aj rodičia, a deti ich spoločne môžu potom zopakovať. Pripomeňte deťom, že v predchádzajúcich činnostiach sa dozvedeli, že živý organizmus sa prejavuje pohybom, presne tak, ako sa pohybuje naše telo.

A3 – Hra na sliepočky

Deti s rodičmi rozstrihajú alebo roztrhajú staré noviny na kúsky. Úlohou detí bude kúsky novín v rukách najskôr pokrčiť, hodiť na zem a následne vyzbierať jednotlivé kúsky pomocou 3 prstov (palec, ukazovák a prostredník – štipcový úchop) a vložiť ich do pripravenej krabice. Na zbieranie pokrčených kúskov môžu deti použiť ľahko ovládateľné štipce na bielizeň. Predtým predvedte deťom, ako majú správne uchopiť štipec, zodvihnúť ním papier a preniesť ho do pripravenej krabice. Hra končí po vyzbieraní všetkých kúskov v miestnosti.

A4 – Teraz sa dotknem zeme

Pohybová hra: Požiadajte deti, aby sa dotkli zeme tou časťou tela, ktorú im povieť (napr. *teraz sa dotknite zeme kolenom, laktom*). Po hre diskutujte s deťmi o tom, prečo je dôležité ovládať naše telo – aby sme si navzájom neublížili, ale napríklad, aby sme vedeli objasť toho, koho máme radi a podobne.

A5 – Vpravo, vľavo, dopredu, dozadu

Nechajte deti spolu s rodičmi pomenovať pravú

a ľavú stranu tela, pravú a ľavú nohu a ruku. Úlohou detí je vykonávať pohyby a rýchlo sa orientovať v priestore vzhľadom na vlastnú osobu na základe vašich slovných inštrukcií. Deti pochodujú v kruhu, keď zavoláte “pravá/ľavá ruka hore”, zodvihne pravú alebo ľavú ruku hore, na pokyny “dopredu/dozadu” buď predpaží, alebo zapaží oboma rukami súčasne, či zloží ruky na prsia alebo spojí ruky za chrbtom. Hra je vhodná na vnímanie schémy tela a priestoru, ako aj na rýchle reakcie

A6 – Hlava – ramená – kolena – palce

Naučte deti riekanku sprevádzanú pohybmi, opakujte viackrát, postupne zrýchľujte tempo. Vhodné ako záverečná aktivita.

RODIČIA

Rodičia v tejto aktivite spolupracujú s deťmi, pomáhajú pri aktivitách a povzbudzujú ich v pohybových hrách.

REFLEXIA

Ako sa pohybujeme? Čím všetkým naše telo dokáže pohybovať? (nohami? rukami, ústami, nosom? – deti môžu pohyby znázorňovať). Čo všetko môžeme robiť našim telom? (napríklad objat' rodičov, behať po ihrisku...deti doplnia ďalšie možnosti, rodičia im môžu pomôcť). Môžeme našim telom aj niekomu ublížiť? (napríklad potiahnuť za vlasy, kopnúť kamaráta a pod.). Diskutujte s deťmi o tom, prečo je dôležité ovládať naše telo – kvôli tým dobrým veciam a aby sme neohrozili ostatných.

ZADANIE NA DOMA

Aby ste deťom uľahčili **chápanie pojmov vpravo a vľavo**, využite pásiky krepového papiera (rozdané počas stretnutia) a uviažte ich nasledovne: na ukazovák pravej ruky dieťaťa uviažte modrý pásik, na ukazovák ľavej ruky uviažte červený pásik. Deti postupne silno zafúkajú ako vetrik na pravú stranu, s modrým pásikom, potom na ľavú stranu, s červeným pásikom. Nechajte deti pomenovať, na ktorej strane zafúkal „vetrik“, či na pravej alebo na ľavej.

Poznávam svoje zmysly – zrak a sluch

ZÁMER

Rozvíjať zmyslové vnímanie u detí prostredníctvom sluchu a zraku. Pri tejto činnosti sa deti zoznámia s farbami a vecami, ktoré vidia a počujú okolo seba, naučia sa tieto veci rozoznávať a pomenovať, naučia sa pomenovať farby.

POMÔCKY

Obrázky oka aj ucha – pre každé dieťa, farebný vzor oka a ucha – na ukážku; farbičky (rôzne typy); pripravená nahrávka rôznych zvukov.

AKTIVITY

A1 – Spoznávam svoje zmysly zrak a sluch

S deťmi aj rodičmi si naplánujte a choďte na **vychádzku do okolia**, s inštrukciou, aby si všímali, čo okolo seba vidia a počujú. Počas vychádzky môžete požiadať deti, aby vám opísali, čo práve vidia a počujú (akej je to farby, aký to vydáva zvuk – napríklad vtáčik, strom a pod.). Počas vychádzky môžete nazbierať prírodniny pre niektoré z následných stretnutí.

Po vychádzke posadte deti do kruhu (pozn.: aktivitu možno použiť aj na nasledujúcom stretnutí po vychádzke). Na jednu stranu tabule/steny prilepte obrázok oka a na druhú obrázok ucha. Deti rozprávajú, čo na vychádzke videli a čo počuli, pričom ukážu na to, ktorým zmyslom to zistili (ucho alebo oko). Do aktivity zapojte aj rodičov, aby doplnili, čo videli a počuli oni. Oceňte, prípadne doplňte odpovede detí aj rodičov. Opýtajte sa detí, prečo si myslia, že potrebujeme zmysly – zrak a sluch (prostredníctvom zraku vidíme a uvedomujeme si, čo sa okolo nás deje a pomocou sluchu veci počujeme). Prostredníctvom zmyslov si dokážeme predstaviť, čo sa asi bude diať (vidíme blesk, počujeme hrom, počujeme šum dažďa, vieme, že pride búrka). Nechajte ich zbierať prírodniny (kamienky, šišky, listy a podobne).

A2 – Akej farby je...

Zahrajte sa s deťmi hru na hľadanie rôznych predmetov v miestnosti alebo vonku a pomenovávanie farieb. Deti hľadajú v priestore predmet, ktorého farbu im určíte (napr. hľadajte niečo modré, blízko okna). Keď dieťa predmet nájde, ukáže naň alebo sa ho dotkne, pomenuje ho a tiež zopakuje, akej je farby. Poznámka: Ak v miestnosti nie sú predmety rôznych farieb, prineste a rozmiestnite ich vy.

A3 – Ide, ide vlak

Pohybová aktivita – deti sa pohybujú v rade za sebou ako vlak. Na váš pokyn vydávajú rôzne zvuky, ktoré vlak vydáva (vždy im zvuk najprv predvedte). Napríklad vlak robí takto: šušušu, keď vypúšťa paru, píska, keď vchádza do stanice, keď ide cez podvaly, robí tadam, tadam. Po skončení hry deti v kruhu postupne opakujú zvuky, ktoré si z hry zapamätali a pomenúvajú ich.

A4 – Farbíme očka a uška

Každé dieťa dostane obrázok niektorého zo zmyslov (ak je čas, tak oba zmysly – obrázok oka aj ucha), ktoré vyfarbí obľúbenou farbou. Deti môžu vyfarbovať obrázky kúskami špongie, namočenej do farby. Po vyfarbení obrázkov deti odpovedajú na otázku, akú farbu použili, prečo si vybrali práve túto farbu a čo im pomohlo, aby obrázok vyfarbili (*lebo videli obrázok aj farby očami*). Dbáme na to, aby deti správne pomenovávali farby aj vymalované zmysly. Aktivitu môže sprevádzať hudba.

A5 – Zvuky okolo nás

Pustite deťom rôzne zvuky (buchnutie dverí, plač, smiech, zvuk nejakého hudobného nástroja, klopkanie podpätkov a pod.). Deti hádajú, o aký zvuk sa jedná, učia sa ho správne pomenovať.

RODIČIA

Rodičia sa zúčastňujú hier spolu s deťmi, podporujú ich slovné aj tleskaním, pomáhajú im, ak deti potrebujú pomoc.

REFLEXIA

Čo vidíte a čo počujete okolo seba? Aké zvuky ste vydávali a počuli, keď ste sa hrali na vlak? Aké vidíte okolo seba farby, tvary a vzory? Ako zistíte, že je búrka? Že prší? Akej farby sú mraky? Ako spoznáte daždivé počasie? Prečo si myslíte, že potrebujeme zmysly – zrak a sluch?(AFL)

ZADANIE NA DOMA

Deti si môžu obrázky oka a ucha zobrať domov. Rodičia, nechajte svoje deti, aby oboznámili súrodencov, čo sa na stretnutí naučili, prípadne s nimi môžu zopakovať niektoré z hier, ktoré na stretnutí robili. Porozprávajte detom, aká je vaša obľúbená farba a prečo. Nechajte ich pomenovávať farby naokolo, v domácom prostredí aj vonku.

Rozvoj zmyslového vnímania – čo vidím a počujem

S5

ZÁMER

Deti pokračujú v oboznamovaní sa s farbami a vecami, ktoré vidia okolo seba, pomenúvajú ich. Deti sa naučia rozlišovať zdroj a smer zvuku, precvičujú si sluchovú pozornosť.

POMÔCKY

Výkresy s predkreslenými obrysami zeleniny a ovocia, reálne ovocie (jablko, citrón, paprika, paradajka), výtvarný materiál, kľúče, zvonček, ceruzka a iné pomôcky na hádanie zvukov.

AKTIVITY

A1 – Uhádni, odkiaľ ide takýto zvuk?

Deti stoja v malom kruhu, rodičia im držia ruky na očiach tak, aby deti mali čo najviac zúžené zorné pole a nevideli na všetky časti miestnosti. Vy v rôznych kútoch a miestach miestnosti vyludzujete zvuky, napr.: ťukajte ceruzkou o skriňu v kúte, v inom kúte štrngote kľúčmi, zvoňte zvončekom tesne za dverami, búchajte dlaňou o stôl, klopte na okenné sklo v jednom z kútov a pod. Deti postupne môžu hádať aj iné zvuky, napr.: štrngotanie kľúčmi, štrngotanie lyžičkou v pohári, štrngotanie sušeným hrachom v pohári, štrngotanie fazuľou v plechovke, krčenie papiera, a pod. Postupne po zadávaní jednotlivých zvukov deti hádajú, odkiaľ ide zvuk. Deti zároveň povedia, o aký zvuk išlo, pomenujú ho, napr. *zaklopal/a si na okno, pokrčil si papier, buchol si o stôl*, a pod. Obmenou hry je, že v zadávaní zvukov sa striedajú jednotlivé deti alebo rodičia. Postupne môžu vymýšľať aj námety na konkrétne vyludzovanie zvukov a samotné zdroje zvuku, napr. dupot v jednom z kútov triedy a iné.

A2 – Farebné ovocie

Deti vyfarbujú predkreslené ovocie (nechajte ich vybrať si farby, aké chcú). Po skončení aktivity im ukážte reálne ovocie a spoločne pomenujte farby reálneho ovocia a zeleniny, a potom ich nechajte pomenovať farby, ktoré si vybrali oni na vyfar-

benie obrázka. Rodičia im pomáhajú pri výbere a pomenovaní farieb ovocia a zeleniny, ak je to potrebné.

A3 – Tajná správa

Zahrajte sa hru na tichú poštu (môžu hrať spoločne rodičia aj deti). Posadte sa do kruhu a vysvetlite, že máte „tajomstvo, tajnú správu“, ktoré pošepkáte susedovi a on vaše tajomstvo pošle ďalej. Povedzte, že vaše tajomstvo bude na konci hry odhalené a dozvedia sa ho všetci. Cieľom hry je, aby si deti správu poslali a doručili ju. Začnite tajnú správu krátkou vetou, ktorú pošepkáte dieťaťu vedľa vás. Dieťa ju odovzdá susedovi, ten svojmu a tak ďalej. Vysvetlite deťom, že nesmú hovoriť príliš nahlas, aby správa nebola odhalená príliš skoro. Na záver oceňte a zhodnoňte ich prácu: *Šepkali ste nahlas alebo potichu? Došla správa v poriadku? Je taká istá ako bola tá na začiatku?*

Obmena: Deti stoja v zástupe jeden za druhým. Dieťa, ktoré stojí posledné, pošepká so zreteľnou artikuláciou najprv nejaké slovo, napr. „čiapka“, dieťaťu, ktoré stojí pred ním a postupne si šepkajú toto slovo všetky deti. Potom dieťa, ktoré stojí prvé, dané slovo vysloví nahlas. Náročnejšou obmenou je, keď si deti šepkajú vetu, napr. *sliepka zniesla vajce*. Táto hra sa niekedy stáva úplne komickou, lebo šepkaním a nepochopením slov a viet vzniknú vtipné nezmysly.

A4 – Zvieratká vidím a počujem

Deti sa prechádzajú po triede, na váš pokyn pohybmi a chôdzou znázorňujú zvieratko, ktoré im poviete, a vydávajú zvuky ako toto zviera (napríklad: *teraz urobte zvuk, ktorý vydáva mačka – mňau, mňau; pes, koník, koza, ovca, vrabec...*). Potom sa deti posadia do kruhu a v kruhu postupne každé dieťa povie, aké zvieratko v aktivite znázorňovali a predvedie zvuk, ktorý to zviera vydáva. Pýtajte sa detí, ako zistili, že zviera vydáva také zvuky (nech dieťa ukáže na svoje ucho a pomenuje ho – počujeme ušami) a chodí tak, ako to predvedli

(lebo to videli očami – dieťa ukáže na svoje oko a pomenuje ho). Pomenujte deťom zmysly – zrak a sluch, nech sa deti učia toto pomenovanie správne priradiť k oku a uchu.

A5 – Červené jablčko vo vrecku mám

Spievajte spolu s deťmi pesničku Červené jablčko vo vrecku mám. Nechajte dieťa krúživým pohybom rúk kresliť jablčko a čerešne.

*Červené jablčko vo vrecku mám,
koho rada vidím, tomu ho dám.*

*A ja tá, Janičko, najradšej mám,
tebe to červené jablčko dám.*

RODIČIA

Rodičia sa spolu s deťmi zúčastňujú aktivít, podľa inštrukcií a potrieb detí.

REFLEXIA

Ako sa vám páčili dnešné aktivity? O čom sme sa dnes učili? Ako ste zistili, že zviera vydáva také zvuky (nech dieťa ukáže na svoje ucho a pomenuje ho) a chodí tak, ako ste to predviedli (lebo to videli očami – dieťa ukáže na svoje oko a pomenuje ho)? Aké to bolo, keď ste si posielali tajnú správu? Bolo ťažké sluchom (ušami) počuť, čo vám niekto šepká?

ZADANIE NA DOMA

Spievajte (zopakujte si) si s deťmi pesničku Červené jablčko vo vrecku mám. Nechajte dieťa krúživým pohybom ruky sprevádzať slová piesne. Spievajte s deťmi rómske pesničky, v ktorých sa používajú slová súvisiace so zrakom a sluchom, prípadne s farbami, jablkom a pod., a nechajte deti, aby slová piesní znázorňovali pohybom.

Poznám svoje zmysly – čuch, chuť a hmat

ZÁMER

Deti rozvíjajú svoje zmysly a zmyslové vnímanie – čuch, chuť a hmat. Naučia sa čuchom rozoznávať, čo vonia a čo nie, rozoznať a pomenovať chute a vône.

POMÔCKY

Šatka na zaviazanie očí pre každé dieťa, fľaštičky alebo krabičky s rôznymi vôňami alebo pachmi, papierový tanierik pre každé dieťa, vzorky jedla k ochutnávke (jedlo na „hostinku“ – môžu to byť „zeleninové hody“ a pod.), staré časopisy s obrázkami jedla alebo potravín, lepiaca páska, výtvarné potreby, prírodniny a iné predmety do „hmatovej“ krabice, šatky na zaviazanie očí. Príloha č.1.

AKTIVITY

A1 – Načo máme nos?

Pripomeňte deťom, že oči majú na to, aby videli, a uši, aby počuli. Ale načo majú nos? Nech si spomenú na vychádzku po okolí a pýtajte sa ich: *Pamätáte sa na nejakú vôňu alebo zápach na vychádzke?* Poukážte na konkrétne miesta, kde ste boli (napríklad zberný dvor, kontajner na smeti, pole...). Ak sa deťom nič nevybaví, pýtajte sa na vône alebo pachy, ktoré cítili dnes ráno alebo včera pred spaním. Opýtajte sa ich, ktorou časťou tela vnímajú vône/zápach? Zdôraznite význam nosa ako tú súčasť nášho tela, ktorá nám pomáha cítiť a rozoznávať príjemné a nepríjemné vône.

A2 – Čo to vonia?

Deti postupne pristupujú k pripraveným nádobám s vôňami a pachmi (fľaštičky alebo krabičky), ako napr.: voňavka, ocot, aviváž a pod., a rad radom ich ovoniavajú. Rozprávajte sa s nimi, čo cítia, čo im vonia alebo čo im zapácha. Nechajte ich pomenovať vône/pachy. Ak ich pomenúvajú v materinskom jazyku, doplňte ich slovenskými názvami.

A3 – Maškrtný jazýček

Po skončení ovoniavania deťom vysvetlite, že nos pracuje spoločne s inou časťou tela a tou je jazyk. Zaviažte deťom oči šatkami a vyberte malé vzorky jedla na ochutnávku. Najskôr ich nechajte hádať čuchom, čo to je. Potom deti požiadajte, aby vzorky ochutnávali so zatvorenými očami. Nechajte ich, aby ostatným povedali, či je to sladké, kyslé, horké alebo slané. Pýtajte sa ich, čo bolo ľahšie. Či uhádnuť tajnú vzorku pomocou čuchu alebo ochutnaním. Vysvetlite im, že aj pomocou čuchu si pomáhame rozoznať, čo je dobre a čo zlé. Na záver aktivity pripravte spoločnú „hostinu“, s doplnením jedla (ovocie, zelenina...), ktoré počas aktivít s deťmi pripravili rodičia.

A4 – Hmatová krabica

Pripravte krabicu, naplnenú rôznymi bezpečnými predmetmi (pierka, tkaniny rôznej štruktúry, brúsny papier, guma a podobne). Deti sa postupne vystriedajú v skúmaní povrchu predmetov, ktoré sú v krabici. Každé dieťa vytiahne jeden predmet, ukáže ho ostatným a pokúsi sa pomenovať, aké je na dotyk, napr. mäkké, drsné, hladké, jemné, tvrdé, studené a pod. Rodičia deťom pomáhajú s pomenovaním predmetov a charakterizovaním ich povrchov.

Obmena: Nájdite dieťa – dobrovoľníka, ktorému zaviažete oči. Ostatné deti sa postavia do kruhu. Chlapec alebo dievča so zviazanými očami sa snaží podľa dotykov na ich tvári spoznať kamaráta. Ak uhádne, vymenia si miesta a hra pokračuje. Pýtajte sa detí, ako a podľa čoho spoznali svojho kamaráta.

A5 – Príbeh o piatich kamarátoch

Prečítajte deťom príbeh O piatich kamarátoch. (Príloha č. 1)

Diskutujte s nimi o príbehu a požiadajte ich, aby počas príbehu ukázali a pomenovali jednotlivé zmysly a zmyslové orgány. Ako vizuálnu pomocku využijete obrázkov všetkých zmyslových orgánov.

RODIČIA

Rodičia pomáhajú pripravovať vzorky jedál a vôní a spoločne pripravujú „hostinu“, v prípade potreby pomáhajú deťom.

REFLEXIA

Ako sa kamaráti volali? Vymenujte, aké máme zmysly – zrak, sluch, čuch, chuť, hmat. Čo všetko kamaráti vedeli? Ako sa volajú ich domčeky, v ktorých bývali? Oči, uši, nos, jazyk, prsty – koža na tele.

ZADANIE NA DOMA

Prizývajte deti k príprave jedál a vareniu. Varenie poskytuje skúsenosti s využitím mnohých zmyslov

– vôňa, chuť, manipulácia s kuchynským náradím
– hmat, a pod. Nechajte deti, aby pomenovávali chute jedál a spoločne s deťmi pomenúvajú jednotlivé zmyslové orgány (v materinskom jazyku aj v slovenčine).

Poznávam svoje pocity a emócie

S7

ZÁMER

Deti sa učia pomenovať a vyjadrovať vlastné pocity a emócie, rozoznávajú ich prejavy u seba aj iných ľudí, pomenovať ich. Pomenovávanie emócií podporí rozvoj jazykových schopností dieťaťa. Deti si budú precvičovať jemnú motoriku a prstový úchop.

POMÔCKY

Kartičky emócií, výkresy, špagát a štipce na vytvorenie galérie, výtvarný materiál, staré noviny a časopisy, nožnice, farebné vrchnáčky a širšia nádoba alebo vedierko.

AKTIVITY

A1 – Galéria emócií

Rozdajte deťom kartičky s emóciami (3 – 6 rôznych výrazov: šťastný, smutný, nahnevaný a pod.). Potom im zväčšené obrázky týchto emócií postupne ukazujte a pri každej z nich porozprávajte deťom, čo znamenajú jednotlivé emocionálne výrazy, aj o tom, že môžu nastať situácie, ktoré v nás vyvolajú takéto emocionálne reakcie (šťastie, hnev, smútok). Povedzte im, že je prirodzené, že raz sme veselí, inokedy zasa smutní a niekedy nahnevaní. Zdôraznite, že je normálne zažívať rôzne pocity – strach, smútok, hanbu a že je dôležité sa o nich podeliť s ostatnými ľuďmi. Vysvetlite deťom, že odhadnúť, čo ostatní ľudia cítia, je možné pri dlhšom pohľade na ich tvár alebo telo. Pocity iných ľudí sa dajú rozoznať tiež z tónu ich hlasu – smútok, nadšenie, zlosť, radosť (môžete predviesť).

Potom požiadajte deti, aby každé z nich vybralo jeden obrázok nejakej emócie (alebo obrázok, ako sa práve cíti). Rozdajte deťom výkresy, môžu byť s predkresleným obrysom tváre alebo kruhu. Tú emóciu, ktorú si dieťa vybralo, alebo ako sa práve cíti, nakreslí samo, prípadne s pomocou rodiča na výkres. Ten potom môžu deti ozdobiť pripraveným výtvarným materiálom (rôzne druhy farieb, farebné kúsky papiera, lepidlo). Z vytvorených ob-

rázkov urobte s pomocou rodičov galériu, v ktorej vystavíte výkresy detí. Nechajte deti pomenovať a opísať pocity, ktoré na obrázkoch znázornili.

A2 – Pantomíma pocitov

Posaďte účastníkov, deti aj rodičov, do kruhu. Každý z nich dostane jednu z kartičiek s nejakou emóciou, ktorú neukáže ostatným. Úlohou každého účastníka bude pantomímou znázorniť ten pocit, ktorý má na kartičke. Predvedte im úlohu a požiadajte ich, aby aj oni predviedli emóciu, ktorú majú na kartičke. Ostatní účastníci hádajú, o akú emóciu ide. Potom s deťmi môžete vymýšľať pohyby, ktorými sa dá vyjadriť nejaká emócia – radosť, smútok, hnev, prekvapenie (tlieskanie, dupanie, búchanie pästami, krik, grimasy a podobne.)

A3 – Skladačka emócií

Každej dvojici dieťa – rodič dajte stránku z časopisu, na ktorej sú ľudia s rôznymi výrazmi tváre, prípadne s rôznymi gestami. Jednotlivé stránky rozstrihajte na taký počet kusov, aké zručnosti skladania u dieťaťa predpokladáte. Úlohou detí bude zložiť jednotlivé kúsky, samostatne alebo s pomocou rodiča, a nalepiť obrázok na papier. Deti potom chodia okolo a najprv hľadajú, kto má obrázok s podobnou emóciou ako oni, potom s odlišnou emóciou, porovnávajú dva obrázky, hľadajú odlišnosti a podobnosti.

Obmena: **Knižka emócií.** S deťmi si vyrobte knižku pocitov. V starých časopisoch vyhľadajte a vystrihnite obrázky znázorňujúce rôzne emócie. Po jednom obrázku ich rozdáajte deťom, ktoré si ich nalepia na kus papiera. Zároveň sa detí pýtajte, v ktorých situáciách sa práve takto cítia. Papiere od všetkých detí dajte dokopy a zviažte do knižky.

A4 – Farebné akvárium

V záverečnej aktivite si deti budú pomocou manipulácie s vrchnáčikmi precvičovať jemnú motoriku prstov a rúk, nacvičovať si úchop. Deti motivujte k hre nasledovne: *Šikovní rybári chcú uloviť čo najviac rýb vo vode. Nejakú sa im nedarí. Pomôžeme im?* Potom sa deti posadia do kruhu alebo sedia pri stole. V nádobe sa nachádzajú farebné vrchnáčiky. Úlohou detí je chytiť aspoň jednu ryбку. Snažia sa chytať ryбку (vrchnáčiky) podľa pokynov najprv dvoma prstami, potom tromi, štyrmi a nakoniec všetkými prstami. Obmena: Deti chytajú obidvoma rukami, so zažmúrenými očami. Na konci hry si deti spočítavajú počet ulovených „rýb“. Využite hudbu v pozadí, navodzuje uvoľnenie.

RODIČIA

Rozdelte rodičov do 2 – 3 skupín. Každému z rodičov dajte jednu kartičku pocitov (na kartičkách sú rôzne výrazy emócií) a vyzvite ich, aby si spomenuli na moment, či a kedy cítili konkrétnu emóciu (ktorú majú na kartičke), keď boli deťmi. Požiadajte ich, aby popísali členom svojej skupiny, ako sa vtedy cítili. Na záver ich podnecujte k odpovediam na otázky: *Kedy a prečo ste sa takto cítili? Ako vaši rodičia reagovali na vaše emócie? Ak to bola smutná alebo negatívna emócia, čo vám ju pomohlo prekonať? Ako reagujete, ak je vaše dieťa smutné, nahnevané alebo šťastné?* Rozprávajte sa s rodičmi o tom, že je dôležité pomôcť deťom identifikovať a pomenovať **emócie**, aby sa vedeli naučiť zvládať svoje emócie. Deťom treba ukázať, že všetci cítime rôzne emócie – dospelí aj deti – a vysvetliť, prečo ich cítime.

REFLEXIA

Ste niekedy smutní, alebo máte strach, alebo ste šťastní? Ako si poradíte, ak máte strach? Ako spoznáte, že je niekto napríklad nahnevaný alebo má radosť? Ako ste sa cítili pri dnešných hrách o pocitoch a potom, keď sme sa hrali na rybárov?

ZADANIE NA DOMA

Zahrajte si niektorú z hier zo stretnutia doma, ak je to možné, tak aj za účasti iných členov rodiny. Povzbudzujte deti, aby pomenovávali svoje pocity. Pýtajte sa svojho dieťaťa, prečo je veselé, prečo je nahnevané, prečo je smutné...a povzbudzujte ho k odpovedi. Pýtajte sa detí aj na pocity iných: *napr. Čo myslíš, ako sa dnes cíti naša starká? Má radosť alebo je smutná? Ako sa to dá zistiť?* Dieťa môže nakresliť srdiečko a doňho nakresliť svojich najmilších ľudí.

Rozumiem pocitom a náladám

ZÁMER

Deti pokračujú v rozpoznávaní a pomenovaní bežných prejavov emócií, precvičia si jemnú motoriku, poznávanie farieb.

POMÔCKY

Príloha č. 2, výtvarné potreby, kúsok špongie, výkresy s predkreslenými obrysami štyroch domčekov, zväčšené kópie emócií na farebnom podklade, pripravené pozvánky (háčky papiera zohnuté na polovicu)

AKTIVITY

A1 – Hýbeme sa v rytme pocitov

Na úvod si s deťmi hrou formou zopakujte, čo sa naučili na prechádzajúcom stretnutí. Deti sa prechádzajú po triede v rytme pomalej hudby a podľa vašich inštrukcií sa snažia *pohybom* a vyjadriť konkrétnu emóciu (*Hýbeme sa, hýbeme...a teraz pohybom a mimicky znázorníte, ako vyzerá strach, šťastie, smútok, hnev, prekvapenie, zlosť, bolesť, veselosť*), prípadne uberte/pridajte aj iné emócie. Obmena: deti sa spoločne s rodičmi prechádzajú v rytme hudby, na váš pokyn sa dvojica rodič – dieťa obráti oproti sebe a navzájom si *mimicky* ukážu emóciu podľa vašej inštrukcie. Striedajte pozitívne a negatívne emócie.

A2 – Mestečko pocitov

(Príloha č. 2 a, b)

Rozdajte deťom výkresy, na ktorých sú predkreslené obrysy štyroch domčekov, každý v jednej časti výkresu. Domčeky sú jednoduché, štvorec a trojuholníková strieška. Výkresov potrebujete toľko, koľko máte detí. Deti s rodičmi počúvajú príbeh „Kde bývajú naše pocity“. V tejto aktivite je čítanie príbehu spojené s výtvarnou činnosťou, preto sa ubezpečte, že každé dieťa má k dispozícii také farebné ceruzky, aby mohlo vyfarbiť/vymalovať obrázky (pripravte si farby podľa príbehu (modrá, červená, žltá a zelená, čierna a iné). Pri

čítaní príbehu použite názorné pomôcky – zväčšené obrázky emócií (prípadne emotikony, Príloha 2 b) na farebnom podklade (strach – na modrom podklade, šťastie na žltom podklade, smútok na červenom a na zelenom podklade bude usmiata tvár dievčatka – Etelky). Po prečítaní vety alebo krátkej časti príbehu nasleduje vaša otázka a inštrukcia, čo majú deti urobiť (označené kurzívou). Rodičia deti povzbudzujú, prípadne pomáhajú pri výbere a pomenovaní farieb. Pri vytváraní obrázkov možno použiť aj iné výtvarné techniky – maľovanie vodovými farbami, špongiou, namočenou do farby, lepením farebných obrázkov a pod.

A3 – Riekanka „Keď som...“

Hovorte riekanku „Keď som ...“ predvedte ju, deti opakujú po vás:

Keď som smutný, chce sa mi plakať (*pretrite si oči*)
Keď som šťastný, chce sa mi liehať (*upažte ruky*)
Keď som zvedavý, chcel by som všetko poznať (*ukážte skúmavý výraz*)
Keď som zmätený, krčím ramenami (*dvihnite plecia*)
Keď sa hanbím, rád by som sa schoval (*otočte sa chrbtom*)
Keď sa nudím, chcel by som sa hrať (*zívňte a pozorajte sa okolo*).
Keď mám niekoho rád, objímam ho a pobožkám.

RODIČIA

Ak sú deti zaujaté príbehom a nepotrebujú pomoc rodičov, môžete rodičov rozdeliť do 2 – 3 skupín. Každému z rodičov dajte jednu kartičku pocitov (na kartičkách sú rôzne výrazy emócií) a vyzvite ich, aby si spomenuli na moment, či a kedy cítili konkrétnu emóciu (ktorú majú na kartičke), keď boli deťmi. Požiadajte ich, aby popísali členom svojej skupiny, ako sa vtedy cítili. Ak je možné, na záver ich podnecujte k odpovediam na otázky: *Kedy a prečo ste sa takto cítili? Ako vaši rodičia reagovali na vaše emócie? Ak to bola smutná alebo negatívna emócia, čo vám ju pomohlo prekonať? Ako reagujete, ak je vaše dieťa smutné, nahnevané alebo šťastné?*

Tieto otázky im môžete položiť, zatiaľ čo niektorý z účastníkov s deťmi spieva pesničku Červené jabĺčko.

REFLEXIA

Deti aj rodičia: *Čo myslíte, čo sme spoločne objavili? Ste niekedy smutní, alebo máte strach, alebo ste šťastní? Ako si poradíte, ak máte strach? Komu sa zdôverujete so svojimi pocitmi? Podľa čoho zistíte, aký pocit práve človek prežíva? Prečo sú emócie pre nás dôležité? Prečo je dôležité rozoznávať ich a vyjadrovať? Starších deti sa pýtajte, čím niekoho nazlostia alebo rozosmútia. Ako ste sa pri tom cítili? Ako sa pri takom správaní cítili členovia vašej rodiny? Ako ste to vyriešili?*

ZADANIE NA DOMA

Rozprávajte sa s deťmi o príbehu, ktorý počuli na stretnutí, pýtajte sa vášho dieťaťa, aké postavy vystupovali v príbehu, ktorá postava vyjadrovala smútok, strach, šťastie a kto pozval susedov na návštevu. Opakujte s nimi pomenovanie rôznych pocitov a povzbudzujte deti, aby správne pomenovali svoje pocity aj pocity iných.

Ja a moja rodina

ZÁMER

Dieťa sa naučí pomenovať jednotlivých členov rodiny, určiť príbuzenský vzťah k nim (dedko, strýko, brat a pod.), naučí sa, že každý v rodine i v škole má svoju rolu a každý v rodine je dôležitý. Deti si precvičia hrubú aj jemnú motoriku.

POMÔCKY

Príloha č. 4 – *Inšpiromat*, plastelína alebo cesto na modelovanie, výkresy, farebné papiere, noviny a časopisy, nožnice, lepidlo.

RODINA

Dôležité vzťahy, ktoré rodina udržuje medzi sebou. Deti sa oboznámia s rozličnými formami rodinných vzťahov, s menami jednotlivých členov rodiny, s rolami, ktoré ľudia okolo nich majú. Zároveň zdôrazňuje význam toho, čo jednotliví ľudia robia, ako si môžu vzájomne pomáhať a robiť si navzájom radosť.

Vzorom pre **budovanie dobrých vzťahov v rodine** aj vzťahov s inými ľuďmi sú rodičia svojim deťom aj tým, ak im ukazujú emócie, pochopenie a súcit, sú trpezliví, pozitívni, keď sa snažia nebyť impulzívni a rozvíjajú sebakontrolu (svoju aj dieťaťa). Rozvíjať trpezlivosť u dieťaťa pomáha, ak rodič podporuje jeho vytrvalosť, aj keď musí prekonávať niečo ťažké alebo frustrujúce, ak mu rodič vysvetlí, že je v poriadku mať silné pocity, nie je však správne ubližovať iným.

AKTIVITY

A1 – Moja rodina

Nechajte deti, nech z plastelíny vymodelujú tvár alebo celú postavu jedného z členov svojej rodiny, podľa vlastného výberu. Môžu tvoriť samostatne alebo s pomocou rodičov. Svoje výtvary položia na výkres pred seba. V kruhu každé dieťa porozpráva o tom, koho si vybralo na modelovanie a aký má k nemu príbuzenský vzťah. Potom nechajte

deti hovoriť o tom, kto patrí do ich rodiny. Ako sa jednotliví členovia jeho rodiny volajú, čo najradšej robia, čím sa líšia, aká je ich rola v rodine vo vzťahu k dieťaťu – brat, mama, dedko... Pýtajte sa: *Kto je v tvojej najbližšej rodine? Čo robia tvoji rodičia? Kto sú tvoji súrodenci? Ako sa volajú tvoji starí rodičia?*

A2 – Riekanka „Gazdinky, čo robíte?“

Spolu s deťmi hovorte riekanku, znázorňujte pohybom činnosti z riekanky, ktoré deti opakujú po vás: *Gazdinky, gazdinky, čo robíte? Kávu melieme, mäso klepeme, chlebík krájame, šaty perieme, dlážku drhneme, obed varíme. Nás je tu mnoho, vyber si niekoho, kto ti povie, čo robí najradšej. (ES-ETP)* Potom predvedzte nejaké pracovné činnosti, ktoré deti opakujú po vás. Deti v predvádzaní pohybov striedajú. Ukazujte napr.: v záhrade – trhanie buriny, polievanie; upratovanie – postielanie posteľe, utieranie prachu, upratovanie hračiek, zametanie, vysávanie, triedenie ponožiek, podávanie oblečenia a kolíčkov pri vešaní; kuchyňa – utieranie riadu, prestieranie stola, pomoc pri varení a pečení, odnášanie riadu zo stola, nakupovanie – drobné nákupy; kŕmenie domácich zvieratiek. Rozprávajte sa o tom, prečo je dôležité si navzájom pomáhať.

A3 – Výroba darčeka – pohľadnice

Vysvetlite deťom, že keď sa ľudia majú radi, tak je veľmi dôležité vedieť potešiť jeden druhého. Preto teraz môžu vyrobiť pohľadnicu a venovať ju tomu, koho majú radi, komu chcú urobiť radosť, napríklad na narodeniny, Deň matiek, Deň otcov alebo na inú príležitosť. Rozdajte deťom farebné papiere, ktoré si preložia napoly a pomocou farebných a vzorovaných papierových kúskov (trhané, strihané, pokrčené...) a lepidla si deti pohľadnice vyzdobia. V prílohe sú návrhy na výrobu pohľadnic pre menšie aj väčšie deti. <https://eduworld.sk/cd/redakcia/4837/vyrobte-si-s-detmi-5-tipov-na-darcekové-pohľadnice>

A4 – Spev

Zaspievajte si s deťmi **na záver pieseň**, ktorá je obľúbená u nich doma alebo v ich komunite.

RODIČIA

Rodičia sa posadia do kruhu; diskutujte s nimi o tom, či si myslia, že sú pre vlastné deti vzorom, čím sú pre nich vzorom a čo pre nich znamená byť vzorom pre deti. Pýtajte sa: *Čo môžeme spraviť pre to, aby sme pre naše deti boli dobrým vzorom? Čo naopak nerobíme dobre? Koho ste vnímali ako vzor, keď ste vy boli deťmi?*

REFLEXIA

Kto tvorí vašu rodinu? Kto sú blízki ľudia vo vašom živote? Čo s nimi radi robíte? Ako im ukážete, že ich máte radi? Komu dáte pohľadnicu, ktorú ste vyrobili? Prečo práve jej/jemu? Nechajte deťom dostatok času na rozprávanie.

ZADANIE NA DOMA

Povedzte svojim deťom nejakú spomienku na svoje detstvo, ukážte im fotografie, nejaké oblečenie alebo iné veci z vášho detstva. Rozprávajte sa o vašich vzťahoch s rodičmi a vašimi súrodencami. Dieťa môže spomienky rodiča alebo obrázok s členmi svojej rodiny nakresliť a priniesť na najbližšie stretnutie. Na nasledujúcom stretnutí sa k téme vráťte a dajte deťom možnosť porozprávať o tom, čo priniesli.

V rodine si pomáhame

ZÁMER

Dieťa sa naučí, aké sú jeho úlohy v rámci rodiny, prečo je dôležité pomáhať svojej rodine, aj iným.

POMÔCKY

Výtvarný materiál, výkresy, obrázky zvierat, nožnice, lepidlo. (Príloha č. 3)

Rešpekt je jednou z najdôležitejších sociálnych zručností, ktorej sa deti učia už vo veľmi nízkom veku. Rešpekt je koncept, ktorý je náročné pochopiť, obzvlášť pre malé deti, ale je pre život veľmi dôležitý a je to jeden zo základných pilierov rodinného života. Rešpektu sa deti učia pozorovaním iných a z každodenného života. Najdôležitejším miestom, kde sa deti učia rešpektu, je rešpektujúce prostredie rodiny. Ak sú deti doma rešpektované, ak ich učíme rešpektovať členov rodiny, deti budú rešpekt vnímať ako základný princíp v ich živote. Koncept rešpektu je silne prepojený s emóciami. Skladá sa z dvoch komponentov: čo cítime k niekomu inému a ako sa k nemu správame. Keď niekoho rešpektujeme, znamená to, že si o ňom a o tom, ako koná, myslíme len to dobré. Preukazovať niekomu rešpekt znamená, že konáme spôsobom, z ktorého je zrejmé, že nám záleží na jeho citoch a blahu. Rešpektovať môžeme iných, ale aj seba.

Deťom možno pomôcť rozvíjať **zodpovednosť**, ak rodič vysvetlí dieťaťu, že tak ako sa on stará o deti a rodinu, tak oni majú svoje veci, o ktoré sa musia oni postarať (napr. o hračky, knižky, zvieratká, súrodencov). Rodič umožní dieťaťu prevziať zodpovednosť, podporuje dieťa v jeho vlastných rozhodnutiach a učí ho tomu, aký je dôsledok jeho rozhodnutia.

AKTIVITY

A1 – Čo sme sa o rodine dozvedeli

Na úvod požiadajte deti, aby ukázali predmety,

ktoré im dali rodičia v rámci domácej aktivity, zadanej na predchádzajúcom stretnutí. Nechajte deti rozprávať o tom, čo nové sa o svojej rodine dozvedeli. Rodičia môžu ich rozprávanie dopĺňať. *Čo nové ste sa dozvedeli o vašej rodine? O rodičoch? Čo vás prekvapilo? Bolo to niečo veselé?*

A2 – Domček, domček, kto v tebe býva?

(Príloha č. 3)

Prečítajte deťom rozprávku **Domček, domček, kto v tebe býva?** Po prečítaní rozprávky sa pýtajte deti: *Aký veľký bol domček? Aké zvieratká v ňom spolu bývali? Prečo našli miesto pre každého, len pre medvedľa nie? Čo mu povedali?*

A3 – Kto čo doma robí

Ukážte deťom obrázok ľudí rôzneho veku, kde každý niečo robí: vešia bielizeň, vysáva, perie, umýva dlážku, zametá, utiera prach a podobne. Deti pomenujú predmety, činnosti a farby na obrázku.

A4 – Zvieratká

Úlohou detí bude výtvarne stvárniť zvieratká z predchádzajúceho príbehu. Potom deti rozprávajú o tom, čo vedia o rodinách týchto zvieratiek. Obrázky si môžu domalovať na stretnutí alebo doma. Hovorte s deťmi o starostlivosti o domáce zvieratká: krmíme ich, hráme sa s nimi, čistíme ich.

RODIČIA

Počas čítania príbehu *Domček, domček...* rodičia vytvoria dve rovnako veľké skupiny. Jedna zo skupín na pripravený hárok napíše odpovede členov skupinky na otázku „*Ako prejavujete rešpekt svojej rodine?*“ (uvedú príklady prejavovania rešpektu a starostlivosti v rámci rodiny, ako sa ich rodina stará o nich a ako sa oni starajú o svoju rodinu, ako si navzájom pomáhajú). Druhá skupina odpovedá na otázku „*Ako vaše deti prejavujú rešpekt voči vám?*“.

Po skončení diskutujte s rodičmi o tom, aký je výsledok ich spoločnej práce: *Ako sa vaše deti zapájajú do rozhodovania v rodine? Radíte sa o niektorých veciach s deťmi? S akými? Ako vaše deti doma pomáhajú?* Návrhy pre rodičov, ako možno **zlepšiť prejavy rešpektu k deťom**: napr. nechajte dieťa, aby vyjadrovalo svoje názory a emócie, počúvajte ho a dovoľte mu robiť malé rozhodnutia, nechajte ho podieľať sa na činnostiach v domácnosti, porúčajte ho rôznymi drobnými úlohami.

REFLEXIA

Ako sa vám páčili dnešné aktivity? Ktorá z nich sa vám najviac páčila? Čo iné mohli zvieratka medvedovi povedať, aby urobil? Ako mohli zvieratka medvedovi pomôcť?

ZADANIE NA DOMA

Nechajte deti doma pomáhať pri domácich prácach, ako je napríklad čistenie zeleniny, osievanie múky, miesenie cesta, valkanie cesta valčekom, môžu pomáhať aj pri pečení, varení. Pri týchto činnostiach sa naučia množstvo užitočných vecí. Môžete dať deťom kúsok cesta, aby si z nich vymodelovali postavy členov vašej rodiny. Rozprávajte sa s nimi a nechajte ich zopakovať, kto má akú úlohu v živote vašej rodiny.

Starostlivosť o iných

ZÁMER

Pokračovanie v téme o dôležitosti starostlivosti o iných. Deti počúvajú príbeh o vtáčikovi Sinte a reagujú naň, spájajú čítanie textu s vlastnými skúsenosťami. Precvičujú si hrubú aj jemnú motoriku, naučia sa počúvať a reagovať na prečítané.

POMÔCKY

Materiál na výrobu hniezda (vetvičky, listy), lepidlo. (Príloha č. 4 a, b)

AKTIVITY

A1 – Aktivita vonku

Pred stretnutím nazbierajte spolu s deťmi vonku vetvičky a listy, využijete ich záverečnej aktivite. Pri zlom počasí môžu deti hľadať rozhádzané vetvičky a listy po triede. Každé dieťa môže spočítať koľko ich našlo.

A2 – Pohybová hra na vtáčiky

Požiadajte deti, aby pohybom znázornili, čo vtáčiky robia (lietajú, zobkajú, skáču...) Povedzte deťom, že lietať ako vták je určite krásne, ale vtáci majú tiež veľa práce a starosti, podobne ako my ľudia. Musia sa postarať o to, aby mali kde bývať, aby mali čo jesť a mamka s ockom sa musia postarať o svoje deti. A niekedy je to naozaj ťažké. Nech skúsia napodobniť, ako sa vtáčiky starajú o svoje mláďatá.

A3 - Príbeh o Sinte

(Príloha č. 4a, b)

Prv, než začnete čítať príbeh, povedzte deťom, že lietať ako vták je určite krásne. Ale vtáci majú tiež veľa práce a starosti, podobne ako my ľudia. Musia sa postarať o to, aby mali kde bývať, aby mali čo jesť a mamka s ockom sa musia postarať o svoje deti. A niekedy je to naozaj ťažké. Povedzte im, aby pozorne počúvali. Začnite takto: *Podme zistiť, čo Sinta hľadala a zbierala.* Potom príbeh deťom prečítajte príbeh **Vtáčik Sinta**.

Po prečítaní príbehu sa rozprávajte s deťmi: *Ako to všetko dopadlo? Čo Sinta zbadala vo svojom hniezde? Koľko vtáčat sa z vajíčok vylúplo? Ako sa Sinta cítila? Čo Sinta robila? Aké veci zbierala? Prečo si myslíte, že to hľadala a zbierala? Brala si ostré vetvičky alebo pichlavé listy? Prečo nie?*

Starostlivosť o ľudí ktorých máme radi pomáha deťom budovať dôležité vzťahy, ktoré rodina udržuje medzi sebou, podporuje posilňovanie prosociálneho správania a postojov vo vzťahu k ostatným ľuďom.

A4 – Vyrábame hniezdo

Rozdelte deti na dve skupiny. Informujte ich, že si budú vyrábať vtáčika Sintu a jeho hniezdo. Jedna skupina vyrába hniezdo z vetvičiek a listov. Druhá skupina vyrába vtáčika nalepovaním listov na papierovú šablónu. Obidve aktivity môžu prebiehať vonku. Po skončení spoločne uložia vtáčika do hniezda.

A5 – Pesnička na záver

Zaspievajte spolu s deťmi pieseň s tematikou pomoci alebo starostlivosti o iných, alebo napr. o húskach.

*Húsky, biele húsky, našej malej Zuzky,
kde si vy periete vaše biele blúzky?
Kde si ich prať máme, to je všetkým známe.
Vo vode čistučkej kúpeme sa stále.*

RODIČIA

Rozdelte rodičov na 2 skupiny a požiadajte ich, aby sa medzi sebou porozprávali o situácii, ktorá bola pre nich veľmi ťažká, náročná, ale podarilo sa im ju zvládnuť. Potom sa ich pýtajte sa na ich skúsenosti: *Ako ste sa v tej situácii cítili? Ako sa vám ju podarilo zvládnuť? Ako ste sa cítili po tom, ako ste uspeli? Pomohol vám niekto v ťažkej situácii? Čo je podľa vás odolnosť a schopnosť čeliť ťažkostiam? Aké zručnosti potrebujeme, aby sme sa stali odolnými, schopnými, aby sme vedeli prekonávať ťažkosti?*

Potom požiadajte rodičov, aby porozprávali o nejakej skúsenosti so svojim dieťaťom. Napríklad ak dieťa má problém s nejakou činnosťou, niečo sa mu nedarí, nevie nájsť niečo preň dôležité a nedarí sa mu – ako sa v tom okamžiku dieťa správa? Aká je jeho reakcia – napríklad hnev, útek, skrývanie, vzdávanie sa? Alebo má nejaké iné reakcie?

REFLEXIA

Ako ste sa cítili na dnešnom stretnutí? Čo nové ste sa dnes naučili? Prečo je dôležité starať sa o tých, ktorí to potrebujú? Ako im môžeme pomáhať?

RODIČIA

Čo ste spravili v situácii, keď vaše dieťaťu malo určitý problém? Ako ste ho podporili a povzbudili? Čo vášmu dieťaťu pomáha, keď má nejaké ťažkosti? Čo iné by ste ešte mohli urobiť, aby ste mu pomohli zvládnuť ťažké situácie?

ZADANIE NA DOMA

Nechajte ich, nech vám porozprávajú o Sinte, o tom, čo robila pre svoje mláďatká. Deti so súrodencami môžu naučiť súrodencov, ako sa robí hniezdo pre vtáčiky, alebo spoločne s nimi môžete urobiť krmidlo pre vtáky. Deti si môžu urobiť figúrky vtáčikov alebo iných zvierat z cesta alebo plastelíny.

Ja a moji kamaráti

ZÁMER

Deti sa naučia opísať výzor a vlastnosti svojich priateľov. Aktivity umožnia rozvíjať u detí jemnú motoriku, slovnú zásobu, jazyk a komunikáciu, deti sa učia vyjadriť hodnotiace postoje.

POMÔCKY

Výtvarné potreby, lepidlo, nožnice, rôznyi materiál na koláž – kúsky farebných papierov, kúsky novín alebo látky a pod., baliaci papier, fixky.

AKTIVITY

A1 – Príprava na koláž

Nechajte deti strihať kúsky látky, trhať a krčiť farebné papiere, noviny, časopisy. Rodičia môžu pracovať s deťmi, prípadne im pomôcť, ak to potrebujú. Pri nasledujúcej aktivite deti môžu použiť aj nazbierané prírodniny.

A2 – Najlepší kamarát

Deti dostanú výkres s predkreslenou postavou dieťaťa (obmena: deti si samy nakreslia postavu kamaráta), ktorú výtvarne vyzdobia podľa výzoru svojho najlepšieho kamaráta alebo podľa toho, ako by podľa nich mal vyzeráť najlepší kamarát. Deti využijú pripravené materiály na koláž. Na záver obrázkov vystrihnú a v skupine predstavia obrázok svojho kamaráta. Povedia, prečo ho majú rady, povedia o kamarátovi ako vyzerá a niečo pekné o jeho vlastnostiach (milý, pekný, usmievaný..., preto ho mám rád, lebo je dobrý, pomáha mi...), a prečo je ich kamarátom. Dbajte na to, aby deti používali len kladné hodnotenia.

Význam priateľstva – tým, čo nám kamaráti dávajú a tým, čo im môžeme dať my. Taktiež hovorí o podobných a spoločných črtách, ktoré s kamarátmi zdieľame a tom, ako môžeme využiť naše schopnosti a záujmy. Pomáha odhaľovať naše silné ale i slabé stránky.

A3 – Strom priateľstva

Na baliaci papier ešte pred stretnutím nakreslite strom s viacerými vetvami. Deti zavesia alebo nalepia na vetvy obrázky svojich kamarátov – vytvoria strom priateľstva.

A4 – Veža z rúk

Postavte s deťmi vežu z rúk – jedno dieťa položí na stôl ruku, na neho položí svoju ruku ďalšie dieťa atď. Keď vežu rozpoja, nechajte deti povedať, čo boli „stavebné kamene“ veže – prsty (nech pomenujú každý prst, dľaň, zápästie).

A5 – Oli, oli Janko

Zaspievajte si spolu s deťmi známu pesničku, ktorej slová deti znázorňujú pohybom:

Oli, oli Janko, klakni na kolienko, umývaj sa, utieraj sa, podopri si bôčky, chyt' sa za vrkôčky a vyber si z nás, koho rád (rada) máš.

RODIČIA

Rodičia vytvoria 3 – 4-členné skupiny, každá skupina dostane hárok baliaceho papiera. Spoločne sa v malých skupinách rozprávajú o tom, aké sú ich deti, keď sú so svojimi kamarátmi, či sú hanblivé, smelé, či sa vedia podeliť, či sú plaché a podobne. Požiadajte ich, aby charakterizovali správanie svojich detí voči kamarátom, ako sa správajú, keď sú so svojimi kamarátmi. Svoje zistenia zapisujú postupne na papier, podľa možnosti sa zapojí každý rodič, zapisovateľ v skupine môže byť jeden. Výsledky potom prezentujú v celej skupine. Diskutujte s rodičmi o ich zisteniach: *Prečo si myslíte, že sa vaše dieťa správa práve takto? Kto má so svojim dieťaťom inú skúsenosť? Opíšte ju. Kto má na to iný názor?*

REFLEXIA

Aké vlastnosti by mali mať dobrí kamaráti? Ako sa správate k svojim kamarátom? Čo by kamaráti nemali robiť? Prečo je priateľstvo dôležité?

ZADANIE NA DOMA

Rozprávajte sa s deťmi, kto sú ich priatelia a prečo, čo prežívajú so svojimi priateľmi, ako sa spolu hrajú, prečo sa niekedy pohádajú a porozprávajte im, kto je váš najlepší priateľ a prečo. Deti si môžu vyrobiť figúrky priateľov z prírodnín, z plastelíny alebo si ich môžu nakresliť. Nech pomenujú materiály a farby, ktoré na figúrky priateľov použili.

Priateľstvo je vzácné

ZÁMER

Deti sa učia porozumieť tomu, že v priateľstve je dôležitá dôvera, priatelia sú dôležití a vzácní, čo dobrí priatelia pre seba robia a ako si navzájom pomáhajú. Aktivity napomáhajú rozvoju jemnej motoriky a rozšíreniu slovnej zásoby.

POMÔCKY

Výtvarné potreby, prúžky farebného papiera o veľkosti 7,5 x 2,5 cm – dve pre každé dieťa, list bieleho papiera – jeden pre každé dieťa, šatka.

AKTIVITY**A1 – Úvodná pohybová aktivita Molekuly**

Deti sa v rytme hudby pohybujú po miestnosti. Na váš pokyn – tlesknutie dlaňami – zareagujú podľa vašej inštrukcie, napr.: pochyťajte sa tí z vás, ktorí máte na sebe modrú farbu; pochyťajte sa do dvojíc; chytia sa tí, ktorí majú papuče; chytia sa tí, ktorí majú dlhé vlasy, a podobne.

A2 – Dobrí kamaráti

Vysvetlite deťom, že im povieť niekoľko výrokov o tom, čo dobrí priatelia robia. Požiadajte ich, aby zarevali ako lev, tak hlasno ako vedľa, pokiaľ si myslia, že váš výrok je pravdivý, a zapískali ako myš, keď si myslia, že výrok pravdivý nie je. Čítajte im nasledujúce vety jednu po druhej:

- *Kamaráti si požičiavajú veci.*
- *Kamaráti ti pomôžu urobiť to, čo sám robiť nesmieš.*
- *Kamaráti si navzájom nepomáhajú.*
- *Kamaráti sa spolu hrajú.*
- *Kamaráti si ubližujú.*
- *Kamaráti ťa rozveselia, keď si smutný.*

Požiadajte deti, aby si samé vymýšľali, čo by s kamarátmi mohli ešte robiť, alebo naopak, čo kamaráti nerobia. Rozprávajte sa s nimi, čo pre nich znamená priateľstvo/mať kamaráta.

A3 – Náramky priateľstva

Deti vyrobia náramky priateľstva, ktoré môžu venovať svojim kamarátom. Dajte každému dieťaťu dva prúžky papiera a nechajte ho, aby prúžky vyzdobilo. Jeden si nechá a druhý ponúkne k výmene svojmu kamarátovi. Zatiaľ, čo deti kreslia, nechajte ich si rozprávať o tom, čo sa im na ich kamarátoch páči. Rozprávajte sa s deťmi aj rodičmi o priateľstve: *Komu sa niekedy stalo, že sa s kamarátom pohádalo? Kvôli čomu? Čo sa stalo po tom? Udobrili ste sa? Čo by kamaráti nemali robiť? Prečo je aj pre dospelých priateľstvo dôležité? A prečo je dôležité pre deti?*

A4 – Prechádzka dôvery

Na zemi rozmiestnite rôzne prekážky. Úlohou pre dvojicu detí je prejsť určitú vymedzenú trasu, kde jedno dieťa má zaviazané oči a druhé ho bude musieť usmerňovať. Pomáhať mu môže len slovné (napr.: choď rovno, urob drep, teraz sa otoč...). Dieťa so zviazanými očami sa nesmie dotknúť prekážky (drievko, kamienky, špagát a pod.), ak sa dotkne, vypadáva z hry a na cestu dôvery nastúpi iná dvojica. Pokračujte dovtedy, kým si každé dieťa nevyskúša chôdzu so zviazanými očami. Rodičia počas hry povzbudzujú deti.

A5 – Pieseň podľa výberu detí

Na záver si spoločne zaspievajte pesničku podľa vlastného výberu a potleskom sa odmeňte sa za dobrú spoluprácu.

RODIČIA

Rodičia sa zúčastňujú aktivít spolu s deťmi, povzbudzovaním, priamym zapájaním sa do diskusií o priateľstve a pomáhajú pri tvorbe náramkov, ak je to potrebné.

REFLEXIA

Ako ste sa cítili na dnešnom stretnutí? Ktorá aktivita sa vám najviac páčila? Prečo? Čo nové ste sa dnes o priateľstve dozvedeli? Čo si najviac ceníte na priateľstve?

ZADANIE NA DOMA

Pomôžte dieťaťu vyrobiť darček pre kamaráta (pohľadnica, náramok, farebný kamienok, obrázok – koláž a pod.). Precvičujte s ním pomenovanie farieb, rozprávajte sa s ním o obrázku – darčeku. Rozprávajte sa s ním, ako inak, než darčekom, by mohlo potešiť svojho kamaráta.

Rozprávkoví hrdinovia

ZÁMER

Zámerom aktivít je podporiť u detí rozvoj slovnej zásoby, komunikáciu, súvislé vyjadrovanie, rozvoj hrubej aj jemnej motoriky, učia sa porozumieť časovému sledu udalostí.

POMÔCKY

(Príloha č. 5) Rozprávka Červená čiapočka/ E loľi čapkica (zdroj: Adamová, I. – Adam, G., s. 6 – 7), alebo <https://babetko.rodinka.sk/detska-rec/rozpravky/rozpravka-o-cervenej-ciapočke-a-zlom-vlakovi/>; výkresy, gumičky alebo šnúrky, výtvarné potreby, časopisy a noviny, lepidlo, nožnice, prírodniny.

AKTIVITY

A1 – Červená čiapočka

Prečítajte deťom rozprávku **Červená čiapočka** (k dispozícii je v rómskom aj slovenskom jazyku). Po skončení nechajte deti reprodukovať obsah rozprávky, dbajte o to, aby dodržali časovú postupnosť príbehu. Pýtajte sa detí: *Prečo išla Červená čiapočka za starou mamou? Čo povedala vlkovi, keď sa je pýtal, kam ide? Čo potom urobil vlk? Čo sa stalo, keď Červená čiapočka prišla do domčeka starej mamy? Kto bol v posteli? Čo mal oblečené? Čo sa stalo potom? Kto zachránil Červenú čiapočku a starú mamu? Ako?*

A2 – Masky z rozprávky

Rozdajte deťom výkresy s predkreslenými obrysami škrabošky. Spolu s rodičmi si vystrihnú škrabošku z výkresu. Škrabošku použijú ako podklad pre niektorú z postáv rozprávky (podľa vlastného výberu) – Červenej čiapočky, starej mamy, vlka a poľovníka. S pomocou rodičov môžu využiť rôzne výtvarné techniky a predmety, ktoré budú mať k dispozícii. Na záver aktivity sa rozprávajte s deťmi o tom, prečo si vybrali práve tú postavu, ktorej masku vytvorili; čo sa im na tej postave najviac páči/nepáči. Pýtajte sa, či vedia o iných

rozprávkových alebo filmových postavách, ktoré niekomu pomohli a zachránili ho. *Prečo ste si vybrali práve týchto hrdinov? Čo sa vám na nich najviac páči? Aké ťažkosti museli prekonávať? Pomohli niekomu? Ako? Alebo niekoho zachránili? Ako sa im to podarilo? V čom by ste sa im chceli podobať?*

A3 – Pohybová hra

Deti podľa vašich inštrukcií znázorňujú pohyby aktérov rozprávky: Červená čiapočka **kráča** do lesa, za ňou **sa zakráda** vlk, vlk **beží** do domčeka starej mamy, **klopká** na dvere, Červená čiapočka sa pýta a **ukazuje** prečo má stará mama také veľké **oči, uši a ústa**, nakoniec sa všetci **tešia**, že im poľovník pomohol.

RODIČIA

Rodičia v priebehu aktivít spolupracujú s deťmi na zadaniach, počúvajú spolu s nimi rozprávku a povzbudzujú deti k odpovediam.

REFLEXIA

Ako ste sa cítili na dnešnom stretnutí? Čo nové ste sa dnes naučili? Kto bol najväčším hrdinom dnešného príbehu? Čo hrdinské vykonal? Mohli by sme aj my mohli v živote vykonať nejaký dobrý čin, ktorým by sme niekomu pomohli? Ako?

ZADANIE NA DOMA

Povedzte alebo prečítajte deťom rozprávku, rozprávajte sa s nimi o tom, ktoré rozprávky ste mali v detstve radi vy. Nechajte dieťa rozprávať reprodukciu vypočutej rozprávky alebo detského filmu, pýtajte sa ich, kto boli hrdinovia rozprávky, čo hrdinské vykonal a komu pomohli. Dieťa môže rozprávkových hrdinov nakresliť, vymodelovať, postavu zložiť z kamienkov.

Sme rozdielni, a predsa rovnakí

ZÁMER

Prostredníctvom aktivít sa deti učia rozoznávať, čím sú si podobné a čím sa odlišujú; pohybové a výtvarné aktivity pomáhajú deťom koordinovať jemné a hrubé motorické zručnosti.

POMÔCKY

Obrázky rodín s rozdielnou farbou pleti; obrázky detí rôznych rás, v rôznych činnostiach; rozmanitý výtvarný materiál, veľký hárok baliaceho papiera, lepidlo, nožnice; rôzne predmety na porovnávanie (rovnaké – odlišné).

AKTIVITY

A1 – Hľadáme, hľadáme

V prípade pekného počasia si urobte s účastníkmi prechádzku do okolia a nechajte deti, aby hľadali a pomenovali predmety v okolí – napríklad stromy, oblečenie ľudí, budovy, rôzne predmety, ktoré vidia a porovnali ich s inými, ktoré vidia. Napríklad strom je rovnaký ako tento, lebo má také isté listy, je rovnako vysoký, a podobne, alebo tento strom je iný ako tento, lebo jeden má listy a ten druhý má ihličie; tento dom je iný, lebo je vyšší ako tamten a pod. Ak ste v miestnosti, nechajte deti, nech napríklad ukážu na všetky veci guľaté, drevené, červené a pod. Úlohou detí bude vyhľadávanie nielen podobností ale určovanie odlišností.

A2 – V čom sme rovnakí a v čom sa líšime

Deti sa posadia v pároch oproti sebe a vyhľadávajú a popisujú podobnosti a rozdiely, ktoré na sebe vidia. Potom deti posadte do kruhu a ukážte im pripravené obrázky, na ktorých budú deti hľadať odlišnosti a podobnosti. Na obrázkoch môžu byť rôzne rodiny, ázijské, africké, európske. Pýtajte sa deti: *V čom sa rodiny líšia? V čom sú si podobné?* (napríklad farbou pleti, očami, vlasmi, početnosťou rodín, činnosťou, ktorú robia a pod.) Túto aktivitu môže viesť jeden alebo dvaja rodičia, zatiaľ čo vy

môžete pracovať na samostatnej aktivite s rodičmi.

A3 – Chlapci a dievčatá

Rozdajte deťom pracovné listy s predkreslenými obrysami postavy/tváre chlapca a dievčaťa. Každé dieťa si môže vybrať, ktorú postavu/tváru chce, či chlapca alebo dievča. Úlohou detí je voľne výtvarne vyjadriť určitý hodnotiaci postoj. Napríklad zvýrazniť vzhľad, obľúbené činnosti chlapca/dievčaťa. Na záver nechajte deti rozprávať o **charakteristických odlišnostiach chlapcov a dievčat** a zároveň vyjadriť určitý hodnotiaci postoj, napríklad opísať ich vzhľad, obľúbené činnosti. Pýtajte sa deti: *Akí sú chlapci? Aké sú dievčatá? Čo sa mi páči na chlapcoch? A na dievčatách? V čom sú si chlapci aj dievčatá podobní? V čom sú rovnakí?*

A4 – Deti sveta

Úlohou účastníkov, detí aj rodičov, bude spoločne vytvoriť plagát k téme *Sme rozdielni, a predsa v mnohom rovnakí*. Upozorníte ich, že pri tejto aktivite sa musia spoločne dohodnúť, aký postup zvolia pri príprave plagátu: kto kedy nalepí svoje obrázky, kto kedy ozdobi časť plagátu a pod. Zdôraznite, že ide o skupinovú činnosť a každý môže prispieť k tvorbe plagátu. Dbajte na to, aby účastníci dodržiavali dohodnutý postup, nepredbiehali sa a umožnili čo najviac aktivít urobiť deťom. Príprava: Pripravte veľa obrázkov detí rôznych rás, ktoré robia rôzne činnosti a rôznorodý výtvarný materiál na vytvorenie plagátu. Rodičia pracujú spolu s deťmi, pomôžu im, ak je to potrebné, napr. vystrihnúť a nalepiť obrázky detí, výtvarne dotvoriť plagát. Plagát môžete použiť ako pomôcku k téme *Práva dieťaťa*.

K téme môžete rodičom povedať viac: Deti sa líšia rodinným zázemím, vekom, pohlavím, temperamentom, svojimi silnými stránkami, štýlom učenia. Každé dieťa má svoje zážitky a skúsenosti, postoje, má svoje vlastné telo, vlastné myšlienky a pocity. Už v ranom detstve deti vnímajú sami

seba a iných. Poznanie a akceptácia rozdielov medzi ľuďmi pomáha sebapoznaniu dieťaťa. Vnímanie a názory detí na odlišnosti silno súvisia s prostredím, v ktorom dieťa žije a s tým, čo dieťa vidí a počuje v prostredí, v ktorom vyrastá. Deti vychádzajú vo svojom správaní z toho, ako sa správajú rodičia, priamo aj nepriamo. Deti si v kontakte s novými ľuďmi všimajú svoje odlišnosti a podobnosti, učia sa ich hodnotiť, tvoria si názory na nich. Ak u rodičov vidia akceptáciu inakosti, tým lepšie sa naučia prijímať rozdiely. Jedným z cieľov zapojenia sa rodičov do vzdelávania vlastných detí je podporiť ich, aby premýšľali a rozprávali o tom, čo môžu spraviť pre svoje dieťa – ako mu môžu pomôcť, aby sa naučilo poznať samého seba, svoje silné a slabé stránky, ale aj akceptovať, ceniť si a prijať inakosť.

REFLEXIA

Ako sa vám páčili dnešné aktivity? Čo nové ste sa dozvedeli? Čo vás dnes najviac prekvapilo? Viete zopakovať, v čom sú si podobní chlapci a dievčatá? A v čom sa navzájom líšime?

RODIČIA

Rozdeľte rodičov na 2 skupiny, každej z nich dajte hárok, kde sú uvedené rôzne označenia osôb, ktoré predstavujú v komunite z hľadiska ich identity rôzne skupiny. Na prvom hárku to budú tieto skupiny: *deti, mladí ľudia, starí ľudia, ženy, muži, Maďari, Slováci*; na druhom hárku to budú *ženy, chudobní ľudia, bohatí ľudia, Rómovia, Nerómovia, ľudia so zdravotnými znevýhodneniami*. Úlohou rodičov bude nájsť podobnosti a rozdiely medzi označenými skupinami ľudí, ktoré majú uvedené na hárku. Na záver diskutujte s rodičmi o tom, koľko odlišností a koľko podobností medzi jednotlivými skupinami ľudí našli, a čo pre nich znamená podobnosť/odlišnosť. Poukážte na to, že všetci sa navzájom veľmi líšime, ale zároveň máme veľa vecí spoločných – a to aj s ľuďmi, ktorí vyzerajú úplne inak ako my. Rozprávajte s rodičmi o tom, čo by mohli spraviť, aby sa ich deti naučili akceptovať a ceniť si diverzitu, a naopak, ako by iné skupiny ľudí (napr. z majority) mali prejavovať akceptáciu kultúrnej a etnickej odlišnosti Rómov.

ZADANIE NA DOMA

Rozprávajte sa s deťmi o kultúrnych tradíciách a hodnotách, ktoré reprezentujú vašu kultúrnu príslušnosť a identitu, ukážte im predmety typické pre kultúru vašej komunity, varte s deťmi podľa tradičných receptov a podobne.

Oslavy a sviatky

ZÁMER

Deti sa naučia pomenovať mesiac a ročné obdobie, v ktorom sa narodili, dokážu spočítať v danom ročnom období mesiace a počet narodených detí (u detí sa rozvíjajú matematické predstavy), osvojujú si grafickú podobu písma vo svojom mene, poznávajú farby, učia sa časovej postupnosti a súvislostiam.

POMÔCKY

Farebné papiere, fotografie detí, farby, štetce, lepidlo, nožnice, prírodniny a kartónové podklady na aktivitu Darčeky pre oslávencov, plastelína.

AKTIVITY

A1 – Pohybová hra Ročné obdobia

Na úvod sa zahrajte s deťmi na pohybové predvádzanie ročných období (začnite tým obdobím, v ktorom túto aktivitu realizujete):

Na jar sa prebúdzajú príroda, zo zeme vyrastajú kvety a tráva – deti sa z podrepu pomaly postaví, vlnia pri tom vzpaženými rukami, *začínajú lietať farebné motýle* – deti pobežujú po miestnosti a mávajú rukami, *slniečko nás pohľadza po líčku a hreje* – deti si pohľadza líčka a pošúchajú si ich. *V lete sa chodíme kúpať na potok* – deti znázorňujú plavecké tempá, opalujeme sa na tráve – deti sa uložia na dlážke, *je nám horúco, musíme sa ovievať* – ovievajú sa rukou.

Na jeseň opadáva lístie – deti rukami znázorňujú padajúce lístie, *lístie nám šuchoce pod nohami* – šúchajú nohami, *zbierame huby* – znázorňujú zbieranie húb.

Keď prichádza zima, začíname mrznúť – deti stuhnú v pozore, *padajú snehové vločky* – pomaly znázornia padajúce vločka a *potom znovu príde slniečko a roztopí ľad a sneh* – deti hýbu celým telom, preťahujú si ruky aj nohy.

Aktivitu môžete opakovanne využiť vcelku alebo po častiach počas celého stretnutia.

A2 – Triedny vlak

Deti z farebných papierov formátu A3 vystrihnú (sami alebo s pomocou rodičov) 12 predkreslených vagónov. Na 12 vagónov využijeme 4 rôzne farby (na každé ročné obdobie použijete 3 papiere rovnakej farby, napríklad JAR – mesiace: marec, apríl, máj – môžu mať zelený podklad, ZIMA – modrý podklad a pod.) Teda každá farba predstavuje jedno ročné obdobie. Vy doplníte 1 vystrihnutú lokomotívu s nápisom ROK. Do každého vagóna rodičia s deťmi vlepia malé fotografie detí (max 9 x 13 cm), podľa toho, kedy sa dané dieťa narodilo. Nad fotografiu sa napíše meno dieťaťa a pod fotografiu dátum jeho narodenia. Vlak s vagónmi zoradenými podľa mesiacov v roku spoločne nalepte na veľké baliace papiere a vyveste v miestnosti. Nad vlak (jednotlivé vagóny) účastníci môžu vyrobiť znaky prírody (zima – vločky, leto – slnko a pod.). Pýtajte sa detí, čo zvyčajne doma robia pri osobitných príležitostiach, napríklad pri oslave narodenín.

A3 – Darčeky pre oslávencov

Vopred si spolu s deťmi aj rodičmi na vychádzke do okolia nazbierajte rôzne kamene rôznej veľkosti, vetvičky, listy zo stromov, umyte ich a nechajte na papieri vyschnúť. Úlohou detí bude vytvoriť z nich darček pre obľúbeného člena rodiny, alebo toho, ktorý bude mať čoskoro sviatok. Deti nalepujú drobné kamienky a iné prírodné materiály na kartón a svoju kompozíciu môžu domalovať farbami alebo dotvárať aj inými materiálmi, rôznymi semenami, cestovinami, orechovými škrupinami, šúpolím a pod. Obmena: Prírodné materiály možno využiť aj na tvorbu rôznych jednoduchých kytic, v ktorých dieťa napr. do machu alebo plastelíny napichá vetvičky, sušené kvety a zhotoví z nich kyticu alebo venček.

RODIČIA

Zadajte rodičom úlohu, aby spoločne ako skupina vytvorili kalendár zložený z 12 mesiacov, ktorý

bude prezentovať sviatky a oslavy počas roka v ich kultúre (obmena: možno doplniť aj sviatky iných kultúr). Rodičia sa rozhodnú, akú formu kalendár bude mať, napríklad môžu mať na jednom veľkom hárku všetky mesiace roka alebo zvolia formu klasických mesačných kalendárov a podobne. Na záver požiadajte účastníkov, aby uviedli postup pri tvorbe kalendára a vysvetlili, ako prebiehajú uvedené oslavy, či a ako sa deti zapájajú do týchto osláv, ako slávia narodeniny a pod.

Informácie k téme: Ľudia sú vo všeobecnosti nastavení vnímať čas určitým konkrétnym spôsobom, ktorý im umožňuje časovú orientáciu v udalostiach okolitého sveta a v ich individuálnej histórii. Pri práci s deťmi predškolského veku zo sociálne znevýhodneného prostredia je dôležité sústrediť sa na rozvoj schopnosti lepšie sa orientovať v ročnom cykle a zmenách, ktoré sa v ňom opakujú (ročné obdobia – jar, leto, jeseň, zima; mesiace, týždne, dni týždňa. Vnímanie časovej postupnosti je dôležité pre chápanie postupnosti úloh a pojmov, ako je napr. prvý – posledný, začiatok – koniec. Nepochopenie časového sledu môže byť príčinou problémov v ťažšom osvojení si vedomostí, ktoré sú založené na predvídaní následného deja, pre určenie príčin a následkov. Pri osvojení písania sa ťažkosti môžu prejavovať zamenou písmen a číslic.

REFLEXIA

Ako sa vám páčilo dnešné stretnutie? Ako ste sa cítili? (deti môžu využiť obojstranné smajlíky na vyjadrenie pocitov zo stretnutia). Čo nové ste sa dnes naučili? Aké ročné obdobia poznáme? Aké sviatky a oslavy máte najradšej? Prečo?

ZADANIE NA DOMA

Požiadajte vaše dieťa, aby (samo alebo so súrodencami a kamarátmi) urobili kalendár narodenín všetkých členov vašej rodiny. Ako vzor môžete použiť návrh a postup, ktorý ste robili na stretnutí. Na tvorbu kalendára môžu deti použiť fotografie členov rodiny alebo môžu nakresliť ich portréty. Pomôžte deťom so správnym označením dátumu narodenia jednotlivých členov rodiny a zaradením ich fotografií/portrétov do správne-

ho mesiaca. Deti môžu kalendár tvoriť postupne, počas viacerých dní, nemusí to byť jednorazová aktivita. Opakujte s deťmi názvy ročných období, mesiacov roka, dbajte na to, aby mesiace priradili k ročnému obdobiu, aby sa naučili postupnosť ročných období, mesiacov, dni v týždni a podobne. Spievajte s deťmi pesničky súvisiace s ročnými obdobiami alebo rôznymi sviatkami.

Vianoce

ZÁMER

Deti sa oboznámia s niektorými vianočnými zvyklosťami – zdobenie stromčeka, dávanie darčiekov, spievanie kolied a učia sa pomenovať pocity súvisiace s týmito činnosťami.

POMÔCKY

Farebné papiere, nožnice, lepidlo, nahrané vianočné koliedy, zemiaky na pečiatky.

AKTIVITY

A1 – Pohybová hra Ročné obdobia

Na jar sa prebúdzajú príroda, zo zeme vyrastajú kvety a tráva – deti sa z podrepu pomaly postaví, vlnia pri tom vzpaženými rukami, *začínajú lietať farebné motýle* – deti pobejú po miestnosti a mávajú rukami, *slniečko nás pohládza po líčku a hreje* – deti si pohľadia líčka a pošúchajú si ich.

V lete sa chodíme kúpať na potok – deti znázorňujú plavecké tempá, opalujeme sa na trávě – deti sa uložia na dlážke, *je nám horúco, musíme sa ovievať* – ovievajú sa rukou.

Na jeseň opadáva lístie – deti rukami znázorňujú padajúce lístie, *lístie nám šuchoce pod nohami* – šúchajú nohami, zbierame huby – znázorňujú zbieranie húb.

Keď prichádza zima, začíname mrznúť – deti stuhnú v pozore, *padajú snehové vločky* – pomaly znázornia padajúce vločka a *potom znovu príde slniečko a roztopí ľad a sneh* – deti hýbu celým telom, preťahujú si ruky aj nohy.

Aktivitu môžete opakovanne využiť vcelku alebo po častiach počas celého stretnutia, medzi jednotlivými výtvarnými aktivitami.

A2 – Pečiatky

Zoznámte deti s témou: *Zimné sviatky majú v rôznych častiach sveta rôzne názvy a slávia sa rôznym spôsobom. Sú si však podobné v tom, že ľudia trávia čas so svojimi rodinami, so svojimi priateľmi a pripomínajú si svoje tradície. Dávajú si darčeky ako výraz*

lásky a priateľstva, vyzdobujú si svoje domy a varia slávnostné jedlá.

Rozdajte deťom hárky baliaceho papiera a dajte im pečiatky zo zemiakov (obmena – kúsok špongie) a farby, červenú a zelenú. Pečiatky môžu pripraviť rodičia nasledovne: Rozkrojíte zemiak a do každej polovice vyrezať nejaký tvar, napr. štvorec, kruh a pod. Deti vytvoria vzory namáčaním pečiatky do pripravených farieb a otláčením na baliaci papier. Na záver sa porozprávajte s deťmi o tom, na čo sa najviac tešia počas vianočných sviatkov, čo robia počas Vianoc, kde trávia Vianoce a pod.

A3 – Koliedy

Počúvajte a spoločne spievajte vianočné koliedy (samostatne alebo popri iných činnostiach).

A4 – Vianočný stromček

Dajte deťom farebné papiere, ktoré môžu postrihať alebo potrhať na pásiky a urobiť z nich vianočný stromček (viď obrázky v Obrázkovom inšpiromate v prílohe).

A5 – Vianočná reťaz

Dajte deťom prúžky farebného papiera, šírka prúžku je cca 1,5 cm. Deti spolu s rodičmi spájajú konce prúžkov a vytvoria reťaz. Následne môžu účastníci spojiť svoje reťaze do jednej veľkej reťaze, ktorou môžu vyzdobiť miestnosť.

RODIČIA

Rodičia spolupracujú s deťmi na všetkých výtvarných aktivitách.

REFLEXIA

Ako sa vám páčilo dnešné stretnutie? Čo z toho, čo ste sa dnes naučili, by ste chceli urobiť aj doma? Ako sa cítite pri počúvaní kolied (nechajte deti, nech porozprávajú o svojich pocitoch)? Ako pomáhate svojim rodičom pri príprave vianočnej výzdoby? Ako ináč sa zapájate do prípravy sviatočného dňa?

ZADANIE NA DOMA

Vyrobte si spolu s deťmi domáci vianočný baliaci papier podľa postupu, ktorý ste sa naučili na stretnutí. Nechajte deti pomáhať pri príprave vianočného jedla, pečeni a ozdobovaní medovníkov. Spolu so súrodencami deti môžu vyrobiť papierovú reťaz na stromček.

Máme odlišné nadania a záujmy

S18

ZÁMER

Pri tejto aktivite sa deti naučia pomenovať svoje silné stránky, hovoriť o svojich schopnostiach, vlastnostiach a talente, ale aj o schopnostiach iných.

POMÔCKY

Výkresy, výtvarný materiál, ozdoby, vata, špagát, nožnice.

AKTIVITY

A1 – Pohybová hra

Zahrajte si s deťmi hudobno-pohybovú hru, v ktorej deti budú spoločne cvičiť podľa pokynov. Vyzvite ich, aby skákali znožmo, skákali na jednej nohe, behali pospiatky, chodili po špičkách. Posadzte sa s deťmi do kruhu a porozprávajte sa o tom, komu čo išlo, či nešlo a prečo.

Obmena: Pripravte deťom prekážkovú dráhu vonku – preskakovanie, preliezanie, hádzanie na cieľ, obiehajú.

A2 – Kto čo vie

V úvode aktivity oboznámte deti s tým, čo je to talent (nadanie) – je to špeciálna schopnosť, vďaka ktorej každý z nás vie niečo veľmi dobre. Napríklad niekto vie dobre spievať, niekto tancovať, hrať na hudobnom nástroji, bicyklovať atď. Vysvetlite deťom, že pokiaľ vedia, čo je ich silná stránka, ľahšie dosiahnu svoj sen. Opýtajte sa detí, čím by chceli byť, až vyrastú. Uvedte im niekoľko príkladov.

Jednotlivé druhy talentu môžete deťom priblížiť menami ľudí, ktorí v danej oblasti vynikajú (Peter Sagan, Rytmus atď.), alebo využijete mená talentovaných ľudí z komunity). Vysvetlite deťom, že hoci sme si v mnohom podobní, v niečom sa zas odlišujeme, napríklad v tom, čo komu ide dobre, na čo má talent. Požiadajte deti, aby povedali o sebe, čo vedia, čo im ide dobre. Napríklad: Evička vstane a povie: *Ja som Evička a viem tancovať.* Potom Evička ukáže tanec. Ostatné deti zatlieskajú a povedia:

„*To je Evička a vie tancovať.*“ Iné dieťa môže povedať, že dobre spieva, a ak chce, môže zaspievať. Iné dieťa možno povie, že vie dobre hrať futbal a podobne. Hru ukončíte, keď sa predvedú všetky deti. Rozprávajte sa s nimi o tom, že každý vie lepšie niečo iné.

A3 – Hviezdička, splň mi môj sen (želanie)

Vysvetlite deťom, že pokiaľ vedia, čo je ich silná stránka, ľahšie dosiahnu svoj sen. Opýtajte sa detí, čím by chceli byť, až vyrastú. Uvedte im niekoľko príkladov, čím všetkým by mohli byť. Každému dieťaťu dajte výkres s predkreslenou hviezdou a kúsok povrázku. Povedzte im, že hviezda symbolizuje ich sen/želanie. Hviezdu vyfarbia žltou farbou a môžu dotvoriť iným výtvarným materiálom. Rodičia ich podpíšu na zadnú stranu hviezdy. Páskou si deti prilepia povrázok na zadnú stranu hviezdy. Povedzte im, že si hviezdy doma môžu zavesiť na miesto, kde ich budú môcť vidieť každý deň, aby im hviezdy pripomínali ich sny. Vysvetlite deťom, že pokiaľ vedia, čo je ich silná stránka, ľahšie dosiahnu svoj sen, a že vďaka talentu, úsiliu a odhodlaniu svoje sny môžu dosiahnuť. Rozprávajte sa s deťmi o ich snoch a želaniach, čo by si priali, čím by chceli stať, čo môžu urobiť pre to, aby sa ich sny a želania vyplnili.

A4 – Kukulienka, kde si bola?

*Kukulienka, kde si bola, keď tá tuhá zima bola?
Hajaja, kukuku, sedela som na buku,
hajaja, kukuku, sedela som na buku.*

*Sedela som na tom dube, kde Janičko drevo rúbe.
Hajaja, kukuku, sedela som na buku,
hajaja, kukuku, sedela som na buku.*

RODIČIA

Rodičia počas aktivít diskutujú o príprave nasledujúcich dvoch stretnutí, ktoré budú venované príprave besiedky (môže to byť vianočná besiedka, ale

ak sa nasledujúce stretnutia uskutočnia v inom ročnom období, môže byť besiedka veľkonočná alebo jednoducho besiedka, na ktorú si deti pripravujú program).

REFLEXIA

ZADANIE NA DOMA

Rozprávajte s deťmi o tom, čo by si chceli pripraviť na besiedku – môže to byť pesnička, básnička, riekanka, dramatizácia rozprávky alebo iné. Nechajte dieťa, aby sa rozhodovalo samo, aby si vybralo takú prezentáciu, v ktorej sa cíti najpríjemnejšie. Ak má dieťa obavy, pomôžte mu prekonať ich, povzbudzujte ho, pomôžte mu s prípravou a precvičovaním.

Príprava besiedky

ZÁMER

Toto a nasledujúce stretnutie (jedno, prípadne aj dve stretnutia) nadväzujú na tému záujmov a talentu. Aktuálne stretnutie je venované príprave na vianočnú besiedku. V tejto časti prípravy sa deti spolu s rodičmi rozhodujú, ktoré aktivity si pripravujú na besiedku.

POMÔCKY

Výtvarný materiál, výkresy, nožnice, lepidlo, hárok baliaceho papiera na plagát.

AKTIVITY

A1 – O čom bude naša besiedka

Na úvod oboznámte rodičov aj deti so zámerom stretnutia, vysvetlite im, že táto aktivita bude mimoriadna a bude trvať dlhšie, než jedno stretnutie. Nadväzuje na tému predchádzajúceho stretnutia **Odlíšné nadania a záujmy**. Na príprave talentovej show sa budú podieľať spoločne rodičia aj deti, prezentovať svoje talenty však budú len deti. Na tomto stretnutí deti premýšľajú, čo chcú ukázať. Spoločne s rodičmi sa budú venovať príprave plagátu a dohovoru o programe.

Pripomeňte deťom, že talent je niečo zvláštne, čím človek vyniká (podobne ako napríklad ukazujú ľudia svoj talent v show Česko – Slovensko má talent – sú tam speváci, tanečníci, hudobníci, kúzelníci, ale aj ľudia s iným talentom). Zdôraznite im, že besiedka nebude súťaž, ale ukážka toho čo vedieť a dokázať. Nechajte ich kolektívne, aj spolu s rodičmi rozmyslieť, čo je potrebné k tejto show. Vysvetlite im, že je to príležitosť, kde sa môžu podeliť o svoje schopnosti so svojimi kamarátmi, rodinou, a prípadne aj inými pozvanými hosťami. Porozprávajte sa s deťmi o tom, kto čo vie, a čo by v show mohol predviesť. Deti sa dohodnú, ako svoj talent predvedú – samostatne, vo dvojiciach alebo v skupine. Môžu si okrem spevu, tanca, hre na hudobný nástroj pripraviť aj dramatizáciu rozprávky a pod.

A2 – Príprava na besiedku

Spoločne sa v skupine dohovorte na podobe plagátu, príprave pomôcok a kostýmov (kto, ako, kedy), dohovorte program besiedky (program: názov vystúpenia – poradie a mená detí/účinkujúcich) a vyberte moderátora. Dohodnite sa, koho pozvete na besiedku (príbuzní? priatelia? susedia z obce? deti z MŠ?)

A3 – Plagát na besiedku

Pripravte veľký hárok baliaceho papiera, na ktorý deti pomocou výtvarného materiálu vytvoria plagát k pripravovanej besiedke. Je to spoločná činnosť detí, niekoľko rodičov im môže pri tvorbe plagátu pomáhať. Obmena: Namiesto spoločného plagátu každé dieťa dostane výkres, rozdelený čiarami na 3 rovnaké časti. Každá z nich bude pozvánkou, ktorú dieťa vyzdobí podľa vlastnej fantázie a rodičia vpíšu na pozvánky miesto a čas konania besiedky.

RODIČIA

Počas tvorby plagátu na besiedku deťom pomáhajú 2-3 rodičia, ostatní rodičia s koordinátorom pripravujú program a rekvizity/pomôcky na vystúpenie. Koordinátor deleguje niektoré organizačné činnosti na ochotných rodičov a zabezpečuje priebežnú kontrolu prípravy besiedky.

REFLEXIA

Ako sa vám páčila dnešná príprava besiedky? Aké máte pocity pred vystúpením? Koho chcete pozvať na besiedku?

ZADANIE NA DOMA

Pomôžte deťom s prípravou na vystúpenie, s výrobou rekvizít a kostýmov a spoločne s dieťaťom rozdať pozvánky hosťom, ktorých chcete pozvať na besiedku.

ZÁMER:

Umožniť deťom prejsť verejne svoj talent, dať im možnosť spolurozhodovať o programe besiedky.

PRED BESIEDKOU

Pred samotnou akciou dajte rodičom pripraviť prostredie a s deťmi ešte raz precvičte program. Ak je to potrebné, môžete príprave besiedky venovať pred vystúpením ešte jedno stretnutie navyše (skúška, príprava kostýmov a rekvizít).

SAMOTNÁ BESIEDKA

Privítajte rodičov a priateľov, ktorí prišli. Vyzdvihnite snahu detí pri príprave a nechajte moderátora predstaviť účastníkov. Nasleduje vystúpenie detí.

REFLEXIA PO VYSTÚPENÍ

Ako ste sa cítili, keď ste ukazovali svoj talent pred svojou rodinou a kamarátmi? Čo sa podarilo a čo nepodarilo? Čo sa komu páčilo? Ako sa vám páčila práca pri pripravovaní podujatia?

Nástroje a náradia okolo nás

ZÁMER

Naučiť deti pracovať podľa jednoduchého návodu. Vhodne používať jednoduché náradia a nástroje. viesť deti k efektívnemu a bezpečnému spôsobu používania primeraného náradia a nástrojov. Upevňovať spoluprácu medzi rodičom a dieťaťom.

POMÔCKY

Konkrétne a primerané nástroje a náradie, ktoré budete mať k dispozícii.

AKTIVITY

A1 – Pomenovanie náradia

Oboznámte rodičov i deti s pripravenými pomôckami a aktivitami. Požiadajte rodičov i deti, aby pomenovali jednotlivé náradie a nástroje a porozprávali sa o ich používaní.

A2 – Praktická práca s pripraveným náradím

Úlohou detí bude prenášanie sypkého materiálu lopatkou, hrabanie hrablami, krájanie tupým nožom, otváranie zatváranie zámky, použitie olovnice a vodováhy, navliekanie ihly a zošívanie tupou ihlou, pranie mydlom, skrútkovanie, nalievanie tekutín do fľaše, pohára a pod. za pomoci rodiča. Rodič najprv danú činnosť dieťaťu predvedie a slovne popíše, napr.: „Do vaničky nalejeme teplú vodu, namočíme uteráčik, namydľíme ho, potom ho preperieme v rukách a nakoniec ho vypláchneme v čistej vode.“ Niektoré aktivity môžu deti za dohľadu rodičov robiť vonku.

A3 – Pomenovanie jednotlivých povolání

V súvislosti a danými aktivitami, pomenúvajte jednotlivé povolania – záhradník, kuchár, zámočník, murár, krajčír, čašník... a opíšte spolu s deťmi a rodičmi, čo robia.

A4 – Pozorovanie práce dieťaťa

Sledujte spolu s rodičmi, ako a či si dieťa premyslí postup pred realizáciou danej činnosti, ako rieši

problémy, dodržiava stanovené inštrukcie, pýta si rady, dokončí zadanie.

REFLEXIA

Ako sa vám páčili aktivity? Čo vám i deťom išlo od ruky a čo nie? Ktoré aktivity najviac deti bavili a ktoré nie? Dokončili deti zadanie, alebo odbehli k inej aktivite? Ako sa deti realizujú doma?

ZADANIE NA DOMA

Vyžadujte od detí pomoc pri domácich prácach. Všetko, čo doma robíte, slovne popíšte deťom a nechajte ich danú činnosť vyskúšať, napr. natieranie chleba maslom, zemetanie podlahy, utieranie riadov, pranie menších kusov oblečenia, nákup ľahkých potravín, pomáhať pri jednoduchých prácach v záhradke, prípadne pomáhať napr. pri stavbe prístrešku a pod.

Báseň:

*Murár domček postaví,
kuchár dobre navarí.
Záhradník – ten má rád kvietky,
pani učiteľka – dobré dietky.
Každý spraví práce dost,
všetkým ľuďom pre radosť.*

Predstavy o povolaniach

ZÁMER

Rozšíriť vedomosti a skúsenosti detí o rôznych povolaniach a remeslách, umožniť im vyskúšať si prácu s pracovnými nástrojmi potrebnými pre danú činnosť. Porozumejú povolaniu svojich rodičov.

POMÔCKY

Obrázky rôznych povolání. Škatuľa s obrázkami či konkrétnymi pomôckami a nástrojmi, ktoré sa vzťahujú k vybraným povolaniam.

AKTIVITY

A1 – Rozhovor o obrázkoch rôznych profesií

Na stoly rozložte obrázky rôznych profesií – lekár, hasič, predavačka, učiteľka, opravár, kaderníčka, policajt... Nechajte deti, nech si obrázky dobre poprezerajú, navzájom ich porovnávajú a určia, o aké povolania ide. Vyzvite deti i rodičov, aby vám porozprávali, s ktorými povolaniami sa stretli a aké majú s nimi skúsenosti – napr. matka – „chodím ku kaderničke, ktorá mi umyje vlasy, ostrihá mi ich a vyfúka, dvakrát do roka zoberiem aj Jožka, nech vám povie, čo mu pani kadernička robila“...

A2 – Priradovane pomôcok a nástrojov k profesiám

Pred deti dajte škatuľu s obrázkami pomôcok a nástrojov, ktoré vzťahujú k profesiám na obrázkoch, požiadajte ich, aby ich priradovali k správnym profesiám. Po ukončení zadania nech vám porozprávajú, čo ešte ľudia danej profesie pre svoju prácu potrebujú. Napr. hasič okrem hadice potrebuje hasičské auto so zásobníkom vody, špeciálne oblečenie, prilbu..., tiež nech vám povedia prečo.

A2 – Pieseň: Povolanie

Pripomeňte deťom, že všetky druhy práce sú dôležité. Zaspievajte deťom pieseň *Povolanie*. Dávajte deťom otázky, ako napr.: Čo si myslíte, čo by sa

stalo, keby neboli hasiči, lekári, učitelia, policajti, opravári atď.

A3 – Rozhovor o povolanií rodičov

Spýtate sa detí, čo robia ich rodičia, či už niekedy boli u nich v práci, nech porozprávajú, čo tam videli, či si myslia, že rodičia musia chodiť do práce. Rodičia nech doplnia.

REFLEXIA

Pripomeňte deťom, že rodičia potrebujú prácu, aby zarobili peniaze, aby mohli kúpiť jedlo a veci, ktoré rodina potrebuje.

ZADANIE NA DOMA

Oboznámte deti so svojou prácou doma alebo v zamestnaní, porozprávajte im o tom, čo všetko robíte, aké nástroje k tomu potrebujete a aký je výsledok vašej práce. Ak je to možné, zapojte ich do vašej práce – primerane veku.

Báseň:

*Každý má svoje povolanie, prácu, čiže zamestnanie.
Jeden trebárs dobre varí, inému sa v hudbe darí,
ďalší dobre športuje, iný domy muruje.
Jeden učí malé deti, iný zase zbiera smeti.
Niektorí trebárs ľudí lieči, ďalší vie zas mnoho reči.*

ZÁMER

Naučiť deti vážiť si prírodu a prírodné prostredie. Zoznámiť sa s prírodnými zdrojmi a pomôcť deťom ich chrániť. Objaviť, prečo sú pre nás prírodné zdroje dôležité.

POMÔCKY

Košíky alebo škatule, nožičky, nožnice

PRE RODIČOV

Keď sme s deťmi vonku, mali by sme dbať na bezpečnostné opatrenia. Napr. v lese alebo blízko rybníka je dôležité nezabudnúť na bezpečnostné pravidlá – myslieť na to, že rastliny môžu pichať alebo môžu byť jedovaté. Vysvetlite deťom, ktoré rastliny nemajú zbierať alebo sa ich dotýkať.

Zdieľajte informácie, neučte! Príroda je silné vzdelávacie prostredie, ktoré nepotrebuje veľa vysvetľovania. Aby ste zabezpečili nezávislé učenie dieťaťa, nechajte ho skúmať prírodu samostatne, zároveň sa však uistite, že je v bezpečí.

Efektívna hra v prírode a bádanie si vyžaduje priestor, ktorý je z pohľadu dieťaťa divoký a nepreskúmaný. Tichý kút v parku je dostatočne vhodný, ak tam nie je príliš veľa ľudí a rozptyľujúcich vnemov. Je dôležité, aby dieťa mohlo pri skúmaní využívať všetky zmysly: kopať, liezť, dotýkať sa, ovoniať, zbierať a skrývať. Nezáleží na tom, aký veľký je tento priestor – oveľa viac záleží na tom, že je voľný!

Dovoľte dieťaťu, aby si samo riadilo svoju hru: pri skúmaní okolia mu dávajte tak málo pravidiel a usmernení, ako je to možné. Bádanie dieťaťa by sa malo začať priamo na popud dieťaťa a malo by ním byť aj riadené.

Pýtajte sa (prečo?, ako?), podporujte ďalšie skúmanie, no len vtedy, keď je to potrebné.

Nižšie nájdete niekoľko príkladov aktivít na skúmanie prírodných zdrojov, ktoré môžete robiť spoločne ako rodina. Je mnoho možností – dôležité je len vyjsť z domu!

V niektorých oblastiach môže byť náročné ísť do prírody. Ak je toto aj váš prípad, dobrou náhra-

dou je priniesť domov množstvo prírodných materiálov a nechať deti hrať sa s nimi. Kôra, drevo, listy, kvety, rastliny, kamene a pierka môžu byť úžasné zdroje na preskúmanie. Uložte ich v dome na miesto, na ktoré sa môže dieťa jednoducho a často dostať.

AKTIVITY

A1 – Spomienky rodičov

Povedzte účastníkom, aby si zatvorili oči a spomenuli, kde a ktoré hry sa hrávali vonku. Nech povedia, prečo sa radi hrávali vonku. Aby porozprávali o dni v detstve, ktorý bol pre nich špeciálny a zábavný. Zapojte do aktivity aj deti, opýtajte sa ich, či sa hrajú rovnako.

A2 – Pozorovanie stromov

Spolu pozorujte stromy – kôru, listy, konáre, plody, semená, kvety, prúty, mach, šišky... Rozprávajte sa o ich tvare, farbe, povrchu, vône, veľkosti... Nechajte, nech si všetko ohmatajú, ovoňajú, počúvajú, či vydávajú nejaký zvuk... Porovnávajú jednotlivé stromy a ostatné prírodniny.

A3 – Pozorovanie živočíchov

Spolu pozorujte drobné živočíchy – mravce, chrobáky, lietajúci hmyz, vtáky a pod. Pomenujte ich, opíšte ako sa pohybujú, v akom prostredí žijú a pod., nech deti napodobnia ich pohyb – lezú ako mravčeky, skáču ako zajace, lietajú ako vtáci a pod. Opýtajte sa detí, či vedia, čo rastliny i živočíchy potrebujú pre svoj život – vodu (dážď) a teplo (slnko). To isté potrebujú a ľudia a čo ešte? Zapojte rodičov. Zaspievajte si s deťmi pieseň: Prší, prší, len sa leje.

A4 – Zbieranie prírodnín

Spoločne pozbierajte prírodniny do košíka, ktoré sa budú dať využiť pri hrách a učení vo vnútri.

A5 – Pohybové aktivity

Využite prírodniny na rôzne pohybové aktivity, napr. deti i dospelí utvoria kruh, do prostriedku dáme škatuľu – budú sa snažiť trafiť šiškou škatuľu, môžu preskakovať primerané prekážky alebo bežať slalom medzi stromami a pod. Tiež sa môžu zahrať niektoré kruhové hry.

REFLEXIA

Ako ste sa cítili v prírode? Je na prírode niečo, čo sa vám páči? Je niečo, čo sa vám nepáči? Myslíte si, že je dôležité tráviť s deťmi čas vonku? Prečo je podľa vás dôležité učiť naše deti o prírode?

ZADANIE NA DOMA

Chodievajte s deťmi často do prírody, rozprávajte sa spolu o tom, čo vidíte, čo cítite. Porovnávajte spolu jednotlivé prírodniny a určujte, čo je veľké a čo malé, čo je hrubé a čo tenké, čo je dlhé a čo krátke, čoho je viac a čoho menej, čo je guľaté a čo hranaté, čo je biele a čo červené, čo je rovné a čo krivé, čo je na zemi a čo vo vzduchu, čo je drsné a čo hladké a pod.

**Náš svet,
naše zdroje****ZÁMER**

Vedieť povedať, ktoré z vecí, ktoré používame v našom každodennom živote, sú vyrobené z dreva, kameňa a pod. Naučiť sa, ako využívať prírodniny v domácnosti. Poznať aj iné prírodné zdroje a ich použitie.

POMÔCKY

Obrázky predmetov v domácnostiach, predmety a zariadenie, ktoré sa nachádzajú v centre, prírodniny, ktoré sú v košíkoch/škatuliach, nástroje, ktoré budeme potrebovať pri práci s prírodninami – nožnice, lepidlo, papier, poháre od zaváránín, zemina, voda...

AKTIVITY**A1 – Rozhovor o zážitkoch z pobytu v prírode**

Vysypte prírodniny na stôl, príp. na zem, vyzviťte deti i dospelých, aby vám porozprávali, kde prírodniny nazbierali, aké zážitky majú z pozorovania a skúmania prírody, ktoré z prírodnín sa dajú použiť na výzdobu bydliska (napr. kvety, gaštany, listy), prípadne ktoré sa dajú použiť napr. ako zdroj tepla (šišky, pozbierané konáre).

A2 - Triedenie prírodnín

Vytriedte prírodniny podľa druhu a pomenujte ich, môžete určovať ich tvar, hrúbku, farbu, množstvo, prípadne z čoho pochádzajú a rozveďte to, napr. konáre a listy sú zo stromov, zo stromov máme drevo a z dreva máme stoličky, stoly, skrinky a pod., aby stromy mohli rásť potrebujú slniečko, vodu, vzduch...

A3 – Využitie prírodnín pri výtvarnom stvárnení

Porozprávajte sa s rodičmi i deťmi, čo by sa dalo z nazbieraných prírodnín vytvoriť, napr. z gaštanov rôznych panáčikov alebo zvieratká, z listov pexeso – nalepiť dvojice rovnakých listov na štvorce tvrdšieho papiera rovnakého rozmeru, na papieri lepom nakresliť kruh, štvorec, obdĺž-

nik a trojuholník a vysypať semienkami a pod.

A4 – Pokusy s prírodninami

Urobte s deťmi 2-3 pokusy – zasadte s deťmi semenka do zeminy v sklenenej fľaši a pozorujte, ako budú klíčiť a rásť, porozprávajte sa s nimi o tom, čo potrebujú pre svoj život (zem, vodu, slnko a našu starostlivosť), dajte holé prútky do vody a pozorujte, či rozkvitnú, dajte jabĺčko na parapetnú dosku okna a pozorujte, ako sa bude šúveriť a schnúť a pod.

REFLEXIA

Opýtajte sa deti i rodičov, či sa im aktivity páčili, čo ich zaujalo. Zopakujte a overte si, či dospelí a deti vedia, čo je dôležité pre život na zemi ako ľudí, tak živočíchov či rastlín.

ZADANIE NA DOMA

Ak máte pri dome záhradku, alebo doma kvety v črepníku zapájajte aj deti do starostlivosti o ne. Starším deťom pridajte 1-2 rastliny a prenechajte dieťaťu celkovú starostlivosť o ne. Vždy ich upozornite, čo rastliny potrebujú a prečo.

Voda je dôležitá pre život

ZÁMER

V priebehu aktivity deti získajú povedomie o význame životného prostredia. Uvedomia si, že svojím vlastným správaním môžu prispieť k ochrane prírodných zdrojov. Spoznajú niekoľko spôsobov, ako šetriť vodu.

POMÔCKY

Bubienok, obrázok kolobehu vody.

AKTIVITY

A1 – Hra na dážď

Zahrajte sa s deťmi pohybovú hru na dážď, deti budú reagovať pri behu na silu a intenzitu bubnovania – poprcha, prší, búrka ... po rozohriatí sa deti opýtajte, či majú smäd a či sa chcú napiť. Nechajte deti napiť sa. Zdôraznite, že voda je veľmi dôležitý zdroj a že si o nej budeme rozprávať.

A2 – Rozhovor o zdrojoch vody

Opýtajte sa detí, odkiaľ sa voda vzala v studni alebo vo vodovodnom kohútiku, aké poznajú prírodné zdroje vody, prečo potrebujú ľudia vodu a čo zvieratka a rastliny? Je dostatok pitnej vody? Majú všetci ľudia na Zemi dostatok vody. Čo si myslia, mali by sme vodou šetriť a chrániť ju? Zapojte do aktivity aj dospelých, ktorí budú dopĺňať výpovede detí.

A3 – Oboznámenie sa s kolobehom vody

Oboznámte deti s obrázkom kolobehu vody a vysvetlite deťom, v čom spočíva kolobeh vody. Urobte s deťmi za pomoci rodičov niekoľko pokusov s vodou – nalejte vodu na tanier a dajte ho na teplé miesto, pozorujte, ako sa vyparuje; nechajte zovrieť vodu, priložte k pare sklo a pozorujte, ako sa sklo zaparí a o chvíľu začnú z neho stekať kvapky vody...

A4 – Na čo všetko je potrebná voda

Opýtajte sa detí, či sa pamätajú na vychádzku do prírody, kde sme pozorovali stromy a rastliny, tiež drobné živočíchy a hovorili sme, že aj oni potrebujú

pre svoj život vodu. Tiež, keď sme zasadili semienka, museli sme ich polievať vodou, aby vyrástli. Čo myslíte, kde stromy berú vodu, keď ich nepolievame, tak isto odkiaľ berú zvieratka vodu, keďže nemajú studňu ani vodovod?

Porozkladajte niekoľko obrázkov s ľuďmi, ktorí si napr. umývajú zuby, perú, polievajú kvety, kúpu sa... Deti s pomocou dospelých opíšu aktivity na obrázkoch a doplnia ich používaním vody u nich doma. Opýtajte sa, čo sa stane, keď všetku vodu minieme?

A5 – Možnosti šetrenia vodou

Spolu s rodičmi a deťmi navrhnete niektoré možnosti, ako môžeme doma a v okolí šetriť a ochraňovať vodu.

REFLEXIA

Opýtajte sa rodičov i detí, aby vám povedali, čo ešte vedia o vode.

ZADANIE NA DOMA

Realizujte spolu s deťmi niektoré možnosti šetrenia vody, ktoré sa dajú uplatniť u vás.

Báseň:

Voda, voda, vodička, ryba, rybka, rybička, malá žabka, žabička – urobila ŽBLNK!

ZÁMER

Učiť deti, ako je možné šetriť zdroje a starať sa o prírodu a ako rodičia môžu podporovať svoje deti, aby boli zodpovedné a starali sa o životné prostredie.

POMÔCKY

Kartónové škatule, farbičky alebo farebné perá, nožnice, lepidlo, noviny alebo staré časopisy, plachta.

PRE RODIČOV

Znova používať, znižovať spotrebu a recyklovať sú 3 základné kroky, ktoré môžeme spraviť pri starostlivosti o životné prostredie a pri zachovávaní jeho zdrojov. Tieto pojmy sú podobné, ale všetky predstavujú niečo iné.

Znova používať: Niektoré veci musíme zahodiť (ak sa napríklad nedajú opraviť), niektoré môžeme znova použiť alebo použiť na iné účely.

Znižovať spotrebu: Keď sa snažíme menej nakupovať alebo konzumovať menej vecí, ktoré nie sú nevyhnutné, znižujem tým našu spotrebu prírodných zdrojov. Pri opätovnom používaní alebo znižovaní spotreby menej plytváme peniazmi a spotrebujeme menej prírodných zdrojov, ktoré by boli potrebné pri výrobe nových vecí.

Recyklovať: Toto je proces zbierania a spracovania starého papiera, skla, plastov, hliníka a konzerv, aby mohli byť tieto veci recyklované na niečo nové.

Prírodné zdroje sú obmedzené. Pri ich spotrebe musíme byť opatrní, ak chceme, aby mali naše deti možnosť užívať si rovnako krásnu prírodu, ako máme my teraz.

Je veľmi dôležité učiť deti, ako chrániť životné prostredie. Čím skôr ich naučíme dobré zvyky, tým ľahšie ich zahrnú do svojho každodenného dospelého života.

AKTIVITY

A1 – Rozhovor o prírodných zdrojoch

Pripomeňte účastníkom spoločný pobyt v prírode, nech si spomenú, ako ste pozorovali stromy a iné rastliny, sledovali malé živočíchy a rozprávali o tom, čo rastliny živočíchy potrebujú pre život. Aké zdroje využívajú. Tiež ich požiadať, aby porozprávali aké prírodné zdroje využívajú ľudia, konkrétne oni, vo svojich domácnostiach, napr. vodu na umývanie, varenie, pranie, drevo na kúrenie, ako nábytok a pod. Zapojte do aktivity aj deti. Nech zamyslia nad tým, čo to znamená, že zdroje sú obmedzené a čo stane, ak sa minú.

A2 - Overenie pojmov

Overte si, či prítomní dobre chápu pojmy „znova používať, znižovať spotrebu, recyklovať“, uveďte niekoľko príkladov, ich príklady zapisujte na papier.

A3 – Zbieranie predmetov a materiálov

Aktivita vonku: rozdajte prítomným škatule – deťom malé, dospelým väčšie a s dôrazom na bezpečnosť najmä detí zbierajte do škatúl papier, plasty, sklo, oblečenie, starý chlieb, drevo, šišky, železo...

A4 - Triedenie predmetov a materiálov

Po návrate do centra položte na zem plachtu alebo veľký kus papiera a vyložte nazbieraný materiál, najmä deti nech jasne povedia, čo doniesli. Potom materiál roztriedte do škatúl, najprv vyberte tie, ktoré sa dajú ešte použiť, napr. sklenené fľaše, ktoré sa dajú umyť a vrátiť do obchodu, kúsok dreva, ktorým sa dá kúriť..., do ďalších škatúl dajte materiál, ktorý sa dá recyklovať, plasty, papier, nepoužiteľné sklo.

REFLEXIA

Podporte účastníkov, aby sa stále zamýšľali nad tým, prečo je dôležité chrániť prírodné zdroje a viesť k tomu aj svoje deti.

ZADANIE NA DOMA

Rodičia i deti sa doma zamerajú znižovania spotreby prírodných zdrojov a recykláciu odpadu, napr. papier, sklo a plasty dávať do kontajnerov na to určených, resp. deravé pančušky alebo ponožky detí zaštopkať...

Práva dieťaťa**ZÁMER**

Upozorniť rodičov i deti na to, že aj deti majú svoje práva, ale aj povinnosti/zodpovednosti.

POMÔCKY

Flipchart – na ľavej strane napísaných 10 základných práv detí, pravá strana je prázdna, resp. 10 pásov papiera s napísanými právami dieťaťa, ktoré sa dajú premiestňovať, obrázky detí, ktoré majú svoje práva, obrázky detí, ktorým sú práva odopierané (z prílohy), časopisy z obrázkami detí, nožnice. Príloha č. 7 - *Deklarácia práv dieťaťa*, Príloha č. 8 - *Obrázky detí*.

AKTIVITY**A1 – Oboznámenie s Deklaráciou detských práv**

Sústredte sa na rodičov, deti si zatiaľ budú vystrihovať obrázky detí z časopisov, alebo sa hrať kruhové hry za doprovodu 2-3 rodičov. Oboznámte rodičov s Deklaráciou detských práv, preberte s nimi jednotlivé základné práva detí, ktoré sú napísané na tabuli. Nechajte rodičov, nech popremýšľajú nad jednotlivými právami zostavili ich na pravej strane flipchartu do poradia podľa toho, ktoré sa im zdajú najdôležitejšie. Opýtajte sa, prečo si zvolili dané poradie.

A2 – Porovnávanie obrázkov

Rozdajte deťom rôzne obrázky zo života detí. Niektoré obrázky zobrazujú dobré situácie, v ktorých sú deti šťastné, iné zas špatné situácie, v ktorých sú deti naopak nešťastné. Nech označia, na ktorých obrázkoch sú deti veselé a kde smutné. Opýtajte sa ich, či vedia deti, prečo sú deti na niektorých obrázkoch veselé, na iných sú smutné a ako by sme tým smutným mohli pomôcť. Spýtajte sa detí, že čo vy sa stalo, keby nedostali jesť, keby nemohli chodiť do školy a pod. Tiež im porozprávajte aj o ich povinnostiach, ktoré majú – za spoluúčasti rodičov.

A3 – Nároky dieťaťa

Pripravte si obrázky z prílohy, nech ich deti za podpory rodičov spárujú podľa danej problematiky. Nechajte deti diskutovať. Skúste ich priviesť k tomu, že deti na obrázku sú šťastné, pretože dostanú najesť, môžu chodiť do školy, majú kde bývať, majú rodinu... Na tieto veci má nárok každé dieťa. Každé dieťa potrebuje byť milované, mať kde bývať, chodiť do školy, mať možnosť sa hrať, byť zdravý, mať meno, byť v bezpečí a chránené.

REFLEXIA

Požiadajte deti aj rodičov, aby povedali, čo všetko by sa malo urobiť, aby všetky deti na svete boli šťastné.

Sú deti, ktoré nikto nevypočuje.

ZADANIE NA DOMA

Navrhňte rodičom, aby sa zamysleli nad tým, ako oni sami naplňajú práva svojich detí podľa Deklarácie práv dieťaťa, s čím sú spokojní a čo by mohli zlepšiť. Tiež, aby podľa veku vyžadovali od svojich detí, aby sa podieľali na živote rodiny, aby pomáhali podľa svojich možností, chodili do školy, dbali o svoje zdravie a pod.

Medziludské vzťahy a tolerancia

S28

ZÁMER

Vzdelávanie k ľudským právam je viesť deti k tolerancii a kultúre ľudských vzťahov, k predchádzaniu konfliktov, násilia a pre riešenie vzniknutých sporov pokojným spôsobom, ale i pre osvojenie všeobecne uznávaných etických hodnôt každým jednotlivcom.

Ľudské práva sú prirodzenými právami každého jednotlivca, sú univerzálne, neodňateľné, nedeliteľné a každý má zodpovednosť rešpektovať ľudské práva druhých.

Práva detí upravuje Deklarácia detských práv.

POMÔCKY

Zbierka obrázkov detí z celého sveta a fotografie detí z centra. Meno každého dieťaťa napísané veľkými tlačnými písmenami na páse tvrdšieho papiera.

AKTIVITY

A1 – Život detí v súvislosti s detskými právami

Najprv sa vráťte s rodičmi k flipchartu a pripomeňte si Deklaráciu detských práv, či doma porozmýšľali nad tým, čo by mohli zlepšiť pri ich uplatňovaní doma. Tiež nechajte deti, aby si znova pozreli obrázky so šťastnými a nešťastnými deťmi v rôznych situáciách a porozprávali sa o tom, prečo je to tak.

Veďte deti k rozpoznávaniu osôb detského veku, porovnávajújte s nimi obrázky detí z celého sveta s ich vlastnými fotkami, určujte s nimi za účasti aj rodičov, v čom sú deti na obrázkoch rovnaké a v čom sa líšia. Upozornite ich, že detstvo je všade rovnaké, bez ohľadu na národnosť, rasu, pohlavie, miesto narodenia a pod

A2 – Identita dieťaťa

Zopakujte si s deťmi, že každé z nich má svoje meno, ktoré je dôležité pre každého človeka. Mená majú aj písomnú podobu. Rozdajte im pásy s napísanými menami. Za pomoci rodičov budú

zistovať, z akých písmen sa ich meno skladá. Nech si postupne zapamätajú jednotlivé znaky, podľa ktorých budú svoje mená poznať. Veďte ich k tomu, aby na svoje meno boli hrdé.

A3 – Kreslenie vlastného domu

Nech si deti za pomoci rodičov nakreslia svoj dom. Porozprávajte sa s nimi o tom, prečo má dom/byt pre nás taký význam – poskytuje nám predovšetkým ochranu a bezpečie napr. pred počasím, pre odpočinok, pre súkromie rodiny. V dome spolu žijú ľudia, ktorí sú nám najbližší, s ktorými tvoria jednu rodinu. Každý z rodiny má v dome svoj kútik, ale nejakú vec, ktorá patrí len jemu.

Porozprávajte sa s deťmi o veciach, ktoré majú najradšej (napr. vankúšik alebo kúsok látky, bez ktorej nevedia zaspáť ...)

A4 – Obyvatelia domu

Opýtajte sa a porozprávajte sa s deťmi o tom, koho by chceli mať vo svojom vlastnom dome.

REFLEXIA

Zamyslite sa nad tým, aké je pre dieťa dôležité mať svoje meno, opakujte deťom, že doma sú v bezpečí, lebo sú spolu s blízkymi, ktorí ich majú radi a ktorí ich budú chrániť pred všetkým zlom.

ZADANIE NA DOMA

Pokúste sa vytvoriť pre dieťa priestor, v ktorom by sa mohlo dieťa hrať, resp. uchýliť sa, keď chce byť samé.

Báseň:

*Staviam, staviam veľký dom.
Ktože bude bývať v ňom?
Mama, otec, sestrička,
dedko, ja a babička.*

Rešpektujeme pravidlá

ZÁMER

Zapojiť deti i rodičov do priebežnej tvorby pravidiel správania sa a ich rešpektovania. Uvedomiť si, že dané pravidlá musia platiť pre všetkých rovnako, vytvárať pocit bezpečia a poriadku, poskytovať slobodu v rámci určitých hraníc, podporovať pozitívne správanie, vytvárať prevenciu proti konfliktom.

POMÔCKY

Papier, farbičky, nožnice, maketa stromu, konáriky a farebné listy, obrázky detí z rôznych častí sveta – Afrika, Amerika, Čína, Arábia ...
Zoznam základných pravidiel správania sa.

AKTIVITY

A1 – Porovnávanie rôznych detí

Prípomente deťom i rodičom aktivity, kde spoznávali svoje zmysly, časti tela, pocity a pod., prostredníctvom ktorých spoznávali sami seba. Zopakujte si, že deti z celého sveta majú veľa spoločného – napr. oči, uši, nohy, ruky... Sú však znaky, ktorými sa líšime, napr. farba a dĺžka vlasov, farba očí, tvar hlavy a pod. Deti spolu s rodičmi budú porovnávať deti na obrázkoch a budú určovať, čo majú spoločné a čím sa líšia. Úlohou detí je nakresliť svoj portrét za pomoci rodičov.

A2 – Strom šťastia

Vytvorte s deťmi a rodičmi strom šťastia. Každé dieťa bude mať svoj konárik, na ktorý budú ostatní deti pripínať farebné listy podľa nasledovných symbolov. Farebné listy budú symbolizovať určité vlastnosti a schopnosti, napr. červený lásku a láskavosť, zelený priateľstvo, žltý pomoc a spoluprácu, modrý rozumnosť a šikovnosť.

A3 - Srdiečko

Nechajte deti nakresliť srdiečka, každé aké chce, ktoré rozdelia na niekoľko častí. Každé dieťa si určí, koľko miesta je tam pre neho a kto sa doň ešte zmestí, pre koho sú tie ostatné časti.

A4 – Riešenie konfliktov

Popíšte situáciu alebo prípad, kde prišlo ku konfliktu detí, pokúste sa deti motivovať na riešenie problému. Opýtajte sa ich čo sa stalo, prečo a ako, nech navrhnú, ako by sa konflikt dal riešiť a nakoniec sa dohodli na optimálnom riešení (za pomoci rodičov).

A5 – Vytváranie pravidiel správania

Spolu s deťmi a rodičmi sa porozprávajte o niekoľkých základných pravidlách správania sa a vysvetlite im ich význam (počúvať iných, všimnúť si postoje a city iných, otvorene vyjadrovať radosť, nadšenie a uznanie, uvedomiť si, že pasívne a agresívne správanie nikam nevedie, riadiť sa pozitívnym vzorom, snažiť sa spolupracovať, pomáhať a obdarúvať a pod.). Spíšte ich na veľký hárok papiera.

REFLEXIA

Opýtajte sa ich, čo sa im na aktivitách najviac páčilo. Upozornite ich, že čarovné slovíčka: prosím, prepáč a ďakujem im veľmi pomôžu pri riešení problémov.

ZADANIE NA DOMA

Zopakujte si s deťmi základné pravidlá správania sa a snažte sa, aby ich dodržiavali aj doma.

Príklad:

Privítame sa a rozlúčime navzájom.

Sme kamaráti, pomáhame si.

Nikoho nebijeme, neubližujeme si.

Neberieme nič, čo nám nepatrí.

Používame tieto zázračné slová: prosím, prepáč, ďakujem.

Veci si pekne upratujeme.

Nekričime, nehovoríme neslušné slová.

Poslúchame a počúvame dospelých.

Neničíme hru druhým deťom.

Je lepšie usmievať sa ako mračiť.

Naše pravidlá. MŠ Jelka

Pohybová hra:

Ty a ja, my dvaja prechádzame sa...

ZÁMER

Deti lepšie porozumejú peniazom a ich používaniu. Porozumejú, čo znamená, že peniaze sú obeživom.

POMÔCKY

Škatule, papiere a ceruzky. Príloha č. 9 - *Obrázky s hodnotami mincí, mince rôznej hodnoty.*

PRE RODIČOV

Dvojročné dieťa vníma, že rodičia v obchode platia. Ak dieťa chce napr. džúsik, iba poprosí, že ho chce. Je len na rodičovi, či mu ho kúpi, alebo povie, že nemá peniaze.

Trojročné dieťa vníma peniaze ako predmet, za ktorý si možno niečo kúpiť, alebo povozit' sa na vláčiku v obchodnom centre.

Hodnotu peňazí dieťa v predškolskom veku začína vnímať až osvojením si čísiel. Učí sa spočítavať prsty na jednej ruke, osvojuje si rôzne riekanky, krátke básničky, či pesničky o číslach. Učí sa chápať, že peniažky si musíme zarobiť prácou. A až potom si môžeme kúpiť čo potrebujeme. Napr. po veľkej noci sa chlapci chvália koľko peňazí vyšibali. Vedia porovnávať, kto má viac. /Izabela Holá/

AKTIVITY

A1 – Príbeh mince

Prečítajte deťom Príbeh mince. Použite zväčšenú mincu z prílohy. Prerušujte čítanie a otázkami si overujte, či deti rozumejú deju príbehu.

Kedysi žila malá kovová minca menom Euro. Euro pochádzalo z veľkej továrne, kde ľudia vyrábali veľa ďalších malých koliesok, podobných, ako bolo ono. Všetky boli z kovu a všetky sa volali mince. Keď bolo Euro nové a ležalo na hromade v továrni, bolo zvedavé, čo bude ďalej.

„Neviete náhodou, k čomu sme? Čo budeme robiť?“ pýtalo sa ďalších malých nablýskaných mincí, ktoré ležali vedľa neho.

„Počul som, že budem u ľudí,“ povedala akási malá minca.

„Počul som, že nás budú mať v takých malých taštičkách,“ povedala ďalšia.

„A že si nás budú vymieňať!“ kričala iná, ale iste nikto nič nevedel.

Jedného krásneho dňa sa Euro prebudilo a prekvapilo ho, že je niekde celkom inde.

Euro bolo s ďalšími mincami rôznych veľkostí vo vnútri malej taštičky

„Kde to sme?“ spýtalo sa trochu ustráchané.

„Si v peňaženke,“ odpovedala minca vedľa neho.

„A čo tu robím? A čo tu robíš ty?“

„Čakáme, až nás vyberú a kúpia si za nás rôzne veci,“ povedala ďalšia minca v peňaženke.

„Za nás si kúpia veci?“ vyvalilo oči Euro.

„Jasné. Sme predsa peniaze! Mince a bankovky sú peniaze. Ľudia za nás získavajú rôzne veci.“ Než mohlo Euro odpovedať, objavila sa v peňaženke ruka a chytila ho. Trochu sa nalákalo, ale uvidelo starého muža, ako sa na nich pozerá a podáva ho s niekoľkými ďalšími mincami panej za pultom.

„Prosil by som si jeden pomaranč,“ povedal muž.

„Samozrejme,“ odpovedala predavačka. Vzala si od muža mince, dala ich do pokladne a podala mu pomaranč.

„Jéééj! Tento pán dostal za nás pomaranč,“ pomyslelo si šťastné Euro a hneď sa začalo zoznamovať s ostatnými mincami v zásuvke pokladne.

Od tej doby ubehlo veľa času a naše Euro vymenili spolu s inými peniazmi za veľa ďalších vecí – za zmrzlinu, za žemlu, za loptu, za umytie auta. Euro videlo veľa vecí. Malo radosť, že môže byť vymenené za rôzne veci a dať ľuďom to, čo potrebujú a chcú.

Raz večer sa Euro a ešte niekoľko iných mincí objavili pri malom dievčatku. Nevymenilo ich, však za žiadnu vec – bol to darček k narodeninám.

„Ďakujem ti, tetuška,“ povedalo to malé dievčatko.

„Nemáš začo,“ odpovedala teta. „Čo si za tie peniaze kúpiš?“ pýtala sa zvedavo.

„Dám si ich do pokladničky, pretože si chcem našetriť na veľkú vec,“ odpovedalo dievčatko tajomne.

Dni ubiehali a k Euru v pokladničke dievčatko pridávalo ďalšie mince a všetky boli zvedavé, čo si za nich malé dievčatko kúpi..

A2 - Obeživo

Keď dočítate príbeh, zastavte sa pri pojme obeživo – mince (peniaze), ktoré kolujú. Deti, nech si spomenú, kam postupne putovala minca (továreň na mince, peňaženka, starý muž, zásuvka pokladne, zmrzlina, zemľa, lopta, umývanie auta. Opýtajte sa ich, či už v obchode niečo nakupovali, čo to bolo, koľko za to museli zaplatiť (koľko mincí). Keď dieťa nebude vedieť odpovedať, nech mu pomôže rodič, ktorý mu nákup pripomenie, alebo nech opíše vlastný menší nákup, prípadne nech povie, koľko mincí rôznej hodnoty stojí mlieko, maslo, chlieb...

A3 – Kópia mince

Rozdajte deťom mince rôznej hodnoty, kúsok papiera a farbičku. Povedzte im, aby položili papier na mincu a zľahka farbičkou prechádzali po papieri. Vytvorí tak na papieri kópiu mince. Rodičia im môžu pomôcť mince vystrihnúť. Tých mincí si deti môžu urobiť viac.

A4 – Rozhovor o nakupovaní za mince

Opýtajte sa detí, čo by si za urobené mince, resp. reálne mince najradšej kúpili.

REFLEXIA

Zopakujte si pojmy mince, bankovky, obeživo.

ZADANIE NA DOMA

Vyzvite rodičov, aby pri menších nákupoch zobraли dieťa do obchodu, nech dávajú pozor, čo nakupujú. Pri vykladaní tovaru po príchode domov, sa porozprávajte s nimi o tom, za koľko mincí ste kúpili daný predmet.

Báseň:

*Jeden, dva, tri, štyri, päť, spočítam si všetko hneď.
Päť prstkov na ruke, päť kvietčokov na lúke,
päť gulôčok v jednej jamke, utekajme k našej mamke.
Jeden, dva, tri, štyri, päť, už to viem naspamäť.*

Učíme sa šetriť

ZÁMER

Naučiť deti rozpoznať rozdiely medzi šetrením, míňaním a podelením sa a o tom, prečo sú dôležité. Prakticky si precvičovať tieto zručnosti, naučia sa plánovať a robiť rozpočet – primerane veku. Spoznávať, že peniaze sú obmedzený zdroj. Pomáhať deťom myslieť na ostatných, vedieť pomáhať druhým, mať starosť o niekoho a niečo.

POMÔCKY

Škatule, farbičky, papiere, nožnice, lepidlo, tvrdší papier (výkres), Príloha č. 10 - Predkreslené vzory mincí na hranie.

PRE RODIČOV

Päť lekcií o peniazoch pre predškolákov:

1. *Peniaze nie sú zadarmo, preto ich nemáte koľko chcete, treba ich zarobiť.*
2. *Na to aby ste ich zarobili, potrebujete pracovať. Preto je dôležité študovať a nájsť si zamestnanie.*
3. *Chodte nakupovať s hotovosťou, deti si lepšie vedú predstaviť ich hodnotu.*
4. *Naučte ich rozdiely medzi „chcem“ a „potrebujem“.*
5. *Zahrajte sa s nimi na obchod, učte ich robiť zoznam vecí, ktoré chcú nakúpiť*

AKTIVITY

A1 – Vysvetlenie pojmov

Je to aktivita pre rodičov, deti si zatiaľ môžu vystrihovať papierové mince podľa vzoru, hrať sa so skladačkami, opakovať si básničky alebo si zahrať kruhové hry za dozoru niektorého z rodičov. V prípade pekného počasia môžu aktivity robiť vonku. Vysvetlite rodičom, že učenie detí k šetreniu, míňaniu a schopnosti podeliť sa nie je dôležité len na vytvorenie zdravého vzťahu k peniazom, má aj veľký vplyv na to, ako nakladáme so zdrojmi vo všeobecnosti. Používanie menšieho množstva zdrojov a vytváranie menšieho množstva odpadu sú dôležité súčasti šetrenia, míňania a podelenia sa. Tiež nám umožňujú stanoviť si cieľ a pracovať

na tom, aby sme ho dosiahli. Podporujú výdrž, sebakontrolu, odhodlanie a schopnosť čeliť ťažkostiam.

Okrem vlastného prospechu učia deti myslieť na ostatných, vedieť pomáhať druhým, mať starosť o niekoho a niečo. Sú to základné finančné rozhodnutia a životné zručnosti, ktoré posilňujú deti, aby robili rozumné rozhodnutia týkajúce sa peňazí. Opýtajte sa rodičov, či si v detstve sporili peniaze, kam si ich ukládali, čo si za ne kúpili, tiež, či sa s nimi podelili alebo niekomu darovali, aby mu pomohli.

A2 – Rozdelenie peňazí na šetrenie, míňanie a podelenie sa

Ukážte deťom i rodičom 3 kartónové škatule, prostredníctvom ktorých oboznámite deti s konceptom šetrenia, míňania a zdieľania. 1. škatuľa bude na peniaze, ktoré chceme minúť hneď, 2. na peniaze, ktoré chceme ušetriť a 3. na peniaze, s ktorými sa chceme podeliť (darovať, kúpiť darček a pod.). Prítomných rozdeľte na 2 skupiny, obe budú mať 3 škatule. Vyzvite deti, aby škatule vyfarbili, rodičia potom na ne napíšu „šetrim“, „míňam“, „podelím sa“. Rodičia sa dohodnú so svojimi deťmi, že nakreslia na papier, na čo chcú ušetriť peniaze, na čo minúť a s kým sa podelia. Keď to budú mať hotové, požiadajte, aby obrázky ukázali a nalepili na škatule.

Každému dieťaťu dajte 5 mincí, nech porozmýšľajú, koľko mincí dajú do jednotlivých škatúl, či im budú stačiť na vec, ktorú chcú kúpiť hneď, či im zostane na šetrenie a podelenie sa. Či si to nerozmyslia, že vec, ktorú chcú hneď, tak veľmi nepotrebujú alebo majú málo peňazí, takže radšej budú šetriť, alebo kúpia bratovi darček, lebo bude mať narodeniny.

REFLEXIA

Podporte účastníkov, aby sa stále zamýšľali na tým, prečo je dôležité plánovať si výdavky a robiť rozumné rozhodnutia.

ZADANIE NA DOMA

Venujte sa tejto téme aj doma. Pripravte pre dieťa 3 nádoby (napr. poháre od zaváranín) a napíšte na ne „míňam“, „šetrím“, „podelím sa“. Vždy, keď dieťa odmeníte mincou – či už za pomoc v domácnosti alebo ako darček, povzbudte ho, aby si mincu odložilo do niektorej nádoby.

Potreby a želania**ZÁMER**

Rozlišovať medzi tým, „čo potrebujem“ a „čo chcem“, pochopiť dôležitosť rozdielu medzi nimi, aby sme vedeli prijímať dobré rozhodnutia týkajúce sa našich zdrojov.

Pomôcť deťom oboznámiť sa s potrebami a prániami.

POMÔCKY

Škatule s nápismi „čo potrebuje“ a „čo chcem“, prinesené veci (hračky, potreby do domácnosti, potraviny...) alebo výstrižky z novín a časopisov, ktoré dané pojmy vyjadrujú. Flipchart, fixky.

REFLEXIA

Myslíte si, že čo vaše deti potrebujú a čo chcú, je rovnaké... Zamyslite sa nad svojím rozhodovaním, či nepreferujete viac, čo chcete, nad tým, čo potrebujete. Vedte k tomu aj svoje deti.

ZADANIE NA DOMA

Spolu s deťmi sa rozhodujte napr. pri menších nákupoch, čo je potrebné kúpiť a čo nie, ovocie – cukríky, chlieb – keksíky, mlieko – malinovku...

AKTIVITY**A1 – Čo sú to potreby a čo prania**

Obráťte sa na dospelých a vysvetlite im, že chápať rozdiel medzi potrebami a prániami pomáha deťom i dospelým robiť dôležité rozhodnutia týkajúce sa ich peňazí a zdrojov. Po 1. môže sa ľahko stať, že minieme peniaze na to, čo chceme, a neostane nám dostatok na to, čo potrebujeme, čiže uspokojenie našich potrieb, po 2. pre deti ste ako rodičia hlavným vzorom.

A2 – Zapisovanie potrieb a prání

Zopakujte si s prítomnými, že potreby sú nevyhnutné na prežitie – potrava, obydlie, voda, vzduch, teplo..., deti i rodičia doplnia.

Vyvolajte diskusiu o tom, čo by sme chceli – deti i dospelí (rodičia, aby sa zamysleli nad svojím detstvom a spomenuli si na svoje potreby a želania). Zapisujte ich výroky na flipchart, vľavo potreby, vpravo prania.

A3 – Triedenie výstrižkov do škatúl

Zoberte si dve škatule s označením – čo potrebujeme a čo si prajeme, deti za pomoci rodičov budú triediť výstrižky do jednotlivých škatúl s vysvetlením, či je to potrebné pre život, a či nie.

Čo naozaj potrebujeme

ZÁMER

Učiť deti pochopiť, čo je tovar a ako uspokojuje ľudské potreby. Porozumieť rozdielu – tomu, čo potrebujeme a čo chceme, pomenovať štyri základné potreby: jedlo, pitie, oblečenie, bývanie.

POMÔCKY

Obrázky rôzneho tovaru, menšie škatule s rôznymi druhmi tovaru.

AKTIVITY

A1 – Obchody a druhy tovaru

Po priestore rozmiestnite niekoľko zatvorených škatúl. V každej škatuli je nejaký druh tovaru, napr. pečivo, ovocie, hračky, ponožky, knihy..., v každej škatuli je jedna vec, ktorá medzi tento tovar nepatrí, napr. v ovoci je čokoláda, v ponožkách čiapka... Deti budú hádať/určovať, z akého obchodu majú tovar v škatuli – potraviny, knihkupectvo, hračkárstvo, odevy..., ale majú aj určiť, ktorá vec medzi daný tovar nepatrí.

A2 – Rozhovor o obchodoch

Nechajte rozprúdiť rozhovor na tému: *Čo sa ešte dá kúpiť v potravinách, čo si môžu kúpiť v cukrárni, v obuvi, v železiarstve...?* Tiež sa môžete deti spýtať, aký tovar si kúpia, keď chcú niečo sladké, čítať, cestovať na rôzne miesta... Tieto veci kupujeme za peniaze.

A3 – Hra na rodičov

Vysvetlite deťom, že ich rodičia pracujú, aby si zarobili peniaze a mohli nimi zaplatiť tovar, ktorý potrebujeme – ako je jedlo, pitie, oblečenie a taký tovar, ktorý chceme – sladkosti, hračky... Navrhните deťom, že sa budú chvíľu hrať na svojich rodičov a musia sa rozhodnúť, na čo minú svoje peniaze. Povedzte im, že môžu peniaze využiť na veci, ktoré potrebujú, ale aj tie, ktoré chcú. Ale vysvetlite im, že nemajú dosť peňazí a musia sa rozhodnúť, čo by mali kúpiť ako prvé. Hovor

áno alebo nie. Napr. vodu alebo malinovku, oblečenie alebo hračky, zemiaky alebo pomaranče...

REFLEXIA

Opýtajte sa detí i dospelých, čo sa im na aktivitách páčilo, či aj rodičia majú niekedy problémy pri rozhodovaní medzi tým, čo potrebujú a čo chcú.

ZADANIE NA DOMA

Zapojte svoje deti do rozhodovania o tom, čo kúpiť v obchode, čo súrne potrebuje a čo môže počkať.

Pripravme si trhovisko

ZÁMER

Zoznámiť deti so základmi trhu a osvojiť si slovnú zásobu týkajúcu sa nákupu a predaja. Budú sa učiť vymieňať tovar za peniaze.

POMÔCKY

Veľký formát papiera na vytvorenie plagátu, lepiaca páska, výtvarné potreby, rôzne predmety alebo ovocie, kúsky látok, lepidlo.

AKTIVITA

A1 – Rozhovor o obchodoch, s ktorými majú už skúsenosť

Pripomeňte deťom prechádzku po okolí, opýtajte sa ich, či sa na ňu pamätajú, kade sme išli, kde sme boli, čo sme videli. Pripomeňte im návštevu obchodu. Opýtajte sa ich, či vedia, na čo obchody slúžia, čo robí predavač. Tiež sa ich opýtajte, či boli s rodičmi niekedy na trhu, čo sa tam všetko predávalo, čo mama na trhu kúpila. Tiež upozornite, aký je rozdiel medzi obchodom a trhom.

A2 – Tvorba stánku

Povedzte deťom, že si vytvoríte trh, spolu s rodičmi ich rozdelte do 2 skupín – každá skupina si vytvorí svoj stánok na trhu. Nech si každá skupina premyslí, z čoho si vytvorí stánok a čo v ňom budú predávať (využité hračky, výrobky a materiál, čo máte v centre). Využite stoly, stoličky a pod. na vytvorenie stánku a zhromaždíte materiál na predávanie. Dozrite, aby každá skupina mala približne rovnaké množstvo materiálu.

A3 – Vystavenie tovaru

Navrhните, aby každá skupina si vytvorila svoj plagát ako upútavku na svoje výrobky a názov stánku. Upozorníte ich, že obchodníci sa snažia, aby ich stánok bol pekný, aby prilákal čo najviac kupujúcich. Na záver vystavia všetky predmety, ktoré budú predávať. K jednotlivým predmetom priradíte cenovky (cena bude 1 – 5 mincí podľa veku detí).

REFLEXIA

Opýtajte sa detí i rodičov, ako sa im páčili aktivity. Čo by chceli na svojich stánkoch zmeniť, doplniť alebo vylepšiť. Navrhните im, aby doma o tom porozmýšľali.

ZADANIE NA DOMA

Nech sa rodičia s deťmi dohodnú, ako by ešte mohli vylepšiť stánok, resp. čím by mohli doplniť tovar na predávanie. Môžu vonku nazbierať nejaké prírodniny, napr. z gaštanov vyrobiť panáčikov, z farebných listov vytvoriť kyticu, z púpav urobiť venčeky...

Báseň: Obchodníčka

Sem sa, Janík, sem, Anička! Ja som teraz obchodníčka. Všetko predám, čo len chcete. S prázdnu taškou nepôjdete. Ak ste hladní, nech sa páči! Všetko mám, čo hrdlo ráči.

Vankúšiky pre bábiky. Peknú vlnu na svetříky.

Do kuchyne nové riady. A hrabličky do záhrady.

Vyberte si, čo len chcete! S prázdnu taškou nepôjdete.

Kupujeme a predávame

ZÁMER

Prakticky si vyskúšať, čo znamená predávať a kupovať. Vyskúšajú si rolu predavača i kupujúceho.

POMÔCKY

Peniaze – mince, zástery, prípadne čelenky pre predavačov.

AKTIVITY

A1 - Rozhovor o práci predavača, pokladníka...

Porozprávajte sa s deťmi o tom, čo si pamätajú zo spoločnej návštevy v obchode, resp. keď boli spolu s rodičmi na nákupe. Nech porozprávajú o tom, čo robil predavač, čo robili zákazníci a na základe toho, čo si pamätajú, sa zahrajú na predavačov a kupujúci. Môžete im to predviesť, prípadne požiadať rodičov o ukážku. Nezabudnite na pozdravenie, privítanie, poprosenie, ponúknutie, poďakovanie, rozlúčenie sa a pod.

A2 – Doplnenie stánku o doma vyrobené predmety

Doplňte stánky o doma vyrobené predmety, urobte vylepšenia v stánkoch, na ktorých sa dohodli rodičia s deťmi, prípadne dorobte peniaze, ak ich budete mať málo, a rozdajte im ich. Dohodnite sa na pravidlách hry na predavačov a zákazníkov, napr. kto chce byť predavač, kto kupujúci, kedy sa budú striedať a pod.

A3 – Hra na predaj

Hra na predaj. Nechajte deti sa samostatne hrať, len ich upozorňujte na to, že keď príde zákazník, mal by pozdraviť, požiadať o tovar, ktorý chce kúpiť, opýtať sa, koľko daný tovar stojí... Predavači zas by mali privítať kupujúcich, ponúknuť im tovar, pri odchode popriať napr. pekný deň, prídte zas...

REFLEXIA

Opýtajte sa detí, ako sa im aktivity páčili, ako sa v rolách predavačov a zákazníkov cítili.

ZADANIE NA DOMA

Požiadajte rodičov, aby, pokiaľ je to možné, brávali deti na nákupy a pri malých nákupoch ich nechali zapájať sa.

Báseň:

*Pretože mám malé nôžky, chodím nakupovať rožky.
Mlieko, cukor do čaju, v obchode ma poznajú.*

Naše peniaze

S36

ZÁMER

Deti sa naučia rozoznávať rôzne druhy peňazí, rozlišovať mince. Porozprávajú sa o dôležitosti peňazí a zoznámia sa s ich hodnotou.

POMÔCKY

Vrecúška s mincami (niekoľko mincí v rovnakej nominálnej hodnote), bankovky, tvrdší papier, farbičky, nožnice na mince, papier na poskladanie peňaženky.

AKTIVITY

A1 – Porovnávanie mincí

Rozdelte prítomných do dvoch skupín, každá skupina dostane vrecúško s niekoľkými mincami, vyzvite deti, aby našli rovnaké mince. Za pomoci rodičov vylúčia prípadnú zahraničnú mincu, určia, z ktorej krajiny je a akú hodnotu má. Ukážte deťom vzorky mincí a bankoviek, ktoré sa používajú na Slovensku – upozornite na formát peňazí: bankovky majú tvar obdĺžnika, mince majú tvar kruhu. Za pomoci rodičov budú odhaľovať hodnoty jednotlivých mincí. Porozprávajte sa s nimi o tom, aký je medzi nimi rozdiel – farba, číslo, obrázok, veľkosť... Samozrejme, deti si môžu mince chytiť do ruky, poprezeráť si podrobne, pokúsiť sa ich rozoznať hmatom... Zdôraznite, že každý peniaz má svoju hodnotu, a preto sa nesmú roztrhať alebo stratiť.

A2 – Výroba papierových mincí

Vysvetlite deťom, že peniaze sú v živote veľmi dôležité. Od nich závisí, či budeme mať čo jesť, čo si obliecť, mať kde bývať, s čím sa hrať, ísť na výlet a pod. Preto je potrebné vedieť s nimi zaobchádzať.

Rodičia, ktorí sú dospelí, vedú zaobchádzať s ozajstnými peniazmi. Deti sa však musia náraťbať s mincami, ktoré si samé vyrobia. Rozdajte deťom tvrdší papier s predkreslenými mincami, aby si ich vystrihli a vyfarbili – za pomoci rodičov.

Spoločne si vyberte farby pre jednotlivé hodnoty.

A3 – Poskladanie peňaženky

Nechajte, nech si deti za pomoci rodičov poskladajú peňaženky, do ktorých si vložia papierové mince. Označte každú peňaženku menom dieťaťa.

REFLEXIA

Nech vám deti povedia, čo sa im páčilo na daných aktivitách. Pripomente im, že peniaze sú vzácna vec, preto ich ukladáme na bezpečné miesto – do peňaženky alebo obálky, doma ich dáme do zásuvky alebo do skrine, najbezpečnejšie je, ak ich dáme do banky (ak nevedia, čo je banka, vysvetlite im to).

ZADANIE NA DOMA

Nech sa rodičia s deťmi doma porozprávajú o ich nadobúdaní, míňaní a sporení. Môžu sa s deťmi zahrať, že si zarobili peniažky (určité množstvo papierových mincí) napr. za pomoc v domácnosti, potom za každú zakúpenú vec pre deti im deti zaplatia. Pomáhajte im pochopiť, že dôležité je kupovať veci, ktoré sú potrebné.

Ideme nakupovať

ZÁMER

Deti sa budú snažiť pochopiť, že si za peniaze môžu kúpiť to, čo potrebujú, ale aj to, čo nepotrebujú, ale chcú. Poučia sa o tom, že peniaze sú zdroj, ktorý by sme mali zodpovedne používať.

POMÔCKY

Papierové mince, peňaženky, nákupný zoznam, na papieri napísané veľké číslovky od 1 do 5, obrázky vecí, ktoré si deti budú môcť kupovať, cenovky.

AKTIVITY

A1 – Vyhľadávanie určitého počtu predmetov

Deti si zopakujú básničku Jeden, dva, tri... Vyzveme ich, aby sa porozhliadli po miestnosti a povedali, resp. ukázali, ktorá vec je v miestnosti len jedna, napr. hodiny – deťom dáme priestor, aby sa dobre porozhliadli po miestnosti, príp. mali možnosť sa po nej poprechádzať, potom nech hľadajú dve veci, následne tri, štyri, päť. V prípade, že nepochopili zadanie, pomôžu im rodičia. Tiež ich požiadajme, aby keď nájdu napr. dve veci, nech ich priradia k patričnému číslu.

A2 – Nákupný zoznam

Deti rozdelíme do dvoch skupín, môžeme použiť číslice 1, 2. Deti s číslicou 1 vytvoria jednu skupinu, s číslom 2 druhú skupinu. Každá skupina vytvorí jednu rodinu. Vysvetlíme im, že rodiny pôjdu nakupovať. Každé rodine dajte nákupný zoznam. Úlohou detí bude priniesť všetok tovar zo zoznamu v určenom počte. Deti sa najprv poradia, ako budú postupovať (najprv si pozrú zoznam s obrázkami, čiže aký tovar musia kúpiť, tiež v akom počte). Následne môžu ísť deti k stolu a vyberať tovar. Po výbere tovaru sa rodina vráti a dospelí skontrolujú, či rodina nakúpila všetko, čo mala na zozname. Porozprávajte sa s deťmi o ich stratégiách nakupovania.

A3 – Nakupovanie

Tovar vrátime späť na stoly a hru sťažíme tým, že tovar označíme cenovkami a každej rodine dáme určitý počet peňazí/mincí. Úlohou detí bude nakúpiť pre rodinu tovar na celý víkend. Nakúpiť môžu len za peniaze, ktoré dostali. Tentoraz nedostanú žiadny zoznam a je na deťoch, čo si vyberú.

Nechajte ich, nech sa poradia, čo nakúpiť. Pokladníka bude robiť niektorý z dospelých, ktorý bude kontrolovať, či si peniaze dobre spočítali a či majú dost peňazí pre svoj nákup. Keď niečo ušetrili, môžu si niečo dokúpiť, pokiaľ vzali viac tovaru ako mali peňazí, musia niečo vrátiť.

REFLEXIA

Porozprávajte sa s deťmi o tom, čo nakúpili a prečo. Porozprávajte sa s nimi aj o tom, či nakúpili len to, čo potrebovali, alebo aj to, čo chceli. Zase ich upozorníte, aký je rozdiel medzi tým, čo je nevyhnutné pre život rodiny, čo potrebujeme, a tým, čo je pre zábavu a potešenie, a čo chceme.

ZADANIE NA DOMA

Zapájajte deti do procesu nakupovania, robte spolu s nimi nákupné zoznamy, hovorte o tom, koľko máte peňazí, či to bude stačiť na daný nákup, či treba niečo vylúčiť. Prediskutujte s nimi, čo je potrebné kúpiť a čo môže počkať. V prípade dostatku peňazí sa s nimi dohodnite, či si niečo kúpíte pre potešenie, alebo si usporíte na niečo dôležitejšie.

Vytvorme si vlastný trh

ZÁMER

Pripraviť výstavu, trh alebo aukciu, kde budú vystavovať svoje diela alebo predávať svoje výrobky. Musia si premyslieť organizáciu trhu a pripraviť potrebné doplnky na predaj výrobkov.

POMÔCKY

Materiál potrebný pre výrobky, napr. brmbolce – vlna, kolieska, nožnice; čapica, lodička – papier, farbičky; lístie, lúčne kvety..., predmety, ktoré vyrobili na predchádzajúcich stretnutiach.

AKTIVITA

A1 – Motivácia pre vytvorenie trhu

Porozprávajte sa s deťmi, rozpamätajte sa spolu, čo všetko ste spolu s rodičmi vytvorili.

Obrázky, predmety, veci z plastelíny a pod. Navrhňte im, aby zorganizovali spolu s rodičmi svoj vlastný trh alebo výstavu, na ktorý pozvú starých rodičov, súrodencov, príp. iných príbuzných. Navrhňte im, že by mali dorobiť niekoľko výrobkov, ktoré by mohli predávať.

Napr. brmbolce z vlny, peňaženky, motýle, stromčeky, čiapky, lodičky z papiera, kytičky z farebného lístia a pod. (podľa ročného obdobia).

A2 – Príprava materiáli na trh

Nech si deti spolu s rodičmi premyslia, čo budú robiť, potom si pripraví materiál a začnú vyrábať predmety, ktoré chcú predávať. Lahké úkony urobí deti, ťažšie rodičia (napr. rodič poskladá, dieťa vyfarbí).

A3 – Úprava priestoru na trh

Vysvetlite deťom, že v priebehu tejto akcie si skúsia zarobiť ozajstné peniaze. Po akcii môžu svoje zarobené peniaze minúť. Povedzte im, aby začali premýšľať o tom, či budú chcieť svoje peniaze minúť, alebo ušetriť. Za pomoci rodičov pripravte priestory, využite stánky z predošlých aktivít. Môžu si tiež nakresliť menovky, ktoré priložia

k svojim predmetom, tiež môžu vytvoriť pútače pre danú akciu, alebo použiť pútače, ktoré sme vytvorili pri tvorbe stánkov.

REFLEXIA

Spýtajte sa detí, či si myslia, že sa akcia vydará, či niekto príde, či sa podarí, či sa všetko predá.

ZADANIE NA DOMA

Porozprávajte sa s dieťaťom o projekte aj doma, o tom, koho z rodiny pozvú, či treba ešte niečo doplniť, resp. vylepšiť tovar na predaj a pod. Porozprávajte sa aj o tom, ako by bolo zarobené peniaze najlepšie minúť.

Na našom trhovisku

ZÁMER

Vedieť sa dohodnúť na úlohách jednotlivých detí pri predávaní, sústrediť sa na predaj a pokúsiť sa využiť všetky svoje skúsenosti a zručnosti pri predaji svojich výrobkov.

POMÔCKY

Pripravený materiál na trh.

AKTIVITY

A1 – Pripomenutie, prečo sme sa rozhodli vytvoriť trh

Zopakujte deťom, že dnešný deň bude výnimočný, pretože budú mať svoj vlastný trh a ich príbuzní a kamaráti si prídu do ich stánkov niečo kúpiť. Zdôraznite, že na tejto spoločnej akcii si spoločne zarobia peniaze predajom daných predmetov. Ujasnite si, že svoje vystavené predmety nedostanú na konci aktivity späť. Dohodnite sa s deťmi, nech si premyslia a rozhodnú, ako s peniazmi naložia.

A2 – Rozmiestnenie výrobkov

Požiadajte deti a rodičov, aby išli pripraviť stánky – rozmiestnili výrobky, nainštalovali pútače. Následne každý predmet doplnia o svoje menovky. Každé skupine dajte obálku, ktorá bude ich spoločná peňaženka, do ktorej si budú ukladať peniaze, môžu si ju vyzdobiť. Dohodnite sa s deťmi, kto bude robiť pokladníkov, kto predavačov. Pripomeňte im, ako sa majú ku kupujúcim správať, nech nezabudnú ich privítať, ponúknuť tovar, poďakovať za kúpu a pod.

A3 – Realizácia trhu

Trh – deti spolu s rodičmi budú vítať hostí, upozornia ich, aby si prešli celý trh a nakupovali si veci v každom stánku. Rodičia budú sledovať deti, či svoje roly hrajú dôsledne, či pokladníci dávajú peniaze do spoločnej peňaženky, či predavači ponúkajú tovar a pod.

A4 – Vykonanie inventúry

Po ukončení trhu urobte inventúru predaných a nepredaných výrobkov. Pokladníci vyberú peniaze z obálky, rozriedia ich podľa nominálnej hodnoty. Za pomoci rodičov spoločne spočítajú peniaze. Vrátia peniaze do obálky a uložia ich na bezpečné miesto. V nasledujúcich dňoch s peniazmi urobia to, na čom sa dohodli.

REFLEXIA

Požiadajte deti i rodičov, aby vám povedali, ako sa cítili, keď sa so svojimi hosťami hrali na predavačov.

ZADANIE NA DOMA

Berte deti so sebou na nákupy, nech pozorujú prácu predavačov, pokladníkov, zásobovačov...

Oboznamujte ich s cenami jednotlivých tovarov, ukážte im, koľko je to mincí, resp. bankoviek, povedzte im, aké množstvo z daného tovaru potrebujú – kusy, kilá, litre...

Spoločná vychádzka s deťmi z MŠ

ZÁMER

Vytvárať priateľské vzťahy medzi deťmi, ktoré ešte nie sú zaťažené predsudkami. Získavať vedomosti a zručnosti pri hrách s deťmi z MŠ.

POMÔCKY

Materiál potrebný pre vytvorenie darčiekov.

AKTIVITY

A1 – Príprava darčiekov

Pripraviť darčeky pre škôlkarov (podľa ročného obdobia), napr. brmbolce v zime, papierové čiapky v lete a pod.

Precvičte si s deťmi piesne, básničky, ktoré im prednesieme, hry, ktoré sa zahráme.

A2 – Spoločný pobyt vonku

Návšteva v MŠ alebo spoločný pobyt vonku s deťmi z MŠ. Najprv sa predstaví – povedať svoje meno, odovzdať darčeky. Potom im zaspievame pripravené piesne, zarecituje básne a zatancujeme. Vyzveme, aby sa deti z MŠ i prítomní dospelí pripojili.

A3 - Voľné hry

Spoločné voľné hry.

A4 - Rozlúčka

Rozlúčenie.

REFLEXIA

Porozprávajte sa s deťmi o aktivitách spolu s deťmi z MŠ, čo sa im páčilo, čo sa nového naučili, čo by si radi zopakovali. Upozornite rodičov, že hry s ostatnými deťmi je pre ich dieťa prínosom.

ZADANIE NA DOMA

Dbajte na to, aby deti pri náhodnom stretnutí pozdravili, resp. prihovorili sa kamarátom, s ktorými sa hrali pri návšteve MŠ. Vytvorte priestor pre vytváranie priateľských vzťahov medzi deťmi.

DOPLNKOVÉ AKTIVITY

Hra s loptou

Pripevnite motúzom plážovú loptu na lampu alebo konár stromu tak, aby sa za ňou dieťa muselo načahovať. Ukážte, ako musí buchnúť do lopty. Vo dvojici si deti môžu údermi prehadzovať loptu z jednej strany na druhú.

Správne držanie pastelky

Dajte dieťaťu pastelku a hárok papiera. Pozorujte, ako drží ceruzku pri kreslení. Ak ju nedrží správne, predvedte mu správne držanie medzi palcom a prostredníkom s ukazovákou položeným voľne na ceruzke. Precvičujte s dieťaťom kreslenie tak dlho, až bude držať ceruzku správne.

Kreslenie čiar podľa vzoru

Poskytnite dieťaťu dostatok času, aby si mohlo kresliť podľa vlastných predstáv. Ak dieťa bude ochotné spolupracovať, položte pred neho čistý papier a povedzte mu, aby sa pozorne pozeralo ako kreslíte. Nakreslite zvislú čiaru a vyzvite dieťa, aby nakreslilo rovnakú vedľa vašej. Ak sa mu to nepodarí, chyťte dieťa za ruku a vedte ho pri kreslení čiar. Potom ho požiadajte, aby sa pokúsilo nakresliť bez pomoci. Ten istý postup použite pri kreslení vodorovnej a šikmej čiar.

Chytanie lopty

Posaďte dieťa na zem a rozťahnite mu nohy. Posadte sa mu oproti, tiež s rozťahnutými nohami a pošlite mu po zemi loptu. Povedzte mu, aby loptu zachytilo. Ak sa mu to podarí loptu chytať v kľaku alebo v stoji.

Navliekanie korálok

Dajte dieťaťu niekoľko korálok a požiadajte ho, aby ich navlieklo pre vás. Ak to ešte nevie, predvedte mu postup, ak mu to nepôjde, môžete navliekať spolu. Ak sa to dieťa naučí, môže koráliky navliekať podľa stanoveného vzoru – napr. jedna žltá, dve červené; dve hranaté, dve guľaté a pod.

Skladanie papiera

Položte pred dieťa hárok papiera a povedzte, že si urobíte knižku. Ukážte mu, ako sa prekladá papier na polovicu, a nechajte ho nech pokúsi

hárok preložiť. Pokiaľ mu to nejde, pomôžte mu tak, že jeho ruky držíte vo svojich a spoločne vykonávate potrebné pohyby a nechajte ho, aby celý postup vykonalo samo.

Vytvarovanie valčeka z plastelíny

Nnajsťôr nechajte dieťa zoznámiť sa s modelovacím materiálom (trhanie, roztláčanie, robenie dierok a pod.). Dajte pred dieťa oválny kúsok plastelíny a vedte jeho ruku tak, aby plastelínu váľalo dlaňou sem a tam. Ukážte mu, ako sa valček stáva tenším a dlhším. K tomuto účelu veľmi dobre poslúži aj kúsok cesta.

Lezenie

Dieťa stojí na podlahe. Položte na nábytok hračku tak vysoko, aby si dieťa muselo po ňu vyliezť. Pomôžte mu vyliezť na nábytok (kreslo, stoličku a pod.) a zobrať si hračku. Opakujte toto cvičenie tak, aby dieťa muselo preliezať vankúše, kopy kociek a pod.

Skákanie

Nechajte dieťa, aby sa na koberci alebo rohoži hralo, behalo, kotúľalo. Potom ho požiadajte, aby sa postavilo na malú stoličku. Chyťte ho za obe ruky a povedzte: „Zajačik skáče z hora dole hop, hop, hop.“ Zdvihnite obe ruky do výšky, uľahčite dieťaťu skok dole oboma nohami. Stále dbajte, aby vždy skákalo oboma nohami súbežne (neurobilo krok).

Chôdza po špičkách

Predvedte dieťaťu, že môže byť vyššie, keď sa postaví na špičky. Skúste to pri dočahovaní nejakého predmetu. Prejdite po špičkách celú miestnosť a povzbudte dieťa, aby po vás opakovalo. Opakujte cvičenie tak dlho, pokiaľ dieťa nedokáže chodiť po špičkách.

Stoj na jednej nohe

Nechajte dieťa kopať do lopty. Nechajte ho položiť jednu nohu na loptu alebo kocku tak, aby sa neprevrátila. Nohou môže tiež posúvať autičko. Ak to dieťa nedokáže samostatne, pomôžte mu udržiavať rovnováhu pridržovaním za ruku. Cvičte pravú i ľavú nohu.

Pomenovanie dvoch činností

Pri spoločných hrách napr. s bábikou vedte dieťa k tomu, aby opisovalo svoju činnosť i činnosť bábiky. Pokiaľ má s tým problémy, kladte mu otázky.

Pomenovanie predmetov

Pri spoločnom pozeraní obrázkových knižiek ukážte prstom na známe predmety a pýtajte sa dieťaťa, čo to je. K predmetom, ktoré nevie pomenovať sa vráťte, prípadne použite skutočný predmet, ak ho máte k dispozícii.

Rozlišovanie veľký – malý

Položte na stôl veľkú a malú loptu. Ukážte na veľkú loptu a povedzte: „To je veľká lopta. Ukáž na veľkú loptu!“ (Svoju ruku nechajte na lopte.) To isté urobte s malou loptou. Rozlišovanie veľký – malý precvičujte na kockách, autičkách a pod.

Používanie viet

Kedykoľvek hovoríte s dieťaťom, používajte len krátke plné vety. Opýtajte sa ho napr.: „Kam ideš?“ Ak odpovie jedným alebo dvoma slovami, odpovedzte na otázku sami plnou vetou. Vyzvite dieťa, aby vám odpovedalo rovnakým spôsobom: „Povedz: Idem sa hrať na dvor.“

Opakovanie dvoch čísiel

Zahrajte sa s detským telefónom. Povedzte dieťaťu, že zavoláte babičke, bábike a pod. Vysvetlite mu, že pri telefonovaní je nutné vytočiť určité číslo. „Chcel by som zavolať číslo 5 – 6.“ Nechajte dieťa zopakovať a spoločne vytáčajte a hovorte jednotlivé čísla. Čísla meňte.

Používanie „ja“, „moje“, „mne“

Ukážte dieťaťu niekoľko jeho vecí jednu po druhej a vždy sa opýtajte: „Komu to patrí?“ Do ponuky zahrňte niekoľko predmetov, ktoré síce dieťaťu nepatria, ale pritom ich dobre pozná. Požívanie „ja“ precvičujte pri jedení a pod. Napr. „Kto chce koláč?“ Povzbudzujte dieťa, aby namiesto svojho mena hovorilo „ja“.

Počúvanie

Pripravte knižky s rozprávkami. Posaďte si dieťa

vedľa seba. Jednu knižku mu ukážte, pomaly v nej listujte a rozprávajte dieťaťu jednotlivé príbehy vlastnými slovami. Vyhľadajte si zaujímavé obrázky a porozprávajte sa o nich s dieťaťom. Nechajte dieťa, aby si samo vybralo knižku, z ktorej mu potom budete čítať. Pochváľte dieťa, ak ticho sedí a pozorne počúva (5 minút).

Opakovanie vety

Zahrňte toto cvičenie do príbehu. Použite hračku alebo obrázkovú knižku. Povedzte dieťaťu krátky príbeh, obsahujúci tiež osoby a udalosti známe i dieťaťu. Dieťa nech po vás opakuje niektoré vety. Napr.: „Mamička išla nakupovať. Janko jej pomáhal. Mamička kúpila Jankovi jablčko“.

Nachádzanie skrytých predmetov

Ukážte dieťaťu keksik, skryte ho blízko pod látku a povedzte dieťaťu, aby ho našlo. Dieťa pritom musí vidieť, kam ste keksik schovali. Nabudúce skryte iný predmet, ktorý je pre dieťa zaujímavý, pod inú látku vo väčšej vzdialenosti od dieťaťa. Nechajte dieťa hľadať, pričom mu ukážte viacero možných úkrytov. Ak dieťa nájde štyri alebo päť možných úkrytov, ukážte dve veci a schovajte ich pred jeho očami. Postupne rozširujte počet možných úkrytov a nechajte tiež dieťa, aby samo niečo skrylo.

Poznávanie častí tela

Požiadajte dieťa, aby vám ukázalo na svoje oko, potom oko medvedíka, bábiky atď. Obdobným spôsobom by malo dieťa spoznávať i ďalšie časti tela – nos, prsty, brucho, chrbát, nohy a pod. Precvičujte s dieťaťom poznávanie tela tak dlho, pokiaľ nedokáže bez pomoci jednotlivé časti tela ukázať a pomenovať.

Pochopenie pojmov „na“ a „pod“

Precvičujte s dieťaťom úlohy – napr. „Polož lyžičku na stôl, kocku na auto, medvedíka na stoličku a pod. Len čo zvládne dieťa tieto úkony, prejdite k pojmu „pod“, napr. „Polož medvedíka pod stoličku“ a súčasne mu toto miesto ukážte. Ak dieťa úlohu nesplní alebo ju splní zle, vedte jeho ruku a položte spolu medvedíka pod stoličku. Opakujte cvičenia. Potom obidva príkazy kombinujte: „Polož autičko na stoličku a teraz pod stôl.“ Ak to nevie, ukážte mu to.

Poznávanie užitočnosti predmetov

Položte pred dieťa rukavice a jablko a povedzte: „Môžeš si zobrať niečo na jedenie.“ Ak si dieťa vezme jablko, pochváľte ho. Pokiaľ nebude reagovať, ukážte mu jablko a povedzte: „To je na jedenie, jablko sa je.“ Pokračujte v precvičovaní pojmu „obliekanie“. Nechajte dieťa, aby si vybralo z viacerých vecí (2-3) jednu, ktorá sa dá obliecť. Potom položte pred dieťa štyri predmety, aby ich roztriedilo na veci, ktoré sa dajú jesť a na veci na oblečenie. Opakujte cvičenie so šiestimi predmetmi, neskôr s ôsmimi.

Priradovanie farieb

Najlepšie je začať s červenou farbou. Pretože ju dieťa spravidla pozná ako prvú. Žltá je voči červenej dostatočne kontrastná, takže je vhodná ako druhá farba pri náviku triedenia farieb. Nechajte dieťa, aby farebné kocky roztriedilo a ukladalo ich do škatuliek s rovnakou farbou. Ak už dokáže dieťa roztriediť červené a žlté kocky, môžete použiť ďalšie farby, napr. červenú a modrú.

Papierová bitka

Najprv si vyrobte spolu s dieťaťom „muníciu“ – gule zo skrčeného papiera. Miestnosť si rozdeľte špagátom na dve časti. Hádzte po sebe papierové gule.

Kolky

Z prázdnych plastových fliaš vyrobte kolky. Flaše farebne odlište (naplnením farebného papiera) a naplňte ich čiastočne vodou. Položte ich na zem a ukážte, ako ich môže zrážať tenisovou loptičkou. Dieťa sa bude pokúšať cielene mieriť a zrážať kolky.

Plávanie

Dieťa si ľahne na vysoký vankúš alebo niekoľko vankúšov, takže má nohy i ruky nad zemou. Predvedte mu, ako by mali vyzeráť správne pohyby pri plávaní. Najprv ruky (štyl prsia), potom nohy. Dieťa sa môže zahrať na žabku a pokúšať sa koordinovať ruky a nohy.

Gymnastika so stuhou

Dieťa sa voľne pohybuje podľa hudby a vytvára

rôzne pohyby s vlajúcou stuhou.

Vreckový tanec

Pustite nejakú pesničku s tanečným rytmom, ruky si vložte do vreciek a požiadajte dieťa, aby urobilo to isté. Ak nemá vrecká, môže si dať ruky vbok alebo za chrbát. Predvádzajte, čo má robiť – nakláňajte telo z boka na bok, kývajte hlavou, poskakujte na mieste, dupkajte nohami a pod.

Náhrdelník

Nakreslite na papier kruh. Kruh predstavuje niť, na ktorú bude dieťa „navliekať koráliky“ (nalepovať kúsky skrčeného papiera).

Farebný obraz

Nechajte dieťa, aby ľubovoľne poskladalo papier niekoľkokrát cez seba. Až ho opäť rozloží, vznikne zaujímavá členená plocha. Jednotlivé políčka vyfarbí dieťa rôznymi farbami. Tak vznikne zaujímavá farebná kompozícia.

Hra s machuľou

Papier preložte na polovicu tak, aby vznikol dvojlist. Povedzte dieťaťu, aby na jednu stranu papiera urobilo jednu alebo viac farebných škvŕn. Potom dvojlist zavrieme a farbu prstom roztlačíme. Zo škvŕny vznikne abstraktný zrkadlový obrázok.

Veselé pečiatky

Zo zvyškov zemiakov alebo inej koreňovej zeleniny pomôžte dieťaťu pripraviť pečiatky. Zemiak rozkrojíme a na reznú plochu nakreslíme fixkou obraz (kruh, hviezdu...), ktorý potom nožom vykrojíme tak, aby plasticky vystupoval. Potom stačí len pečiatku namočiť do farby a pečiatkovať.

Raz, dva, raz, dva

Veďte dieťa k počúvaniu hudby. Ukážte mu, ako sa dá na hudbu tancovať a pohybovať. Navrhňte pochod s dupaním, tleskaním a pod. Zdôraznite uvoľnené pohyby a akceptujte hlučný prejav dieťaťa.

Trhanie papiera

Predvedte dieťaťu postup trhania.. Najprv mu dajte pásiky papiera, ktoré sa ľahko trhajú. Umožnite

dieťaťu trhať noviny. Ničenie je dôležitým krokom k tvorivej činnosti, pretože dieťa poznáva vlastnosti jednotlivých materiálov. S kúskami papiera sa môže dieťa hrať. Napr.: vyhadzuje papier do vzduchu a nechá ich poletovať dole, môže ich zafarbiť a lepiť a tak vytvárať rôzne obrazce alebo koláže.

Strihanie nožnicami

Najprv precvičujte s dieťaťom potrebné pohyby nožníc vo vzduchu. Potom vezmite kúsok papiera a ukážte, ako nožnice prechádzajú papierom. Po tejto príprave postupujte nasledovne: a) dajte dieťaťu nožnice a ukážte mu, ako sa majú správne držať; b) Pred dieťaťom podržte kúsok papiera, ktorý by malo prestrihnúť. Dovoľte dieťaťu rozstrihať veľký kus papiera. Dôležité je, aby vlastné strihanie vykonávala len jedna ruka, druhou dieťa pridržava papier. Nedbajte o to, aby dieťa strihalo presne. V tomto štádiu sa len učí strihať.

Obkresľovanie čiar

Nakreslite dieťaťa niekoľko vodorovných a zvislých čiar – nech sa prizerá. Dajte mu farbičku a povedzte mu, aby nakreslilo také isté čiary. Ak sa mu to nedarí, veďte mu ruku. Postupne ho učte kresliť tvary V, H, T..., neskôr štvorec, obdĺžnik, trojuholník a nakoniec kruh, ovál, esíčko a pod.

Skoky znožmo

Nechajte dieťa skákať do kruhu nakresleného na zemi. Postupne zväčšujte vzdialenosť medzi dieťaťom a kruhom. Predvedte dieťaťu, ako má skočiť do kruhu oboma nohami súčasne. Skoky precvičujte pri skákaní z jedného kúska koberca na druhý, pri preskakovaní špagáta a pod.

Poskakovanie

Ukážte dieťaťu, čo sa má naučiť. Poskakujte z jednej nohy na druhú. Pri predvádzaní spievajte: „Hop, hop, koník skáče...“, aby dieťa pochopilo každý pohyb. Chyťte dieťa za ruku, aby skákalo s vami. Cvičenie opakujte tak dlho, pokiaľ dieťa nedokáže skákať samo.

Dieťa pomenuje päť zvierat

Podľa možnosti navštívte farmu alebo hospodár-

sky dvor, kde majú viacero zvierat, kde budete pozorovať zvieratá. Pomenujte jednotlivé zvieratá a porozprávajte sa s dieťaťom o nich. Pokúste sa dieťaťu vysvetliť rozdiely medzi jednotlivými zvieratami. Dieťa nech opakuje mená zvierat, napodobňuje hlasy alebo aj pohyby jednotlivých zvierat.

Vytváranie nadradených pojmov

Podajte dieťaťu vystrihnuté obrázky zvierat, hračiek a jedál. Nechajte dieťa, aby obrázky roztriedilo do jednotlivých kategórii, napr. zvieratká do jednej misky. Zatiaľ ešte nepoužívajte výraz „zvieratká“ – dieťa môže mať vlastné kritéria pre zaraďovanie, často iné než sú naše, napr.: všetko žlté, všetko veľké, všetko, čo mám rád a pod. Ak má dieťa problémy so zaraďovaním pomôžte mu s tým a povedzte: „Všetky zvieratká položíme do tejto misky. Kravička je zvieratko?“ Akonáhle dieťa pochopí, čo od neho chceme, snažte sa mu poskytovať viac príkladov.

Rozprávanie jednoduchých zážitkov

Hovorte s deťmi o veciach, ktoré sú pre neho dôležité: „Čo si robil u babičky? Čo sa ti páčilo v televízii?“ Pokračujte trpezlivo vo vypytovaní, aby ste dieťa podnietili k odpovedi. Za odpoveď dieťa pochváľte. Pokračujte takto ďalej, pokiaľ nebude dieťa samostatne hovoriť o jednoduchých zážitkoch.

Vymenovanie protikladov

1. Studený – teplý: dieťa môže ponoriť ruku do studenej a teplej vody a určí, ktorá je studená a ktorá teplá. Postavte pred dieťa dva nápoje, jeden je studený a druhý teplý. Opýtajte sa ho, ktorý chce. 2. Svetlo – tma: večer nechajte dieťa zapínať a zhasínať svetlo a pri tom vždy zdôraznite svetlo alebo tma. 3. Rýchlo – pomaly: tento protiklad precvičujte pri chôdzi, behu skákaní a pod., aby dieťa mohlo príslušný rozdiel zistiť pri pohybe.

Triedenie geometrických tvarov

Vysvetlite deťom pojem kruhu tak, že tento tvar ukážte a popíšte kruh je okrúhly, nemá žiadne rohy... Viackrát zopakujte výraz „kruh“, ukazujte dieťaťu kruhové tvary (tanier, hodiny...), aby

dieťa vytvorilo slovo kruh. Podajte dieťaťu krúžok a požiadať ho, aby krúžok položilo na iný krúžok, zamiešaný medzi ostatnými tvarmi. Len čo dieťa tento tvar vie správne rozlišovať, pokračujte rovnakým spôsobom so štvorcom, obdĺžnikom a trojuholníkom.

Skladanie rozstrihaného obrázka

V prípravnej fáze je použitý tvary lopty alebo prasiatka v dostatočnej veľkosti, aby sa dali ľahko uchopiť. Povedzte dieťaťu, aby tieto tvary roztrhli a znova dali dokopy. Potom ponúknite dieťaťu psíka rozstrihnutého na tri časti. Nechajte dieťa, aby skúsilo diely zložiť dokopy. Pomôžte dieťaťu tým, že pomenujete jednotlivé časti tela: „Toto je hlava, tu má psík bruško a tu chvostík. Počet dielov zvyšujte.

Rozvoj kritérií pre triedenie vecí

Pokúste sa čo najnázornejšie priblížiť dieťaťu pojmy „lietať – plávať – jazdiť“. Je to ľahké najmä pri prechádzkach vonku: „Vták lieta, ryba pláva, auto jazdí...“ Prenášajte tieto cvičenia aj domov a hrajte sa s autíčkami, rybičkami vo vani a pod.

Popoluška

Do plochej nádoby nasypete za hrsť hrachu a väčšej fazule a strukoviny zmiešajte. Nechajte dieťa, nech si ich ohmatá. Potom nech zavrie oči, alebo mu oči zaviažte. Dieťa „poslepiačky“ vyberá z nádoby strukoviny a triedi ich ako Popoluška.

Vyšívanie

Do tvrdého papiera (papierovej tácky) urobte ihlicou alebo klincom dierky. Nechajte potom dieťa prevliekať šnúрку (začiatok spevnite lepom), akoby vyšívalo.

Zázračné maľovanie

List stromu obráťte žilnatou stranou hore a naň položte papier. Ak je to nutné, papier dieťaťu pridržte. Dajte dieťaťu voskovú farbičku a nechajte ho, nech plochou stranou farbičky prechádza po papieri. Kombináciou tvarov listov a farieb vznikajú pekné efekty.

Muzikanti

Rozložte okolo seba kuchynské predmety, na ktoré

sa dá bubnovať, klopať alebo vydávajú rôzne iné zvuky. Stačí otočiť hrnce hore dnom a hneď vznikne „bicia súprava“, varechy poslúžia ako paličky. Z pokrievok vyrobíme činely, na lievik môžete trubiť, škatuľky naplnené fazulou môžu slúžiť ako hrkálky a pod. Potom už stačí len spoločne spievať a hrať jednoduché pesničky.

Používanie handry

Dajte dieťaťu handru na upratovanie (špongiu) a nechajte ho, aby sa s ňou pohralo vo vode. Ukážte mu, ako sa handra namáča a žmýka. Dieťa nech napodobňuje, prípadne mu pomôžte. Nechajte ho utrieť stôl, zrkadlo a pod. Pozorujte s dieťaťom, akú stopu mokrá handra zanechala.

Otváranie uzáverov

Skrutkovací pohyb vyžaduje vynaloženie určitej sily a pohyblivosť zápästia. Dajte do pohára zaujímavú vec a zavrite viečko. Ukážte dieťaťu, že pohár možno otvoriť otáčaním viečka.

Nakreslenie postavy

Požiadajte dieťa, aby vám nakreslilo postavu. Najprv len pozorujte, čo kreslí. Dbajte na to, aby dieťa kreslilo to, čo vie a čo je preň dôležité. Pokiaľ nakreslí len hlavu a trup, opýtajte sa ho: „Tento človek chce ísť nakupovať a chce domov odnieť tašku s nákupom. Myslíš, že takto môže?“ Ak ani potom nie je schopné dieťa nakresliť členitú postavu (hlava, trup, končatiny), zaradte prípravné cvičenie, pri ktorom bude dieťa skladať jednotlivé vystrihnuté časti tela. Tieto diely možno obkreslovať, odoberať a potom dokreslovať. Dieťa by sa však malo naučiť kresliť postavu bez priamej predlohy.

Chôdza špička – päta

Ukážte dieťaťu, čo sa má naučiť. Postavte dieťaťu ľavú nohu pred pravú. Pomôžte preniesť váhu a postavte pravú nohu pred ľavú. Cvičte tak dlho, pokiaľ dieťa nedokáže ísť samé chôdzou špička – päta.

Dieťa splní viac požiadaviek

Povedzte dieťaťu, aby vás pozorne počúvalo a prikážte mu, čo má urobiť. Napr.: „Choď ku stolu, posaď sa a zober si ceruzku!“ Pokojne vyčkajte, až dieťa príkaz splní. Ak to dokáže, pochváľte ho.

Ak to nedokáže, ukážte mu to. Pokračujte rovnakým spôsobom ďalej, pokiaľ dieťa nedokáže splniť tri príkazy v správnom poradí. Dbajte, aby dieťa dokončilo činnosť, ktorú muselo začať. Ak si napr. malo sadnúť k stolu a zobrať do ruky ceruzku, musíte mu ňou dovoliť kresliť, a až potom prejsť k ďalšiemu cvičeniu.

Definícia slov

Dieťa dokáže definovať určité slovo, ak popíše určitý predmet (loptu), alebo popíše materiál, z ktorého je vyrobený. Tiež môže opísať, ako sa predmet používa. Dieťa musí byť schopné popísať predmety z hľadiska ich veľkosti, vzhľadu, materiálu alebo zaradenia.

Rozlišovanie materiálov

Najprv sa pokúste dieťaťu objasniť pojem „drevo“. Nechajte ho, aby sa hralo a experimentovalo s rôznymi kúskami dreva – lámať ho, hádzať, udierať o seba a pod. Hľadajte a hrajte sa s predmetmi z dreva – kockami, autami... Hľadajte ďalšie predmety z dreva, ktoré sú v domácnosti. Podobne pracujte s pojмами „železo“, „sklo“...

Rozkrájané obrázky

Ukážte dieťaťu, ako môže obrázok postríhať na pásiky. Potom tieto pásiky spoločne nalepte na papier. Medzi jednotlivými pásikmi nechajte medzery. Obrázok sa tak rozostúpi do zvláštneho tvaru. Skôr ako dieťa začne jednotlivé časti nalepovať, nech sa pokúsi obrázok správne zložiť.

Uzlíkovia

Na jednej strane vreckovky (kúska látky) urobte uzol. Do toho uzlíka si strčí dieťa ukazovák, uzol bude predstavovať hlavu panáka. Potom vystrihnite v látke dva otvory na miestach, kde dieťa prestrčí palec a prostredník ako ruky panáka. Ponúknite dieťaťu rôzne farebné štvorce látky a ono sa rozhodne, čo budú predstavovať. Z čiernej môže byť čert, zo zelenej vodník, z kvetinkovej princezná a pod. Dieťa môže dokresliť tvár panáka. Panákov využite pri dramatizácii rozprávky a pod.

POUŽITÁ LITERATÚRA

Baďuríková, Z., Ďuríková, E., Lukáčová, I., Matulayová, T., Wágnerová, E., Marchand, Ch.: Metodické námety pre učiteľov a asistentov učiteľov v materských školách (učebný text pre ďalšie vzdelávanie), Rocepo Prešov, 2005, 163 strán.

Guziová, K., Ďuríková, E.: Stimulačný program pre deti vo veku od piatich do siedmich rokov, Metodicko-pedagogické centrum, Prešov, 2014, 83 strán, ISBN 978-80-565-0374-4.

Jones, J. J., Ignelzi, S. C.: School and Family Partnerships. Washington, D. C.: CRI, 1997. Copyright: © Nadácia Škola dokorán v Žiari nad Hronom, 2001, ISBN: 80-968292-5-4.

Kol. autorov: Metodika Aflatot – pre učiteľov materských škôl, pedagógov, profesionálov vo vzdelávaní a paraprofesionálov, Nadácia otvorenej spoločnosti, 2018.

Kol. autorov: Vzdelávanie v ranom detstve pre udržateľný rozvoj. Manuál pre prácu s rodinami. Škola dokorán, 2018.

Metodická príručka pre predškolskú výchovu Krok za krokom. Nadácia Škola dokorán, Žiar nad Hronom, 1999.

Muličáková, A., Ustohalová, T.: Psychomotorické hry, MPC Prešov, 2007, 48 s. ISBN 978-80-8045-468-5. <http://www.rocepo.sk/downloads/RocMetPrirucky/PsychomotorickeHryvSkole.pdf>

Šilonová, V., Klein, V., Arslan Šinková, P., Souček Vaňová, M.: Manuál k stimulačnému programu pre deti predškolského veku pochádzajúce zo sociálne znevýhodneného prostredia, Inovovaná časť, Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, 2018.

Tankersley, D. a kol.: Výchova a vzdelávanie k sociálnej spravodlivosti. Príručka pre školiteľa. Nadácia Škola dokorán, Žiar nad Hronom, 2003.

Výchova a vzdelávanie v demokratickej spoločnosti – praktická príručka pre učiteľky materských škôl. Nadácia Škola dokorán, Žiar nad Hronom (interný materiál).

Wágnerová, E.: Predškolská príprava rómskych detí. Príručka pre učiteľky materských škôl. Nadácia škola dokorán, Žiar nad Hronom, 2002.

Kol. autorov: Metodika AFLATOT – pre učiteľov materských škôl, pedagógov, profesionálov a paraprofesionálov. Aflatoun International, Škola dokorán – Wide Open School, n.o., 2018

Iné zdroje:

Predškolský klub, ETP Slovensko, 2012. facebook.com - skupina Učiteľky v materskej škole

<http://www.pampuch.sk/uc-sa-tvary-s-carovnym-kolieskom/>

<http://www.pampuch.sk/nazri-do-svojho-telapodivej-se-do-sveho-tela/>

<http://www.pampuch.sk/knizka-o-pocitoch/>

<https://www.sunhatsandwellieboots.com/2012/06/play-dough-portraits-fun-for-all-ages.html>

<https://eduworl.d.sk/cd/redakcia/4837/vyrobte-si-s-detmi-5-tipov-na-darcekove-pohladnice>

<https://eduworl.d.sk/cd/maria-raskova/5109/56-napadov-na-cinnosti-pre-rozvoj-jemnej-motoriky-deti>

<https://nasedeticky.sk/predskolaci/ciary/5180/grafomotorika-39/>

<https://www.facebook.com/NonToyGifts/videos/1662611700511790/UzpfSTEWMDAxMzgxMzloODMwND01NTU3NjY1NDE1NjAoNDk/?id=100013813248304>

<https://www.facebook.com/N%C3%A1pady-pre-u%C4%8Dite%C4%BEky-Z%C5%AO-M%C5%AO-a-%C5%AKD-747053308651773/>

<https://www.facebook.com/N%C3%A1pady-pre-u%C4%8Dite%C4%BEky-Z%C5%AO-M%C5%AO-a-%C5%AKD-747053308651773/>

<https://www.facebook.com/N%C3%A1pady-pre-u%C4%8Dite%C4%BEky-Z%C5%AO-M%C5%AO-a-%C5%AKD-747053308651773/>

<https://www.facebook.com/N%C3%A1pady-pre-u%C4%8Dite%C4%BEky-Z%C5%AO-M%C5%AO-a-%C5%AKD-747053308651773/>

<https://najmama.sk/aktivity/riekanky-a-basnicky>

<https://eduworl.d.sk/cd/maria-raskova/5109/56-napadov-na-cinnosti-pre-rozvoj-jemnej-motoriky-deti>

<https://www.pinterest.com/search/pins/?q=riekanky%20pre%20deti>

<https://eduworl.d.sk/cd/redakcia/4837/vyrobte-si-s-detmi-5-tipov-na-darcekove-pohladnice>

<http://krokotak.com/wp-content/uploads/2016/09/51.jpg>

PRÍLOHY

PRÍBEH O PIATICH KAMARÁTOCH

Zdroj: Pět kamarádu. Sloupková, Miroslava. Rok s krtkem: (náměty pro práci s předškolními dětmi). Vyd.1. Praha: Portál, 2011, s.130. ISBN 978-80-7367-775-6, (příbeh prevzatý zo slovenskej verzie príbehu – Metodika AFLATOT– pre učiteľov materských škôl, pedagógov, profesionálov a paraprofesionálov, Aflatoun International, Škola dokorán – Wide Open School, n.o., 2018).

Pod veľkým kopcom, zarasteným trávou, bola malá dedinka. V tej dedinke žilo päť kamarátov. Všetci sa mali veľmi radi a každý bol niečím výnimočný.

Prvý kamarát mal dva domčeky, postavené hneď pod kopcom. Ten vedel rozoznať a popísať všetko v okolí. Rozprával ostatným, aké krásne sú stromy a kry, akú farbu majú kvety, ako vyzerajú zvieratká.

Ako sa volá tento kamarát? A čo sú jeho domčeky? OČI – ZRAK

Na okraji dediny si postavil dva vysoké domy druhý kamarát. Ten vedel dobre počúvať. Rozprával ostatným, ako krásne spievajú vtáci, ako volá na mačku a malé mačiatko, alebo ako žblnká potôčik za lesom.

Ako sa volá tento kamarát? A čo sú jeho domčeky? UŠI – SLUCH

Tretí z kamarátov mal malý domček uprostred dediny. Aj on ovládal zvláštne veci. Keď začali voňať kvetinky, vravel ostatným, aká je to vôňa. A keď všetci šli do lesa, poznal podľa vône, kde rastú huby, alebo kde zapáchajú bobky, ktoré zanechala divá zver. Každého varoval, aby sa tomuto miestu vyhol.

Ako sa volá tento kamarát? A jeho domček je...? NOS – ČUCH

Štvrtý z kamarátov mal postavený malý domček v dolnej časti dediny a všetkým ostatným varil jedlo. Robil to znamenite. Dokázal totiž rozlíšiť, čo je slané, sladké, horké a kyslé. A tak jedlo malo vždy tú správnu chuť.

Ako sa volá tento kamarát? A jeho domček je...? JAZYK – CHUŤ

Posledný, piaty kamarát mal postavené dva najväčšie domy úplne dole, na konci dediny. A čo zvláštne vedel on? Keď svietilo slniečko, vravel všetkým, aké je teplé. Alebo naopak, ak bolo zima, hneď to spoznal a radil všetkým ostatným, aby sa teplo obliekli. Dokázal rozlíšiť, čo je hladké alebo drsné. Varoval ostatných, aby sa nedotýkali ježka, pretože by ich mohol pichnúť.

Ako sa volá tento kamarát? A jeho domček je...? KOŽA – HMAT

MESTEČKO POCITOV

(voľne spracované podľa príbehu Mesto pocitov, Metodika AFLATOT– pre učiteľov materských škôl, pedagógov, profesionálov a paraprofesionálov, Aflatoun International, Škola dokorán – Wide Open School, n.o., 2018; autorka pôvodnej myšlienky: Ana Rodrigues)

Kde bolo tam bolo, v ďalekom meste žili ľudia vo farebných domoch. V modrom dome býval pán Strach.

Do prvého domčeka nakreslite modrého pána Stracha. Zároveň deťom ukážte emotikon na modrom podklade (strach).

V červenom dome žila pani Smutná.

Do druhého domčeka nakreslite červenou pani Smutnú. Zároveň deťom ukážte emotikon na červenom podklade (smútok).

V žltom žil pán Šťastný.

Do tretieho domčeka nakreslite žltou pána Šťastného. Zároveň deťom ukážte emotikon na žltom podklade (šťastie).

No a v zelenom domčeku bývala slečna Etelka.

Do posledného domčeka si nakreslite zelenou farbou usmievajúce sa dievčatko, slečnu Etelku. Zároveň deťom ukážte obrázok veselého dievčatka na zelenom podklade (veselá tvárička).

Pokračujte v čítaní:

Pán Strach bol takmer vždy zalezený vo svojom modrom dome. Nerád chodil vonku. Stále sa bál, že ak pôjde von, stane sa mu niečo zlé. Že na neho napríklad spadne strom, alebo by mohla prísť búrka a mohol by ho zasiahnuť blesk. Pán Strach sa neustále niečoho bál, a tak radšej zostával doma.

Nad dom, v ktorom žije pán Strach, namaľujte čierny mrak.

Pani Smutná, ktorá žila v červenom dome, v jednom kuse plakala. Niekedy sa prechádzala okolo svojho domu, ale nechcela chodiť príliš ďaleko. Myslela si, že trávu bolí, keď sa po nej šľape, a bolo jej trávy ľúto. Keď sa potom vracala domov, lúčila sa so stromami a kvetinami, ktoré cestou stretla, a plakala, že jej bude za nimi smutno. Takmer všetko ju robilo smutnou, preto bola radšej sama doma a plakala.

Nad dom pani Smutnej namaľujte mrak, z ktorého prší.

V žltom dome býval pán Šťastný. Stále mal dobrú náladu, usmieval sa a vtipkoval. Bol taký šťastný, že sa vôbec o nikoho nezaujímal okrem seba. Chcel sa len tešiť a smiať, bol so svojim životom spokojný. Myslel

si, že žiadnych iných ľudí k svojmu životu nepotrebuje, a tak trávil čas sám a sám sebe rozprával vtipy.

Nad dom, v ktorom býva pán Šťastný, si namalujte slniečko.

V poslednom dome žila slečna Etelka Pristáhovala sa len nedávno. Priniesla si so sebou kufor plný farebného oblečenia a buchty, ktoré jej babička upiekla na cestu.

Do posledného domčeka namalujte k slečne Etelke srdiečko.

Po pár dňoch, keď sa slečna Etelka vo svojom domčeku zabývala, rozhodla sa zoznámiť so svojimi susedmi a všetkých pozvať k sebe na návštevu. Slečna Etelka pripravila pozvánky, namaľovala na ne pekné obrázky a napísala: „Ahoj, ja som Etelka a som v meste nová. Veľmi rada by som sa s vami zoznámila. Pozývam vás všetkých k sebe na obed, v sobotu o jednej. Uvarím niečo dobrého a uvidíte, že bude zábava!“ Pozvánky poslala a tešila sa na návštevu svojich susedov.

Rozdajte deťom pripravené pozvánky, ktoré si deti dozdobia (pokreslia alebo niečím polepia...) a nalepia do domčeka. Potom pokračujte v čítaní.

V sobotu Etelka poupratovala a vyzdobila svoj zelený domček, uvarila výborné jedlo a prichystala aj nejaké sladké dobroty.

Okolo zeleného domčeka, kde býva Etelka, namaľujte niekoľko kvetín, aby bol pre hostí domček čo najkrajší.

Hostia prišli. Pán Strach z modrého domu, pani Smutná z červeného a pán Šťastný zo žltého domu.

Namaľujte cestičky od domov hostí k domu slečny Etelky. Od pána Stracha modrou, od pani Smutnej červenou a od pána Šťastného žltou farbou. Cestičky povedú z každého domu až do zeleného domu slečny Etelky. To znamená, že k jej domčeku povedú tri cesty. Modrá, červená a žltá.

Všetci sa dobre najedli a po jedle sa rozprávali.

Pán Strach vysvetľoval, ako nerád chodí vonku, pretože sa všetkého bojí a má strach, že sa mu niečo stane. Pani Smutná rozprávala, ako stále plače a je zo všetkého smutná. No a pán Šťastný vravel, že je taký spokojný, že nikoho nepotrebuje.

Etelka všetkých pozorne vypočula a potom sa rozhodla, že povie tiež niečo o sebe.

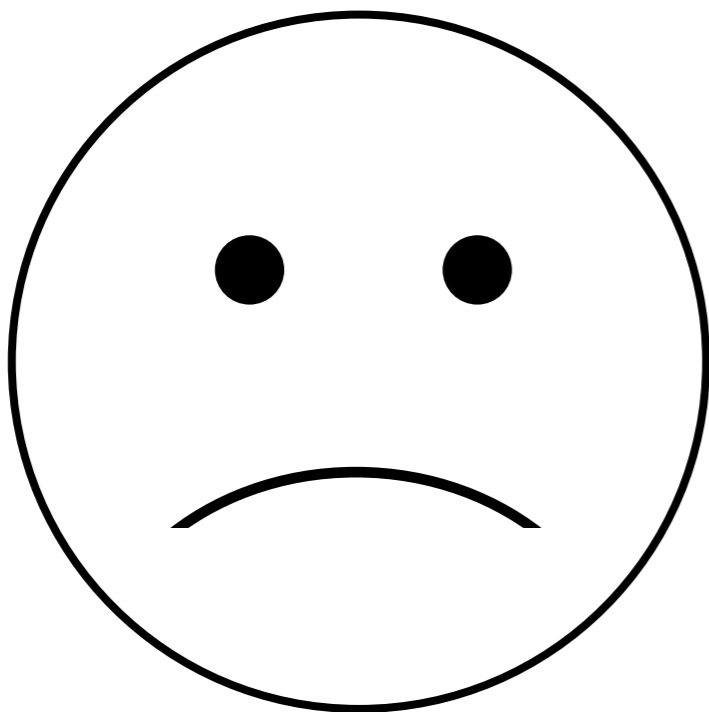
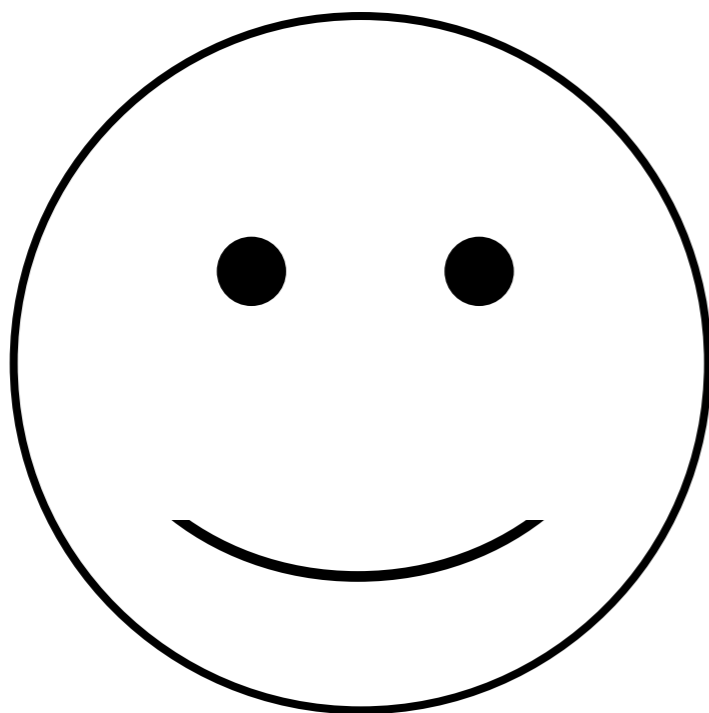
„Keď som predtým žila inde,“ začala, „dostala som ponuku prísť sem a pracovať tu. Bola som z toho taká nadšená, že som sa cítila úplne ako pán Šťastný. Keď som si ale uvedomila, že sa musím presťahovať tak ďaleko, bola som z toho smutná. A plakala som a plakala a cítila som sa rovnako ako pani Smutná. Našťastie ma babička utešila, pomohla mi zabaliť kufor, upiekla buchty na cestu a všetko bolo hneď lepšie. No a keď som prišla sem, nikoho som tu nepoznala a všetko pre mňa bolo cudzie, tak som sa trochu bála, celkom ako pán Strach. Tiež som

sa bála chodiť vonku. Potom som urobila toto stretnutie, spoznala nových priateľov a už sa nebojím.“

Nakoniec povedala Etelka svojim novým priateľom: „To, ako sa cítite, je normálne a nemali by ste kvôli tomu zostávať doma. Ako vidíte, môžete sa stretnúť s ostatnými a porozprávať sa s nimi o svojich pocitoch. Ak sa niekomu zdôveríte s tým, čo vás trápi, budete sa cítiť lepšie.“

Ako pomohla Etelka svojim novým kamarátom? Čo urobila, aby sa cítili lepšie?

Hostia sa rozlúčili a poďakovali Etelke, že ich pozvala. Sľúbili si, že už nebudú žiť každý sám, ale že sa so svojím trápením budú navzájom zverovať jeden druhému, aby im bolo lepšie. Všetci z mestečka boli veľmi radi, že sa deň tak vydaril a že si našli nových priateľov.

PRÍBEH DOMČEK, DOMČEK, KTO V TEBE BÝVA?

Kde bolo, tam bolo, bol raz jeden domček. Stál celkom sám v hustom lese. Nikto v ňom nebýval. Jedného dňa uvidela domček myška a opýtala sa: *Domček, domček, kto v tebe býva?* Nikto neodpovedal. Myška vošla do domčeka a ostala v ňom bývať.

Po čase zbadala domček žabka. Prišla k domčeku a pýta sa: *Domček, domček, kto v tebe býva? Ja odvetila myška. A ty si kto? Ja som žabka. Môžem bývať s tebou? Môžeš,* odpovedala myška. Žabka vošla do domčeka a bývali v ňom spoločne.

Zanedlho prihopkal k domčeku zajačik. *Domček, domček, kto v tebe býva?* Opýtal sa zajko. *My,* odvetili myška so žabkou. *A ty si kto? Ja som zajačik. Môžem tu s vami bývať? Môžeš.* Zajko vošiel do domčeka a už v ňom bývali traja.

Prišla k domčeku líška a pýta sa: *Domček, domček, kto v tebe býva? My,* odvetili myška, žabka a zajačik. *A ty si kto? Ja som líška. Môžem tu s vami bývať? Môžeš.* Líštička vošla do domčeka a už v ňom bývali štyria.

Išiel okolo domčeka vlk a pýta sa: *Domček, domček, kto v tebe býva? My,* odvetili myška, žabka, zajačik a líštička. *A ty si kto? Ja som vlk. Môžem tu s vami bývať? Môžeš.* Vlk vošiel do domčeka a už v ňom bývali piati.

Išiel okolo domčeka veľký medveď a pýta sa: *Domček, domček, kto v tebe býva? My,* odpovedali myška, žabka, zajačik, líštička a vlk. *Môžem tu bývať s vami? opýtal sa medveď. Si príliš veľký a do domčeka sa nezmestíš, ale keď chceš, môžeš bývať na streche,* povedali zvieratká. Medveď sa vyškriabal na strechu a BUM! Prepadol sa do domčeka. Ale myška, žabka, zajačik a vlk stačili z domčeka utiecť. Rozhodli sa, že si spoločne postavia nový domček, ktorý bude väčší a lepší ako ten prvý.

PRÍBEH O SINTE

(spracované podľa: Metodika AFLATOT- pre učiteľov materských škôl, pedagógov, profesionálov a paraprofesionálov, Aflatoun International, Škola dokorán - Wide Open School, n.o., 2018)

Sinta sa chystala zniesť vajička. Čakala už veľmi dlho, aby mohla mať vlastné vtáčatka. A tak sa chcela uistiť, že sa jej mláďatá vyľiahnu v peknom, mäkkom a pohodlnom hniezde.

Pretože je v texte veľa informácií, prečítajte odstavce ešte raz. Po prečítaní kladie otázky: *Kto si zapamätal meno vtáčika? Bola to mama alebo oco? Čo sa chystala Sinta urobiť a pre koho? Ako malo hniezdo vyzerat? Odpovede si spoločne overujte v texte.*

A tak Sinta zletela zo stromu hľadať vetvičky a listy, z ktorých by hniezdo postavila. Každú vetvičku a list vyberala veľmi zodpovedne a opatrne. Všetko muselo byť mäkučké, príjemné a hebké, presne pre jej vtáčatka. Nechcela nič, čo by mohlo mláďatám narušiť ich jemné perie. Keď už mala dosť, rozhodla sa, že je už čas začať stavať.

Diskutujte s deťmi pomocou nasledujúcich otázok: *Čo začala Sinta hľadať? Bolo jej jedno, čo našla, alebo všetko muselo byť podľa jej predstáv? Prečo to tak muselo byť? Čo by sa asi stalo malým vtáčikom, keby Sinta nebola taká starostlivá? Čo spravila s tým, čo našla?*

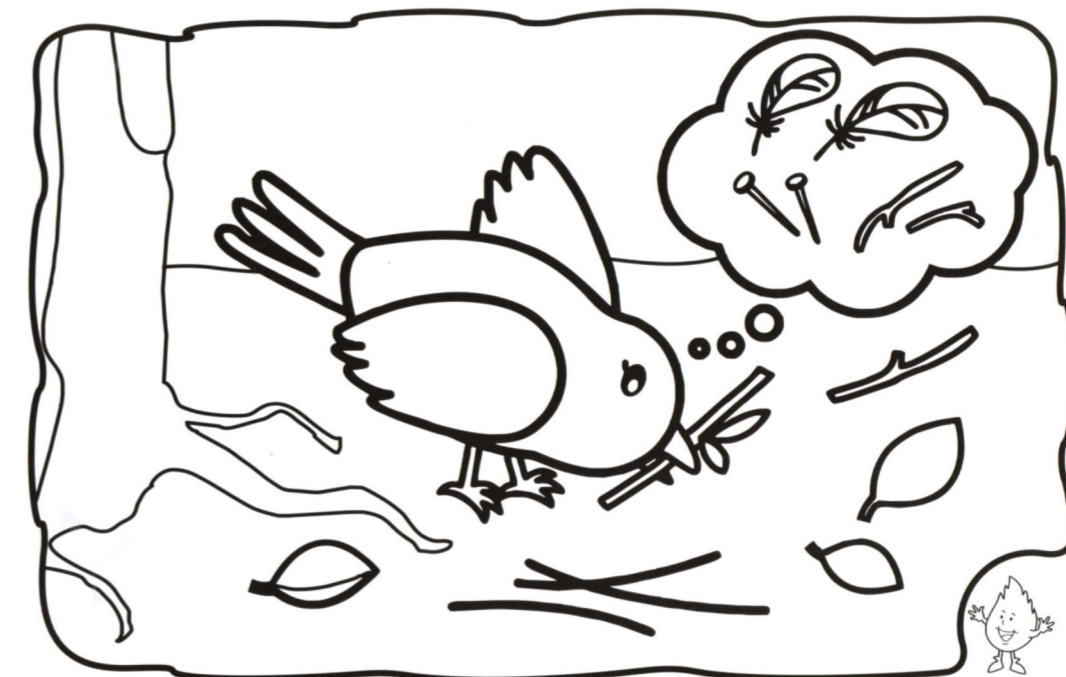
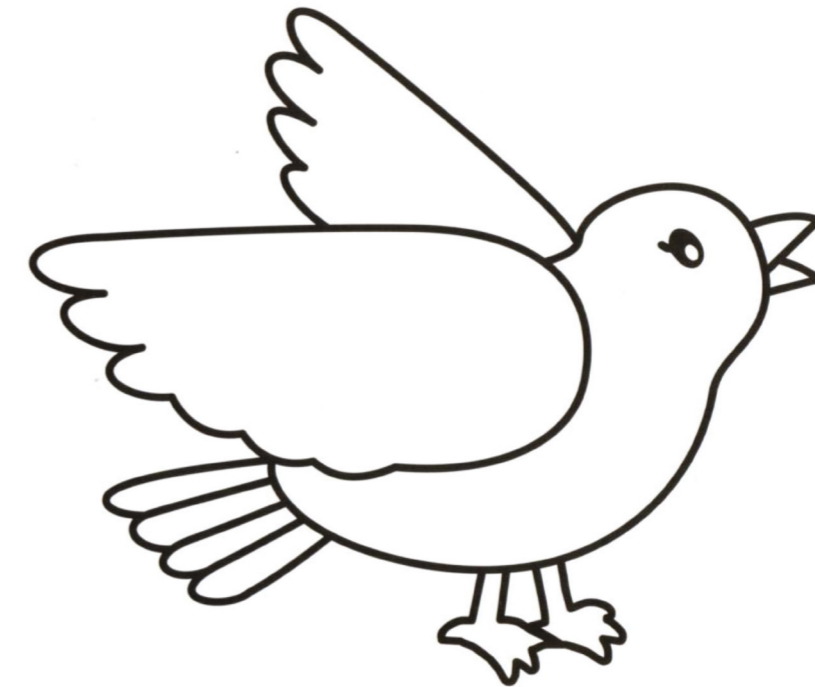
Netrvalo dlho a Sinta nahromadila všetky vetvičky a listy do koruny stromu. Pracovala svedomite a každú vetvičku a list dávala po jednom na svoje miesto. Hniezdo bolo skoro hotové. Sinta sa už nemohla dočkať, až sa do neho vyľiahnu jej mladé.

Po prečítaní sa pýtajte detí: *Kde Sinta stavala hniezdo? Ako sa Sinta starala o vajička a prečo tak robila? Čo by sa stalo, keby Sinta niečo zanedbala?*

Zrazu, jedno po druhom, sa vajička vyľiahli. Sinta bola celá šťastná, keď zbadala vo svojom hniezdočku tri zdravé a krásne vtáčatka.

Otázky: *Ako to všetko dopadlo? Čo Sinta zbadala vo svojom hniezde? Koľko vtáčat sa z vajičok vyľúplo? Ako sa Sinta cítila? Čo Sinta robila? Aké veci zbierala? Prečo si myslíte, že to hľadala a zbierala? Brala si ostré vetvičky alebo pichľavé listy? Prečo nie?*

(použité z: Metodika AFLATOT- pre učiteľov materských škôl, pedagógov, profesionálov a paraprofesionálov, Aflatoun International, Škola dokorán - Wide Open School, n.o., 2018)

Príloha č. 5a,b (S14)

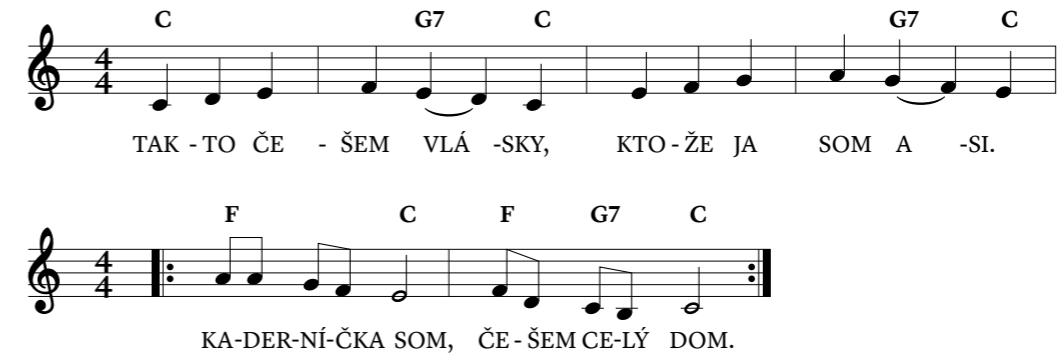
ČERVENÁ ČIAPOČKA / E LOĽI ČAPKICA

(zdroj: Adamová, I. – Adam, G., s. 6-7),

alebo <https://babetko.rodinka.sk/detska-rec/rozpravky/rozpravka-o-cervenej-ciapocke-a-zlom-vlkovi/>

Príloha č. 6 (S22)

POVOLANIE

TAK - TO ČE - ŠEM VLÁ - SKY, KTO - ŽE JA SOM A - SI.

KA-DER-NÍ-ČKA SOM, ČE - ŠEM CE-LÝ DOM.

TEXT PIESNE MÔŽE OBSAHOVAŤ TIETO SLOHY:

Takto predám jedlo,
farbičky a mydlo.
Predavačka som,
to je mojím snom.

Takto učím deti,
jednotka k nim letí.
Učiteľka som,
to je mojím snom.

Takto poštu nosím,
o podpisy prosím.
Poštárka ja som,
to je mojím snom.

Takto auto riadim,
semafóry vidím.
Šoférom ja som,
to je mojím snom.

Takto robím stoly,
chrbát z toho bolí.
Stolárom ja som,
to je mojím snom.

Takto ľudí liečim,
každého vždy niečim.
Lekárka ja som,
to je mojím snom.

DEKLARÁCIA PRÁV DIEŤAŤA A DOHOVOR O PRÁVACH DIEŤAŤA

Deklarácia práv dieťaťa ako dokument na ochranu dieťaťa (o – 18 r.), ktorú prijala OSN v roku 1959, obsahuje desať základných morálnych princípov, potvrdzujúcich, že „ľudstvo je povinné dať dieťaťu to najlepšie, čo má.“ Roku 1979 v medzinárodnom roku dieťaťa sa začali práce na Dohovore o právach dieťaťa, ktorý predstavuje historickú dohodu štátov, a preto má širokú podporu. V roku 1990 pristúpila k nemu aj Slovenská republika.

Desať základných práv dieťaťa

1. Dieťaťu náležia všetky práva uvedené v deklarácii

Na tieto práva majú nárok všetky deti bez jedinej výnimky, bez rozdielu rasy, farby pleti, pohlavia, reči, náboženstva, politického alebo iného spoločenského postavenia, či už dieťaťa samého alebo jeho rodiny. K dieťaťu sa treba správať ako k seberovnému. Zaslúži si to najlepšie, čo svet poskytuje.

2. Dieťa má osobitné právo na telesný a duchovný rast

Dieťaťu sa má dostať zvláštnej ochrany a treba mu zákonmi a inými prostriedkami zabezpečiť, aby sa v slobodných a dôstojných podmienkach zdravým a normálnym spôsobom vyvíjalo telesne, duševne, mravne, duchovne a sociálne. Pri prijímaní zákonov hlavným hľadiskom majú byť najvlastnejšie záujmy dieťaťa.

3. Dieťa má mať právo na meno od narodenia a právo na štátnu príslušnosť

Dieťa má mať právo na meno a krajinu, ktorú môže volať svojou.

4. Dieťa má právo na dobrú stravu, bývanie a zdravotnícke služby

Dieťaťu sa majú dostať všetky výhody sociálneho zabezpečenia. Má mať právo dospievať a vyvíjať sa v zdraví, preto treba jemu i jeho matke poskytovať zvláštnu starostlivosť a ochranu vrátane primeranej starostlivosti pred narodením aj po ňom. Dieťa má mať právo na primeranú výživu, bývanie, zotavenie a zdravotnícke služby.

5. Dieťa má právo na osobitnú starostlivosť

Ak je akýmkoľvek spôsobom postihnuté. Telesne, duševne alebo sociálne postihnutému dieťaťu treba poskytnúť zvláštnu opateru, výchovu a starostlivosť, akú vyžaduje jeho konkrétny stav. Dieťaťu s akýmkoľvek postihnutím treba vyjsť v ústrety, aj jeho zvláštnym potrebám.

6. Dieťa má právo na lásku

A pochopenie u svojich rodičov a rodiny, ale aj od štátu, ak títo nemôžu po-

môcť. Plný a harmonický rozvoj osobnosti dieťaťa vyžaduje lásku a porozumenie. Všade, kde je možné, má vyrastať obklopené starostlivosťou a zodpovednosťou svojich rodičov a vždy v ovzduší lásky a mravnej a hmotnej istoty, výnimkou mimoriadnych okolností sa dieťa nemá odlúčiť od matky. Má byť povinnosťou spoločnosti a úradov venovať osobitnú starostlivosť deťom, ktoré nemajú rodinu, a tým, ktorým sa nedostáva primeraných prostriedkov na výživu. Je žiaduce, aby štát poskytoval finančnú pomoc, alebo inú na výživu mnohopočetným rodinám.

7. Dieťa má právo zadarmo chodiť do školy

Možnosť rozvíjať sa. Rodičia majú osobitnú zodpovednosť za vzdelávanie a výchovu dieťaťa.

Dieťa má nárok na vzdelanie, ktoré má byť bezplatné a povinné, aspoň na základnom stupni. Má sa mu dostávať vzdelávanie, ktoré mu zvýši jeho všeobecnú-kultúrnu úroveň a poskytne mu rovnaké možnosti rozvíjať svoje schopnosti, svoje názory a svoj zmysel pre mravnú a spoločenskú myseľ, aby sa mohlo stať užitočným členom spoločnosti. Dieťa má mať zároveň všetky možnosti a podmienky pre hru a zotavenie. Hrou sa má pripravovať pre samostatný život.

8. Dieťa má právo vždy byť medzi prvými, komu treba pomôcť

Každému dieťaťu treba poskytovať pomoc a ochranu, a to nielen v najťažších chvíľach života, lebo od detí závisí budúcnosť sveta.

9. Dieťa má právo na ochranu proti krutosti a zneužívaniu

Nesmie pracovať, kým nedosiahne určený minimálny vek. Dieťa má byť chránené pred všetkými formami zanedbávania, krutosti a vyuzívania. Dieťa sa nesmie zamestnávať pred dovŕšením primeraného, minimálneho veku, v nijakom prípade mu nemožno vnútiť, alebo mu dovoliť, aby vykonával prácu alebo zamestnanie, ktoré je na úkor jeho zdravia alebo vzdelávania, alebo bráni jeho telesnému, duševnému alebo mravnému vývinu.

10. Dieťa treba učiť mieru, tolerancii a priateľstvu voči všetkým ľuďom

Dieťa treba chrániť pred pôsobením, ktoré môže podnecovať rasovú, náboženskú alebo akúkoľvek inú formu diskriminácie. Dieťa sa má vychovávať v duchu porozumenia, znášanlivosti, priateľstva medzi národmi, mieru a bratstva všetkých ľudí, aby si plne uvedomovalo, že má svoje sily a schopnosti venovať služby ostatným ľuďom.

Okrem týchto základných práv majú deti ešte ďalšie práva

Právo na pomoc a ochranu, právo na bezpečie, právo na vývoj, na hru, prázdniny, na kultúrne aktivity, na slobodný prejav, právo na spravodlivosť, na súkromie, právo na slobodu zhromažďovania sa, združovania, pretože to pramení z prirodzenej potreby každého človeka spájať sa s inými ľuďmi. Každé dieťa, nech by žilo kdekoľvek, má právo vyrastať v podmienkach dôstojného človeka. Zdá sa to úplne logické a iste sa nenájde nik, čo by tvrdil opak. Skutočnosť však niekedy vyzerá inak. Každý deň sa rodia deti, ktoré pravde-

podobne nespoznajú všetko to, čo je pre naše deti samozrejmosťou. Ešte aj dnes sú deti vykorisťované, nemôžu vyrastať vo svojich vlastných rodinách, pretože v ich vlasti zúri vojna. Deti nemajú dostatok jedla, nemajú možnosť rozvíjať sa. Žiaľ, sú deti, ktoré ani nevedia, že sa možno aj hrať. Týchto desať zásad obsahuje množstvo známych pojmov, ako je sebaúcta, tolerancia voči iným národom, rasám a kultúram, či zneužívanie detí. Sú to veľmi závažné pojmy, ak ich posudzujeme v rámci súčasného stavu práv dieťaťa.

Povinnosti dieťaťa (Zákon o rodine)

Dieťa je povinné svojim rodičom prejavovať primeranú úctu a rešpektovať ich. Ak dieťa žije v domácnosti s rodičmi, je povinné podieľať sa osobnou pomocou na spoločných potrebách rodiny a prispievať na úhradu potrieb rodiny podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov.

Dieťa je povinné:

- a) Spolupracovať so svojimi rodičmi v záujme starostlivosti o neho a jeho výchovu.
- b) Plniť si svoje vzdelávacie povinnosti primerane svojim schopnostiam.
- c) Vyvarovať sa spôsobu života, ktorý by mohol byť preň ohrozujúci, najmä užívania látok, ktoré poškodzujú jeho telesné a duševné zdravie.

Príloha č. 8 (S27)

Obrázky sú prevzaté z: Metodika AFLATOT – pre učiteľov materských škôl, pedagógov, profesionálov a paraprofesionálov. Aflatoun International, Škola dokorán – Wide Open School, n.o., 2018

Každé dieťa má právo na dostatok jedla a pitnej vody.

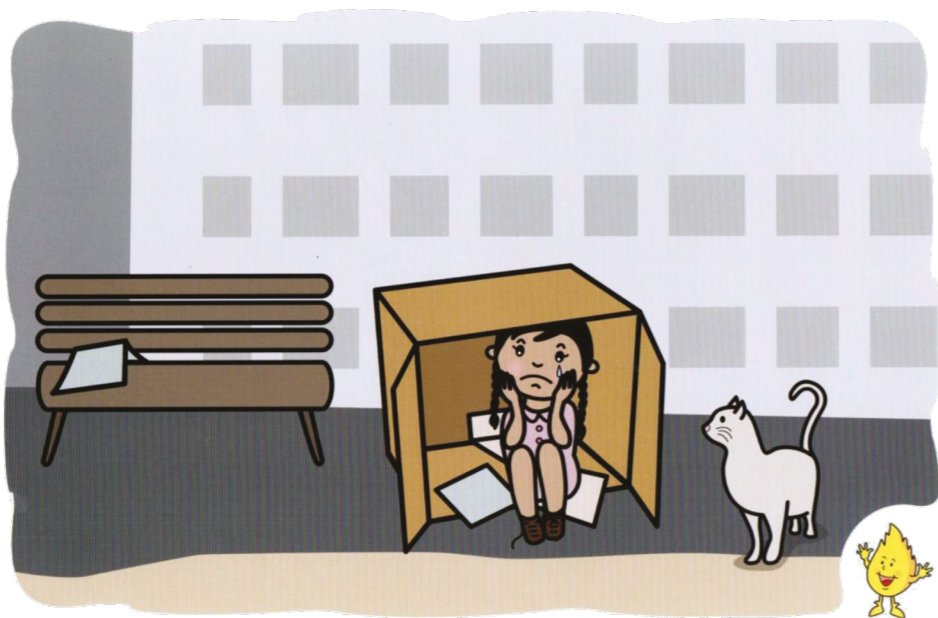
Sú na svete miesta, kde nie je dostatok jedla ani pitnej vody.

Každé dieťa má právo na domov a rodinu, ktorá ho bude mať rada a postará sa o neho.

Každé dieťa sa môže hrať a chodiť do školy, aby sa učilo a rozvíjalo.

Niektoré deti nemajú rodinu ani domov.

Niekedy nie je dosť škôl, učebníc, pomôcok alebo učiteľov. Existujú dokonca deti, ktoré nemôžu chodiť do školy, pretože musia pracovať.

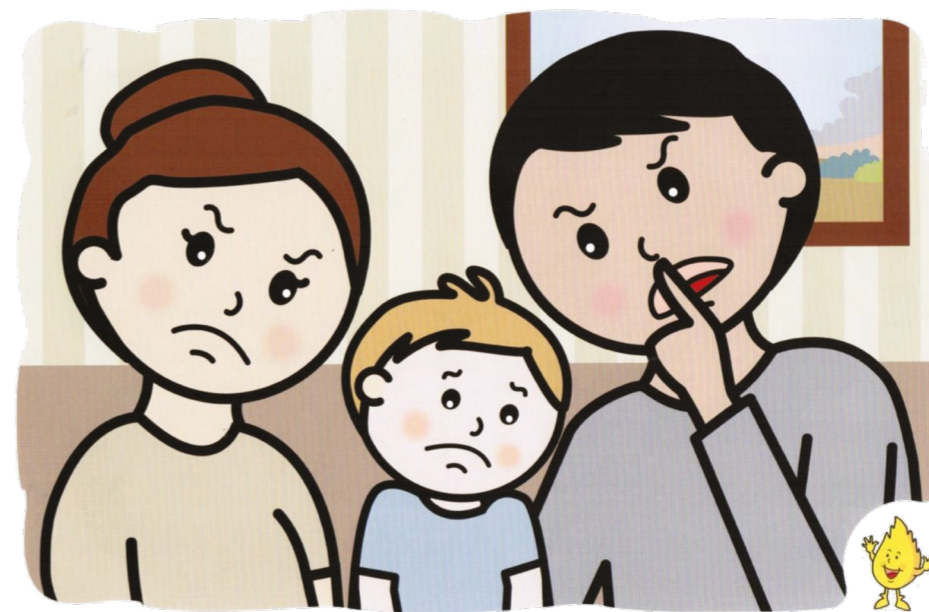
Každé dieťa by malo žiť v mieri a nemalo by mu byť ubližované.

Sú na svete miesta, kde sa konflikty riešia vojnou.

Každé dieťa by malo byť vypočuté a môže slobodne vyjadriť svoj názor a pocity.

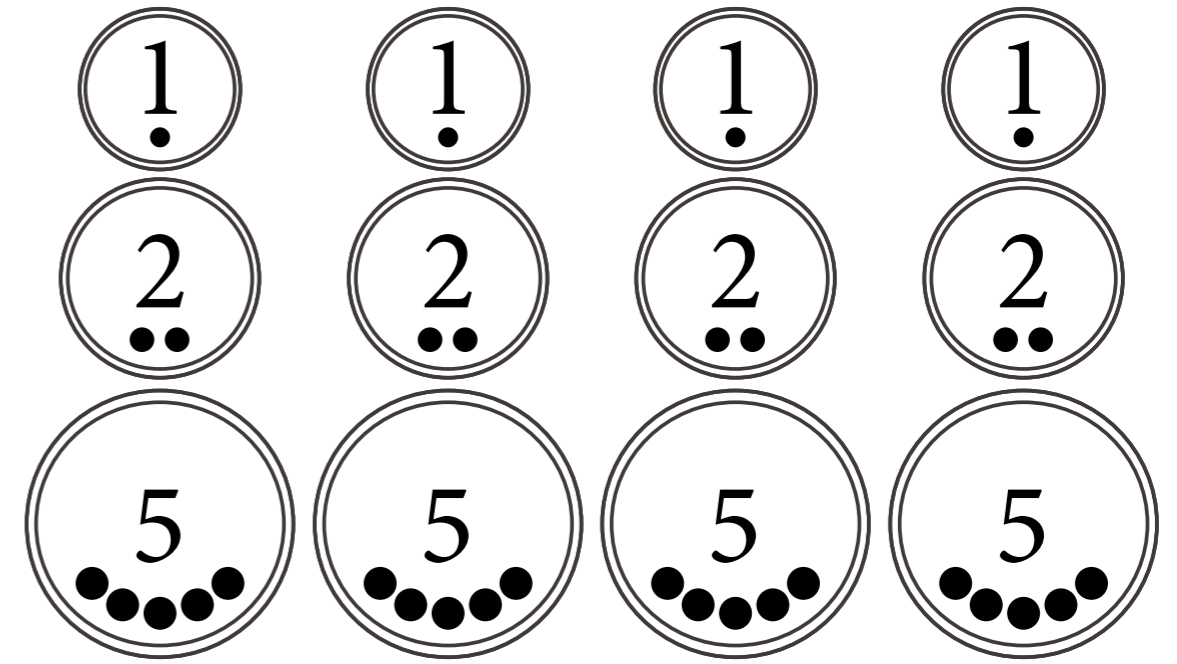

Sú deti, ktoré nikto nevypočuje.

Priloha č. 9 (S30)

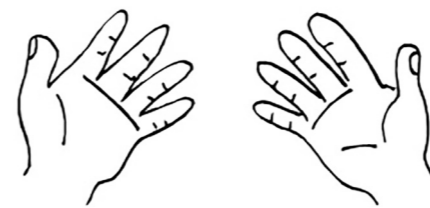
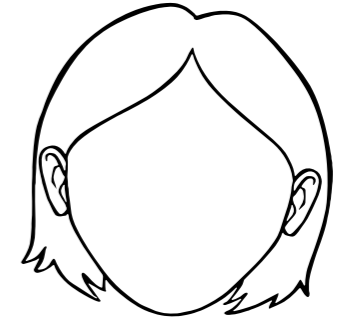
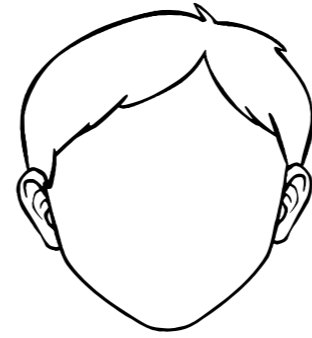

Priloha č. 10 (S31)

INŠPIROMAT

Názov:

Ročný plán práce s rodinou-
Podpora vzdelávania
a výchovy v ranom detstve

Zostavili:

PhDr. Eva Ďuríková
PhDr. Eva Wágnerová

Jazyková korektúra:

Mgr. Mária Berdisová

Garant:

Ministerstvo vnútra SR/
Úrad splnomocnenca vlády SR
pre rómske komunity

Kontakt:

Mgr. Barbora Vaněk, PhD.
barbora.vanek@minv.sk

Grafická úprava:

Mgr. art. Martin Lőrincz

Tlač:

Ministerstvo vnútra SR

Rok vydania:

2020

ISBN 978 - 80 - 89051 - 66 - 3

EAN 9788089051663

ISBN 978 - 80 - 89051 - 66 - 3
EAN 9788089051663